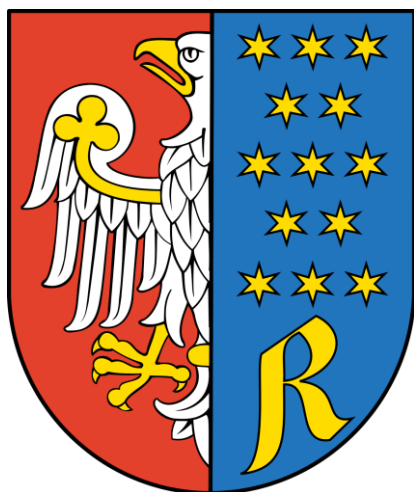

**Program Ochrony Środowiska
dla Powiatu Radomskiego
na lata 2018–2021
z perspektywą do roku 2025**

Autorzy opracowania:

Krzysztof Pietrzak

Julita Dworak

Meritum Competence
ul. Syta 135, 02-987 Warszawa
NIP 5262737394

szkolenia@meritumnet.pl, azbest@meritumnet.pl, audyt@meritumnet.pl
www.szkolenia.meritumnet.pl

Radom, 2018

Spis treści

Wykaz skrótów	7
1 Wstęp	9
2 Streszczenie.....	10
3 Spójność z dokumentami strategicznymi i programowymi	11
4 Charakterystyka obszaru powiatu radomskiego.....	15
4.1 Informacje ogólne.....	15
4.2 Demografia	21
4.3 Gospodarka.....	22
4.3.1 Rolnictwo.....	22
4.3.2 Przemysł	23
4.3.3 Turystyka	25
5 Ocena aktualnego stanu środowiska powiatu radomskiego	37
5.1 Ochrona klimatu i jakości powietrza	37
5.1.1 Warunki klimatyczne	37
5.1.2 Jakość powietrza	37
5.1.3 Zagadnienia horyzontalne	44
5.1.4 Podsumowanie	45
5.2 Zagrożenia hałasem	46
5.2.1 Zagadnienia horyzontalne	47
5.2.2 Podsumowanie	48
5.3 Pola elektromagnetyczne	49
5.3.1 Zagadnienia horyzontalne	50
5.3.2 Podsumowanie	50
5.4 Gospodarowanie wodami.....	51
5.4.1 Wody powierzchniowe.....	51

5.4.2	Obszary zagrożone podtopieniami.....	57
5.4.3	Wody podziemne	57
5.4.4	Zagadnienia horyzontalne	58
5.4.5	Podsumowanie.....	59
5.5	Gospodarka wodno-ściekowa	59
5.5.1	Zagadnienia horyzontalne	67
5.5.2	Podsumowanie.....	67
5.6	Zasoby geologiczne.....	68
5.6.1	Zagadnienia horyzontalne	70
5.6.2	Podsumowanie.....	71
5.7	Gleby.....	71
5.7.1	Zagadnienia horyzontalne	72
5.7.2	Podsumowanie.....	72
5.8	Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	73
5.8.1	Zagadnienia horyzontalne	76
5.8.2	Podsumowanie.....	76
5.9	Zasoby przyrodnicze	77
5.9.1	Lasy i łowiectwo	77
5.9.2	Formy ochrony przyrody	79
5.9.3	Zagadnienia horyzontalne	85
5.9.4	Podsumowanie.....	85
5.10	Zagrożenia poważnymi awariami	86
5.10.1	Zagadnienia horyzontalne	88
5.10.2	Podsumowanie.....	88
6	Podsumowanie efektów realizacji dotychczasowego POŚ	89

7	Cele programu ochrony środowiska, zadania i ich finansowanie	92
8	Monitoring, ewaluacja i sprawozdawczość z realizacji Programu Ochrony Środowiska	136
9	Spis rysunków.....	138
	Spis tabel	138
	Spis wykresów	139

Wykaz skrótów

Analiza SWOT – nazwa analizy jest akronimem słów z języka angielskiego: Strength (mocne strony), Weaknesses (słabe strony), Opportunities (szanse), Threats (zagrożenia)

GDOŚ – Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska

GUS – Główny Urząd Statystyczny

GZWP – Główny Zbiornik Wód Podziemnych

JCW – Jednolita Część Wód

JCWPD – Jednolita Część Wód Podziemnych

JST – Jednostka/i samorządu terytorialnego

NFOŚiGW – Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

OZE – Odnawialne Źródła Energii

PKD – Polska Klasyfikacja Działalności

POIŚ – Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko

POŚ – Program Ochrony Środowiska

PSZOK – Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych

RPO WM – Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego

WIOŚ – Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska

WFOŚiGW – Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

1 Wstęp

Niniejszy dokument, został opracowany zgodnie z art. 17 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska* (Dz. U. z 2018 r. poz. 799), uwzględniając część strategii „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko” dotyczących Ochrony Środowiska. Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Radomskiego na lata 2018-2021 jest podstawowym dokumentem koordynującym działania na rzecz ochrony środowiska na terenie powiatu. Zawiera cele i zadania, które powinien zrealizować powiat jak i inne podmioty w celu ochrony środowiska w jego granicach administracyjnych.

Dokument ten został opracowany zgodnie z najnowszymi wytycznymi Ministerstwa Środowiska: *Wytyczne do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska, Warszawa 2 września 2015.*

Program podsumowuje stan środowiska na terenie powiatu oraz zawiera zestawienie jego słabych i mocnych stron (analiza SWOT).

Dzięki kompleksowemu ujęciu stanu środowiska na terenie powiatu możliwe stało się zdefiniowanie na tej podstawie celów środowiskowych, do jakich powinno się dążyć kierując dobrem środowiska i ideą zrównoważonego rozwoju.

Uregulowania prawne obligują do opracowania Programów Ochrony Środowiska na wszystkich szczeblach samorządowych. Ich celem jest określenie polityki ochrony środowiska w regionie, przy założeniu harmonijnego i zrównoważonego rozwoju. Podstawowym zadaniem programów ochrony środowiska ma być pomoc w rozwiązywaniu istniejących problemów, jak również przeciwdziałanie zagrożeniom, które mogą pojawić się w przyszłości. Opracowane na wszystkich szczeblach „Programy Ochrony Środowiska” winny uwzględniać aktualną sytuację i specyfikę jednostek wchodzących w ich skład.

Opracowany dla Powiatu Radomskiego Program Ochrony Środowiska, zgodnie z obowiązującymi wymogami, inwentaryzuje aktualny stan środowiska oraz określa niezbędne działania dla ochrony środowiska w ścisłym powiązaniu z głównymi kierunkami

rozwoju województwa mazowieckiego. Program ten będzie stanowił płaszczyznę koordynacji działań w skali ponadlokalnej (ponadgminnej) na rzecz środowiska.

2 Streszczenie

Podstawowym celem sporządzania i uchwalania Programu Ochrony Środowiska (POŚ) jest realizacja przez jednostki samorządu terytorialnego polityki ochrony środowiska zbieżnej z założeniami najważniejszych dokumentów strategicznych i programowych. POŚ stanowi podstawę funkcjonowania systemu zarządzania środowiskiem spajającą wszystkie działania i dokumenty dotyczące ochrony środowiska i przyrody na szczeblu JST.

W niniejszym dokumencie dokonano oceny aktualnego stanu środowiska oraz przeanalizowano możliwości jego poprawy na terenie powiatu radomskiego z uwzględnieniem dziesięciu obszarów interwencji.

- Ochrona klimatu i jakości powietrza (rozdział 5.1)
- Zagrożenie hałasem (rozdział 5.2),
- Pole elektromagnetyczne (rozdział 5.3),
- Gospodarowanie wodami (rozdział 5.4),
- Gospodarka wodno-ściekowa (rozdział 5.5),
- Zasoby geologiczne (rozdział 5.6),
- Gleby (rozdział 5.7),
- Gospodarka odpadami o zapobieganiu powstawaniu odpadów (rozdział 5.8),
- Zasoby przyrodnicze (rozdział 5.9),
- Zagrożenia poważnymi awariami (rozdział 5.10).

Każdy z dziesięciu wyżej wymienionych obszarów zawiera podsumowanie i analizę SWOT, której celem jest ukazanie mocnych stron powiatu oraz tych, które wymagają interwencji - słabych stron. Analiza ukazuje również szanse na poprawę stanu środowiska oraz zagrożenia, które mogą wpłynąć negatywnie.

Zadania, które podjęte zostaną w celu poprawy stanu środowiska na terenie powiatu radomskiego zostały podzielone na zadania własne powiatu oraz zadania monitorowane realizowane przez poszczególne gminy powiatu. Niniejsze informacje przedstawione zostały zgodnie z danymi pozyskanymi z gmin na podstawie ankiet.

Do każdego z obszarów interwencji dla których zaplanowano zadania przypisano wskaźniki, które ułatwią prowadzenie monitoringu realizacji POŚ oraz będą stanowiły podstawę przygotowywania raportu z jego realizacji.

W ramach realizacji wyznaczonych w dokumencie celów zaplanowano szereg zadań z perspektywą do 2025 mających na celu.:

- Poprawę jakości powietrza;
- Poprawę jakości wód powierzchniowych i podziemnych;
- Minimalizacja składowanych odpadów;
- Minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych spowodowanych obecnością azbestu;
- Zwiększanie świadomości mieszkańców w zakresie ochrony środowiska.

Realizowane na terenie powiatu radomskiego zadania mające na celu poprawę jakości środowiska finansowane będą za środków powiatu, budżetu województwa mazowieckiego oraz środków uzyskanych z UE. Szacowany koszt zadań własnych powiatu wynosi 40014 tys. zł.

Zadania realizowane przez poszczególne gminy powiatu finansowane będą m.in. z budżetu gmin, środków UE czy WFOŚiGW. Na realizację zadań przypisanych do obszaru interwencji: ochrona klimatu i jakości powietrza szacuje się przeznaczenie ok. 58821 tys. zł; gospodarka wodno-ściekowa ok. 79598,9 tys. zł.; gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów ok. 2012 tys. zł.

3 Spójność z dokumentami strategicznymi i programowymi

Niniejszy dokument spójny jest z celami oraz kierunkami interwencji ujętych m. in. w następujących dokumentach strategicznych:

- I. Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) m.in:

Obszar wpływający na osiągnięcie celów Strategii – Energia:

1. Kierunek interwencji – poprawa bezpieczeństwa energetycznego kraju
 - Działanie – Wspieranie pozyskiwania i wykorzystania energii z nowych źródeł (OZE)

2. Kierunek interwencji – poprawa efektywności energetycznej:
 - Działanie – Zwiększanie efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej i mieszkalnych oraz w przedsiębiorstwach,
3. Kierunek interwencji – rozwój techniki
 - Działanie - Promowanie i inicjowanie lokalnych przedsięwzięć (klastry, spółdzielnie energetyczne itp.) z zakresu wytwarzania energii (ze wskazaniem na rozwój OZE) oraz efektywności energetycznej w celu dążenia do samowystarczalności energetycznej gmin i powiatów (autonomiczne obszary energetyczne)
 - Działanie – Inwestycje w celu wykorzystania lokalnie dostępnych surowców energetycznych i innych zasobów, zgodnie z terytorialnym potencjałem (np. elektrownie wodne, biomasa, biogaz i biogaz rolniczy, odpady, instalacje geotermalne)
 - Projekt strategiczny – Wykorzystanie potencjału hydroenergetycznego – projekt mający na celu zwiększenie wykorzystania i rozwój hydroenergetyki poprzez eliminację barier administracyjnych w obszarze inwestycji w zakresie hydroenergetyki, rozwój przemysłu wytwarzającego urządzenia na potrzeby energetyki wodnej oraz zagospodarowania lub odbudowy istniejących piętrzeń będących własnością Skarbu Państwa na potrzeby wytwarzania energii elektrycznej,

Obszar wpływający na osiągnięcie celów Strategii – Środowisko:

1. Kierunek interwencji – Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego
 - Działanie – Utrzymanie, a w miarę dostępności gruntów do zalesienia, zwiększenie ogólnej lesistości kraju oraz zwartości kompleksów leśnych i powierzchni zalesianych,
 2. Kierunek interwencji: Gospodarka odpadami
 - Działanie – Gospodarowanie odpadami zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami,
- II. Strategia „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko”:
1. Cel 2. Zapewnienie gospodarce krajowej bezpiecznego i konkurencyjnego zaopatrzenia w energię:

- a) Kierunek interwencji 2.2. Poprawa efektywności energetycznej;
- 2. Cel 3. Poprawa stanu środowiska:
 - a) Kierunek interwencji 3.1. Zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki,
 - b) Kierunek interwencji 3.2. Racjonalne gospodarowanie odpadami, w tym wykorzystanie ich na cele energetyczne,
 - c) Kierunek interwencji 3.5. Promowanie zachowań ekologicznych oraz tworzenie warunków do powstawania zielonych miejsc pracy;
- III. Strategia innowacyjności i efektywności gospodarki „Dynamiczna Polska 2020”:
 - 1. Cel 3: Wzrost efektywności wykorzystania zasobów naturalnych i surowców:
 - a) Działanie 3.1.2. Podnoszenie społecznej świadomości i poziomu wiedzy na temat wyzwań zrównoważonego rozwoju i zmian klimatu,
 - b) Działanie 3.2.1. Poprawa efektywności energetycznej i materiałowej przedsięwzięć architektoniczno-budowlanych oraz istniejących zasobów;
- IV. Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa na lata 2012–2020:
 - 1. Cel szczegółowy 2. Poprawa warunków życia na obszarach wiejskich oraz poprawa ich dostępności przestrzenne:
 - a) Kierunek interwencji 2.1.4. Rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacyjnej i oczyszczalni ścieków;
- V. Programy ochrony powietrza:
 - Program ochrony powietrza dla stref województwa mazowieckiego, w których został przekroczony poziom docelowy benzo(a)pirenu w powietrzu.
 - Program ochrony powietrza dla strefy mazowieckiej, w której został przekroczony poziom dopuszczalny pyłu zawieszonego PM₁₀ i pyłu zawieszonego PM_{2,5} w powietrzu.
 - Program ochrony powietrza dla strefy miasto Radom, w której został przekroczony poziom dopuszczalny pyłu zawieszonego PM₁₀ i pyłu zawieszonego PM_{2,5} w powietrzu.
 - Cele:
 - Ograniczenie emisji powierzchniowej (indywidualnych systemów grzewczych)

- Ograniczenie emisji liniowej (komunikacyjnej)
- Edukacja mieszkańców

VI. Ochrona przed hałasem

- Program ochrony środowiska przed hałasem dla terenów poza aglomeracjami położonych wzdłuż drogi krajowej nr 7 i drogi ekspresowej nr S7 na terenie województwa mazowieckiego.
- Cele:
 - Zapewnienie jak najlepszego stanu akustycznego środowiska poprzez utrzymanie poziomu hałasu poniżej lub na poziomie wartości dopuszczalnej.

VII. Strategia rozwoju województwa mazowieckiego do 2030 roku

- Zapewnienie gospodarce regionu zdywersyfikowanego zaopatrzenia w energię przy zrównoważonym gospodarowaniu zasobami środowiska:
 - Dywersyfikacja źródeł energii i jej efektywne wykorzystanie;
 - Modernizacja i rozbudowa lokalnych sieci energetycznych oraz poprawa infrastruktury przesyłowej.

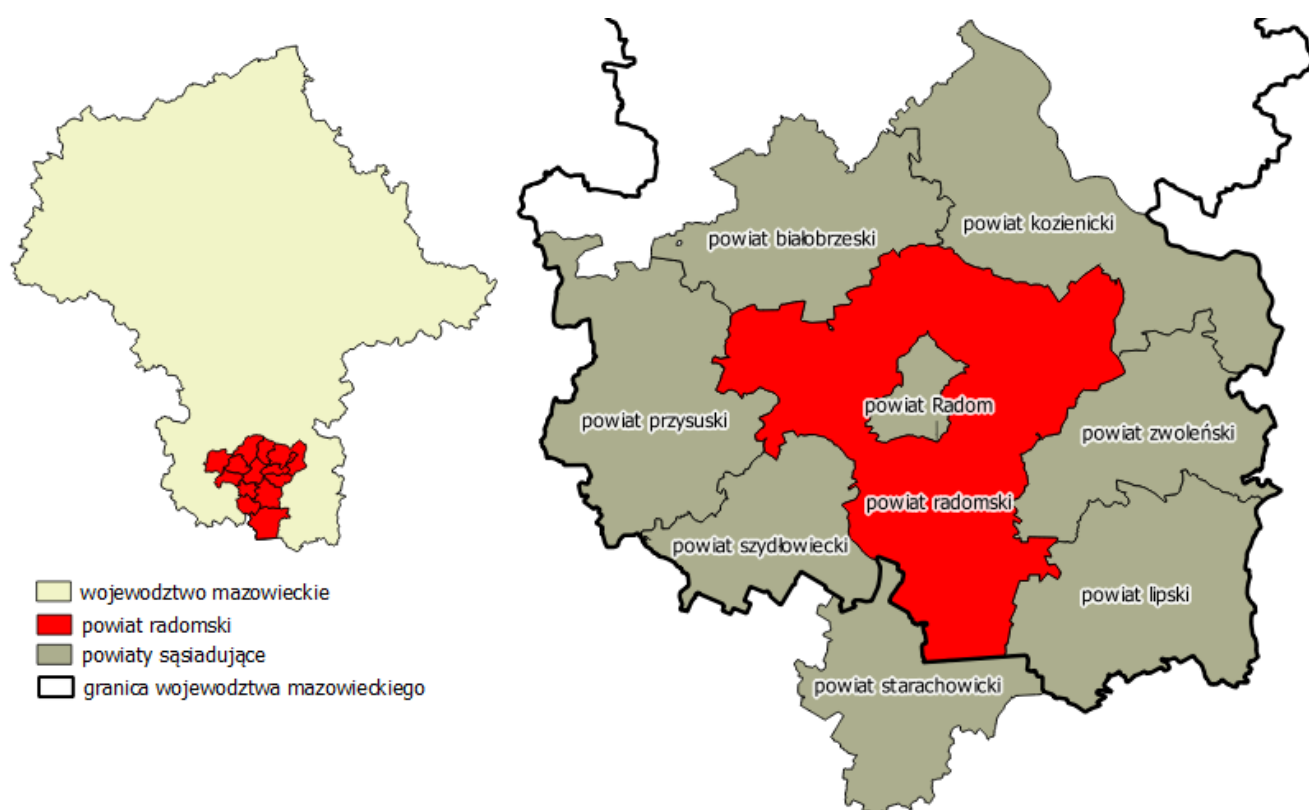
Niniejszy POŚ kontynuuje cele Programu Ochrony Środowiska powiatu radomskiego (Załącznik do uchwały nr 138/XV/2004 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 12 stycznia 2004 r.), prowadzące do poprawy stanu środowiska na terenie powiatu. Realizowane przez powiat oraz poszczególne jego gminy zadania uwzględniają przede wszystkim takie obszary interwencji jak: ochrona klimatu i jakości powietrza , gospodarka wodno – ściekowa, gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów, zasoby przyrodnicze.

4 Charakterystyka obszaru powiatu radomskiego

4.1 Informacje ogólne

Powiat radomski położony jest w południowej części województwa mazowieckiego. Powierzchnia powiatu wynosi 1530 km²⁽¹⁾. Graniczy on z powiatami (Rys.1):

- od północy: białobrzeskim, kozienickim (województwo mazowieckie),
- od zachodu: przysuskim, szydłowieckim (województwo mazowieckie),
- od wschodu: zwoleńskim, lipskim (województwo mazowieckie),
- od południa: starachowickim (województwo świętokrzyskie).

Rysunek 1. Położenie powiatu radomskiego na terenie województwa mazowieckiego oraz sąsiadujących gmin

Źródło: Opracowanie własne

¹ Bank Danych Lokalnych GUS, dane za rok 2016

W skład powiatu wchodzi 13 gmin (Rys. 2), których charakterystyka przedstawiona została poniżej:

- **Miasta:**

- **Pionki** - powierzchnia gminy wynosi 18,40 km², największy udział w strukturze użytkowania terenu mają lasy stanowiące ponad 45% oraz tereny przemysłowe (ok. 15%). Miasto oddalone jest o 22 km od Radomia oraz 100 km od Warszawy².

- **gminy miejsko – gminne: Iłża i Skaryszew**

- **Iłża**: powierzchnia gminy wynosi 15,83 km². Największą część gminy stanowią użytki rolne (55,5%) oraz lasy i grunty leśne (40%). Gmina położona nad rzeką Iłżanką odznacza się dużymi walorami przyrodniczo – krajobrazowymi³.
- **Skaryszew**: powierzchnia gminy wynosi 27,49 km². Skaryszew, dzięki położeniu w bliskiej odległości od Radomia (13 km) posiada dobrze rozbudowaną sieć komunikacyjną. W Skaryszewie znajduje się wiele zakładów przemysłowych przez co określana jest jako najbardziej przedsiębiorcza gmina powiatu radomskiego⁴.

- **gminy wiejskie:**

- **Gózd** – gmina oddalona jest od siedziby powiatu o 18 km. Jej powierzchnia wynosi 77,76 km². Tereny gminy użytkowane są głównie rolniczo.
- **Jastrzębia** - jest gminą rolniczą. Całkowita powierzchnia gminy wynosi 89,51 km². Ok. 30% terenu gminy położone jest w zasięgu strefy chronionej Kozienickiego Park Krajobrazowego. Gmina posiada dobre warunki do rozwoju agroturystyki oraz turystyki weekendowej⁵.
- **Jedlińsk** - powierzchnia gminy wynosi 138,72 km². 78,6% powierzchni gminy stanowią użytki rolne. Dzięki bogactwu walorów przyrodniczych gmina posiada odpowiednie warunki do rozwoju funkcji turystyczno-wypoczynkowych. Przez teren gminy

² Strategia Rozwoju Miasta Pionki

³ Program Ochrony Środowiska i Plan Gospodarki odpadami dla Miast i Gminy Iłża na lata 2008-2011 z uwzględnieniem lat 2012 - 2015

⁴ <http://skaryszew.pl/>

⁵ <http://www.jastrzebia.pl>

przebiega droga krajowa 7 (Gdańsk – Warszawa – Kraków), która zapewnia dobre połączenie gminy z większymi ośrodkami osadniczymi.⁶

- **Jedlnia-Letnisko** położona jest w bezpośrednim sąsiedztwie miasta Radom. Zajmuje powierzchnię 66 km². Gmina posiada duże walory przyrodnicze oraz krajobrazowe, dzięki którym jest coraz częściej odwiedzana przez turystów oraz zamieszkiwana przez coraz większą liczbę mieszkańców. Znaczącą rolę w gospodarce gminy odgrywa rolnictwo⁷.
- **Kowala** –powierzchnia gminy wynosi 74,71 km². Największy udział w powierzchni gminy mają użytki rolne (70%). W północnej części gminy przylegającej do Radomia powstają nowe obiekty usługowe. W części południowej, będącej regionem typowo rolniczym rozwijają się wyspecjalizowane gospodarstwa⁸.
- **Przytyk** – zajmuje powierzchnię 134,12 km². Gmina ma charakter typowo rolniczy, którego głównym kierunkiem jest uprawa papryki. Z gminy pochodzi około 80% krajowej produkcji papryki⁹.
- **Pionki** - gmina jest jedną z większych gmin powiatu radomskiego. Jej powierzchnia wynosi 231 km². Podobnie jak inne gminy powiatu jest gminą rolniczą. Jednak ze względu na dużą powierzchnie lasów należących do Puszczy Kozienickiej, użytki rolne stanowią ok. 30% powierzchni gminy¹⁰.
- **Wierzbica** – powierzchnia gminy wynosi 93,07 km². Największy udział w strukturze użytkowania gruntów stanowią użytki rolne (83,35km²). Siedziba gminy położona jest od Radomia o ok. 20 km¹¹.
- **Wolanów**- gmina położona jest wzdłuż DK 12. Zajmuje obszar 82,5 km². W gminie znajduje się część zbiornika retencyjnego w Domaniowie, którego łączna powierzchnia wynosi 500 ha. Główną gałęzią gospodarki w gminie jest rolnictwo¹².
- **Zakrzew** – położona jest przy DW 740 (Radom – Tomaszów Mazowiecki) ok. 13 km od Radomia. Główną gałęzią gospodarki na terenie gminy jest rolnictwo¹³.

⁶ Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Jedlińsk na lata 2015-2022

⁷ Strategia Rozwoju Gminy Jedlnia – Letnisko na lata 2016-2025

⁸ Program ochrony środowiska dla gminy Kowala na lata 2008 – 2011 z uwzględnieniem lat 2012-2015

⁹ Strategia Rozwoju Gminy Przytyk na lata 2016-2023

¹⁰ <http://www.gmina-pionki.pl>

¹¹ Program Ochrony Środowiska dla gminy Wierzbica na lata 2013-2016 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2020

¹² www.wolanow.pl

Rysunek 2. Gminy powiatu radomskiego

Źródło: Opracowanie własne

Sieć komunikacyjna na terenie powiatu jest bardzo dobrze rozwinięta. Przez powiat przebiegają drogi krajowe, wojewódzkie oraz sieć dróg powiatowych i gminnych.

Drogi krajowe:

- DK 7: łącząca północną część Polski (Żukowa k. Gdańska) z częścią południową (Chyżne). Droga stanowi część międzynarodowej drogi europejskiej E77 przebiegającej przez Słowację aż do stolicy Węgier.
- DK 9: prowadząca z Radomia do Rzeszowa. DK 9 stanowi część trasy międzynarodowej E371.

¹³ Strategia Rozwoju Gminy Zakrzew na lata 2017-2027

- DK 12: łącząca się z DK 9 w Radomiu, biegnąca równoleżnikowo przez obszar Polski od granicy z Niemcami w Łęknicy do granicy z Ukrainą w Dorohusku – Berdyszczach.

Drogi wojewódzkie:

- DW 691: droga wojewódzka prowadząca z Pionek do Opactwa. W całości biegnie na terenie województwa mazowieckiego.
- DW 699: droga łącząca drogę krajową nr 12 z drogą wojewódzką 737. Trasa przebiega przez gminy Gózd i Jedlnia-Letnisko.
- DW 732: droga w województwie mazowieckim łącząca Stary Gózd z Przytykiem.
- DW 733: droga prowadząca z Karszówki do Zakrzewa. W całości biegnie na terenie województwa mazowieckiego.
- DW 737: droga prowadząca z Radomia do ronda w Aleksandrówce pod Kozienicami. W całości biegnie ona na terenie województwa mazowieckiego (powiat radomski i kozienicki).
- DW 740: łącząca drogę krajową nr 7 w Radomiu z drogą krajową nr 48 w Potworowie.
- DW 744: droga w województwach mazowieckim i świętokrzyskim o długości 45 km łącząca DK12 w Radomiu z DK42 w Starachowicach. Na odcinku Radom - Wierzbica (17 km) droga jest przystosowana do ruchu ciężkiego. Droga przebiega przez dwa powiaty: radomski i starachowicki.
- DW 747: łącząca drogę krajową nr 9 (E371) w Iłży koło Radomia z drogą krajową nr 19 w Konopnicy koło Lublina.
- DW 787: droga prowadząca od drogi nr 737, w zachodniej części Pionek, do Zwolenia.

Linie kolejowe:

- Przez teren powiatu przebiega trasa kolejowa nr 8 łącząca Warszawę z Krakowem.

Siedziba powiatu oddalona jest około 100 km od Warszawy, ok.150 km od Łodzi oraz 120 km od Lublina.

Rysunek 3. Położenie powiatu radomskiego na tle mezoregionów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie J. Kondrackiego, 2000, „Geografia regionalna Polski” PWN, Warszawa

Pod względem fizyczno-geograficznym powiat położony jest w:

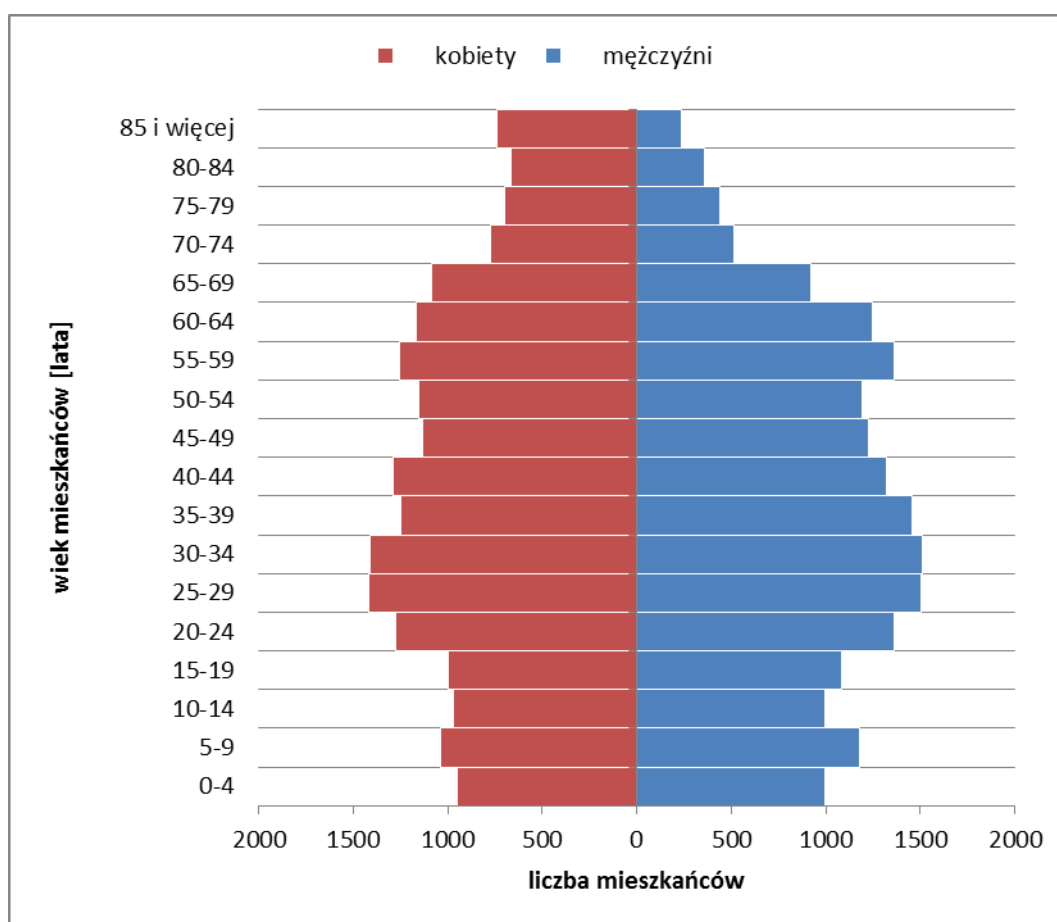
- makroregionie: Nizina Środkowomazowiecka, mezoregion: Równina Kozienicka (część północno – wschodnia powiatu). Obszar jest równiną denudacyjną, na której zalegają zwymięte piaski, na których zachowały się pozostałości Puszczy Kozienickiej;
- makroregionie: Wzniesienie Południowomazowieckie, mezoregion: Równina Radomska (centralna część powiatu). Obszar jest równiną denudacyjną położoną na utworach czwartorzędowych, dla których podstawę stanowią warstwy jurajskie i kregowe;
- makroregionie:, Wyżyna Kielecka, mezoregion: Przedgórze Iłżeckie (południowo – zachodnia część powiatu). Obszar położony jest na północ od

doliny rzeki Kamiennej w obrębie skał okresu jurajskiego tworzących niewysokie wzniesienia. Znajdujący się w obrębie regionu próg wapieni górnourajskich, który w okolicach Iłży przekracza wysokość 246 m n.p.m. i jest rozcięty przełomem Iłżanki o głębokości ok. 60 m. W Wierzbicy wapień eksploatowane są przez cementownie.

4.2 Demografia

Pod koniec 2016 roku powiat radomski zamieszkiwało 151 630^[14] osób, z czego 50,1% (76 065 osób) stanowiły kobiety, a 49,9% (75 565 osób) mężczyźni¹⁵. Gęstość zaludnienia w powiecie wynosi 99 osób na 1 km². Mieszkańcy powiatu radomskiego stanowią około 4% mieszkańców województwa mazowieckiego.

Wykres. 1 Struktura wieku mieszkańców powiatu radomskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (2016)

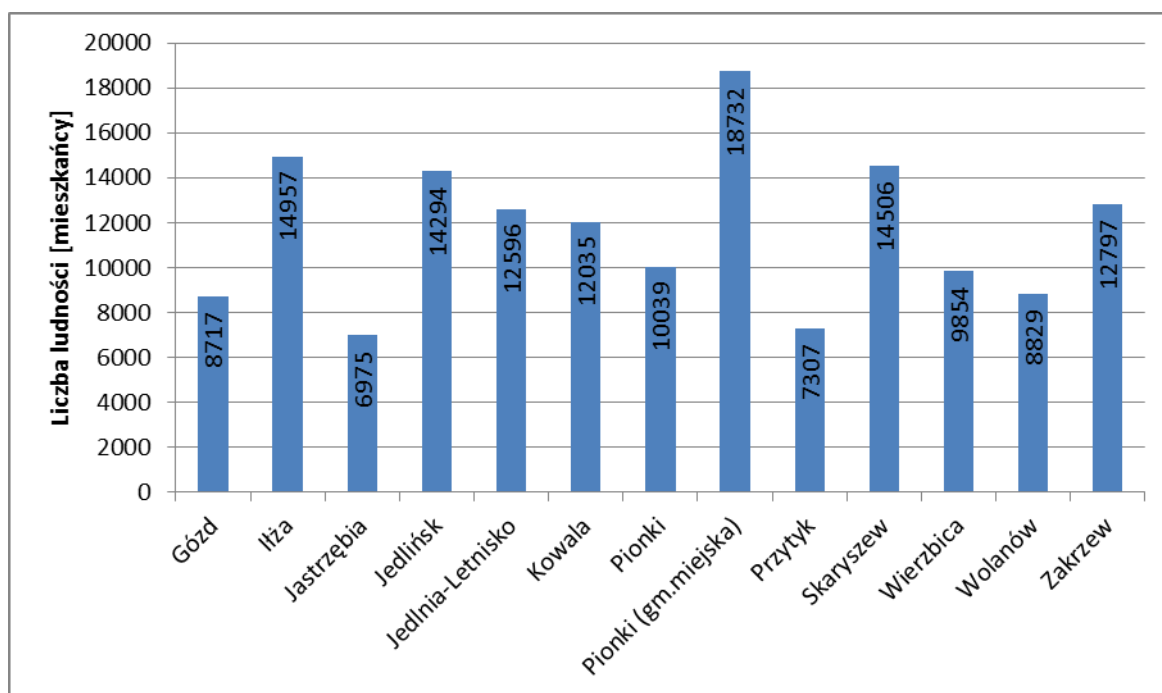
¹⁴ Bank Danych Lokalnych GUS [dane za rok 2016]

¹⁵ Ibidem

Wykres 1. przedstawia strukturę wieku mieszkańców gminy. Ludność w wieku przedprodukcyjnym (< 18 lat) stanowi 20,3% ogółu ludności powiatu. Ludność w wieku produkcyjnym (kobiety 18–59 lat, mężczyźni 18 – 64 lat) stanowi 63% mieszkańców powiatu. W wieku poprodukcyjnym (kobiety > 60 lat, mężczyźni >65 lat) jest 16,7% ludności¹⁶.

Liczba bezrobotnych zarejestrowanych na terenie powiatu wynosi 11919 osób¹⁷. Bezrobotni stanowią ponad 7% mieszkańców powiatu.

Wykres. 2. Liczba mieszkańców poszczególnych gmin powiatu radomskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (2016)

Gminą o największej liczbie ludności jest gmina miejska Pionki (18732 mieszkańców). Pośród gmin wiejskich największą liczbą ludności odznacza się gmina Jedlińsk oraz Zakrzew (kolejno: 14294 oraz 12797 mieszkańców).

4.3 Gospodarka

4.3.1 Rolnictwo

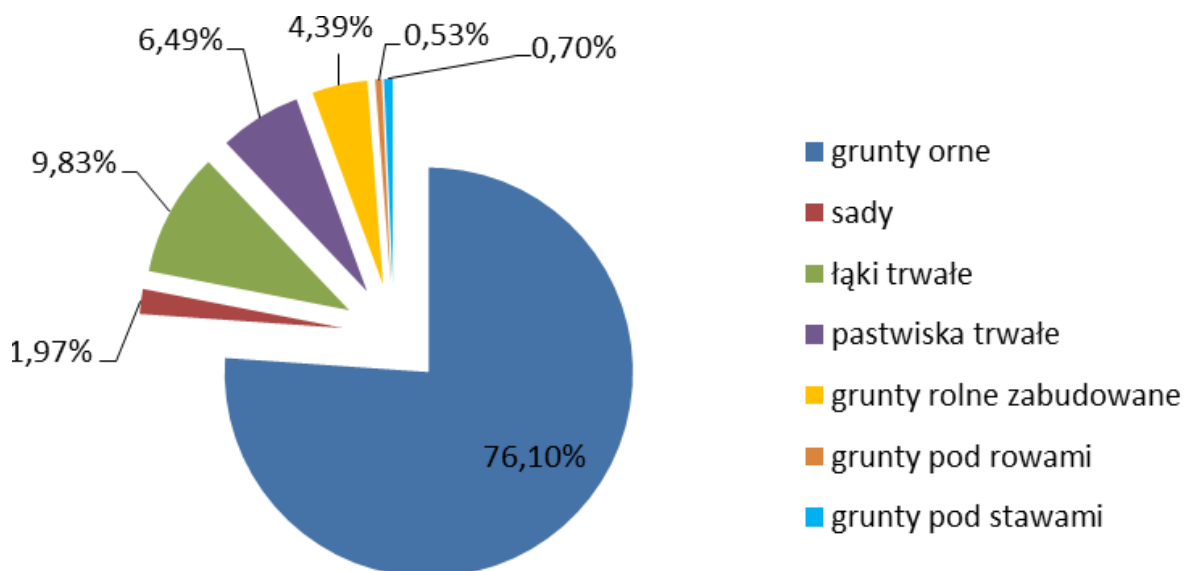
Główną gałęzią gospodarki w powiecie radomskim jest rolnictwo. Użytki rolne na terenie powiatu zajmują powierzchnię 97 517 ha, co stanowi około 63,7 % ogólnej powierzchni powiatu.

¹⁶ Ibidem

¹⁷ Ibidem

Według danych Powszechnego Spisu Rolnego z 2010 r. w powiecie znajduje się 15 768 gospodarstw rolnych, z czego 13 334 (84,5%) o powierzchni powyżej 1 ha w tym 490 (ok. 4 %) o powierzchni powyżej 15 ha¹⁸. Gospodarstwa rolne na terenie powiatu charakteryzują się dużym rozdrobnieniem.

Wykres. 3. Struktura użytkowania gruntów na terenie powiatu radomskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PSR (2010)

W strukturze zasiewów na terenie powiatu dominują zboża oraz ziemniaki. W produkcji zwierzęcej przeważa hodowla bydła (produkcja mleka) oraz żywca wieprzowego.

Powiat radomski, wraz z powiatami przysuskim i białobrzeskim stanowią krajowe zagłębie uprawy papryki. Z terenu gminy pochodzi ponad 80% krajowej produkcji papryki. W gminie Przytyk uprawą owoców zajmuje się ok. 600 gospodarstw. Areał uprawy papryki wynosi ok. 400 ha, produkcja roczna papryki wynosi 18-20 tys. ton. Papryka Przytycka jest produktem regionalnym wpisanym na listę produktów tradycyjnych Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi posiadającym certyfikat unijny.

4.3.2 Przemysł

W powiecie radomskim zarejestrowane jest 10 867 podmiotów gospodarki narodowej (10 539 podmiotów sektora prywatnego, oraz 304 publicznego). Podmioty gospodarki narodowej z podziałem na poszczególne sekcje przedstawia tabela 1.

¹⁸ Bank Danych Lokalnych GUS, PSR 2010

Najliczniej występują podmioty sekcji G (Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle – 3343) oraz sekcji F (Budownictwo –1719). W sektorze publicznym dominuje sekcja P –edukacja (173 podmioty).

Tabela 1. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON wg sekcji PKD

Podmioty gospodarki narodowej wg sekcji PKD		Liczba jednostek gospodarczych na rok 2016	
		sektor publiczny	sektor prywatny
		304	10539
Sekcja A	Rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo i rybactwo	2	287
Sekcja B	Górnictwo i wydobywanie	-	28
Sekcja C	Przetwórstwo przemysłowe	-	1555
Sekcja D	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	-	9
Sekcja E	Dostawa wody; gospodarowanie ściekami o odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	-	44
Sekcja F	Budownictwo	-	1719
Sekcja G	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych włączając motocykle	-	3343
Sekcja H	Transport i działalność magazynowa	-	724
Sekcja I	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	-	192
Sekcja J	Informacja i komunikacja	-	144
Sekcja K	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	-	222
Sekcja L	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	-	223
Sekcja M	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	6	538
Sekcja N	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	1	209
Sekcja O	Administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	28	91
Sekcja P	Edukacja	173	127

Podmioty gospodarki narodowej wg sekcji PKD		Liczba jednostek gospodarczych na rok 2016	
		sektor publiczny	sektor prywatny
		304	10539
Sekcja Q	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	32	324
Sekcja R	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	21	128
Sekcja S i T	Pozostała działalność usługowa	1	632

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, 2016

4.3.3 Turystyka

Powiat radomski jest terenem atrakcyjnym turystycznie za względu na walory krajobrazowe (lasy iłżeckie), zasoby przyrodnicze (unikalna roślinność), dziedzictwo kulturowe oraz występowanie zabytków. Atrakcyjność powiatu zwiększa dobrze rozwinięta baza noclegowa, która poza ofertą ośrodków wypoczynkowych proponuje kwatery w gospodarstwach agroturystycznych. Ponadto, na terenie powiatu znajduje się wiele szlaków turystycznych pieszych i rowerowych (Tab 2).

Tabela 2. Szlaki turystyczne przebiegające przez teren powiatu radomskiego

Nazwa szlaku	Długość (km)	Przebieg
Szlaki piesze		
Szlak czarny	10,6	Stoki - Kieszek - Jedlnia Letnisko PKP
Szlak żółty im. Jana Kochanowskiego	20,4	Miodne PKS - Linów - gajówka Miodne - Antonówka - Dąbrowa Las - Policzna - Wólka policka -Gródek Stary
Szlak zielony	123	Kock - Wola Gułowska - Sobieszyn – Dęblin – Głusiec – Zbyszyn – Sieciechów – Uroczysko Chrusty – Garbatka Letnisko – Bogocin – Bródek – młyn Januszno – Osowie – Pionki – Cyganówka – Mireń – Sucha – gajówka Miodne – Zwolen PKS
Szlak czerwony Witaliusza Demczuka	67,8	Warka PKP - Grabów nad Pilicą - Studzianki Pancerne - Grabnowola - Emilów - Leżenice – Głowaczów - Brzoza - Stanisławów - Marianów - Rezerwat Zagożdżon - Rezerwat Ponty im. T. Zielińskiego - Rezerwat Ciszek - Lesiów PKP
Szlaki rowerowe Związku Gmin Radomka		
Szlak czerwony	59,8	Bartodzieje PKP – Lisów - Piaseczno - Jedlińsk - Jedlanka - Mokrosęk - Ludwików -

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Radomskiego na lata 2018–2021 z perspektywą do roku 2025

Nazwa szlaku	Długość (km)	Przebieg
		Gutów - Jankowice - Sukowska Wola - Przytyk - Słowików - Domaniów - Duży Las - Piec - Osiny – Komorów - Zagórze - Romualdów - Krajów - Kolonia Janików - Przysucha PKP - Skrzynno - Pomyków - Lipno - Kozłowiec - Uroczysko Grabina
Szlak żółty Bartodzieje - Jedlanka	9	Bartodzieje PKP - Wola Bierwiecka - Plasków - Jedlanka
Szlak żółty Bartodzieje - Domaniów	19,6	Jankowice - Gulin-Młyn - Sachalin - Gulin - Patołek - Gulinek - Kresy - Zakrzew - Jaszowice - Oblas - Domaniów
Szlak czarny Wsola - Janów	14,5	Wsola cmentarz - Stara Wieś - Klwaty - Komorniki - Dąbrówka Nadgórna A - Kozinki - Nieczatów - Mleczków - Cerekiew - Janów
Szlak zielony Lesiów - Sachalin	14,5	Lesiów PKP - Owadów - Józefów - Wsola - Stara Wieś - Piastów - Podgózek - Gózek - Gulin - Sachalin
Szlak zielony Przytyk - Kaptur	20,7	Przytyk - Kozia Wola - Gulinek - Taczów - Taczowska Wola - Kozinki - Nieczatów - Dąbrówka A - Dąbrówka-Nagórna - Janiszew - Kaptur
Szlak zielony Radom - Uroczysko Huta	69,2	Radom, ul. Małcurzyńskiego - Kolonia Kończyce Podlesie - Sławno - Janów - Waclawów - Krukowiec - Chruślice - Zabłocie - Blich - Bieniędzice - Michałów - Zadąbrów - Głogów - Domaniów - Wólka Domaniewska - Brudnów - Wieniawa - Jabłonica - Ryków - Żuków - Zdunów - Gródek - Fowark - Rudno - Bołęcin - Długa Brzezina - Hucisko Borkowieckie - Sowia Góra - Uroczysko Huta
Szlak żółty Zameczek - Przytyk	4,8	-
Szlak czarny Przytyk - Żmijków	7,7	Przytyk - Oblas - Krzyszkowice – Żmijków
Szlak czarny Jaszowice	12,2	Wolanów - Kowala Duszocina - Zabłocie - Choiny - Blich – Jarosławice – Gaczkowice - Stary Młyn - Domaniów
Szlak czarny Piec - Bródnow	2,9	-
Szlak niebieski Domaniów - Mniszek	8,6	Domaniów - Głogów - Konary - Kaleń - Rogowa – Mniszek
Szlaki rowerowe Związku Gmin nad Iłżanką		
Szlak czarny Ostrownica - Kazanów	4	-

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Radomskiego na lata 2018–2021 z perspektywą
do roku 2025

Nazwa szlaku	Długość (km)	Przebieg
Szlak czarny - Pokosław - Gaworzyna	2,8	-
Szlak zielony Kroczków - Ciepiałów	17,5	Kroczków - Wielgie – Łaziska - Rozdroże - Ciepiałów
Szlak czerwony Chotcza Górna - Osiny	58	Chotcza Górna - Tymienica -Ciepiałów Stary - Wielgie - Bąkowa - Iłża - Pokosław - Osiny
Szlak czarny Wólka Gonciarska - Antoniów	4,5	-
Szlak czarny Jedlanka - Małomierzyce	3	-
Szlak czarny Iłża - Kotlarka	3,7	-
Szlak czarny Seredzice - Kania Górna	7,4	Seredzice - Błaziny - Koszary - Kania Górna
Szlak niebieski Siekierka - Trębowiec	56	Siekierka - Tymienica - Ciepiałów -Kazanów - Wólka Gonciarska - Jedlanka - Iłża - Seredzice - Trębowiec
Szlak żółty Łaziska - Jasieniec Iłżeck	37	Łaziska - Bąkowa - Ostrownica -Wólka Gonciarska - Małomierzyce - Ciecierówka - Prendocin - Kotlarka - pastwiska -Jasieniec Iłżecki
Szlak zielony Osiny - Iłża	46	Osiny - Pomorzany - Gaworzyna - Podjedlanka -Prendocin - Podkońce - Borsuki - Mazierze - Iłża
Szlaki rowerowe Kozienickiego Parku Krajobrazowego		
Szlak czerwony Bartodzieje - Czarnolas	46	Bartodzieje PKP - Goryń - Stare Mąkosy - Stoki - rezerwat Ponty - Augustów - rezerwat Źródło Królewskie - Garbatka Letnisko - Czarnolas
Szlak zielony Brzoza - Zwoleń	38,4	Brzoza - Przejazd - rezerwat Zagożdżon - Augustów - Pionki - Suskowola - Sucha - Koszary - Zwoleń
Szlak czarny Jedlnia Letnisko - Radom lotnisko	12	Jedlnia Letnisko PKP -Groszowice - Sadków - Radom lotnisko
Szlak żółty Lesiów - Czarnolas	53,7	Lesiów PKP - Jastrzębia - rezerwat Ciszek - Kieszek - rezerwat Jedlnia - Jedlnia Letnisko - Słupica - rezerwat Ługi Helenowskie - Antonówka - Policzna - Czarnolas
Szlak niebieski Świerże - Zwoleń	50,35	Świerże (prom) - rezerwat Guść – Cztery Kopce - rezerwat Zagożdżon - Augustów - Januszno - Żytkowice PKP – Brzustów - Anielówka - Jedlanka - Zwoleń
Szlak czarny rezerwat Ciszek - Stoki	3	-

Nazwa szlaku	Długość (km)	Przebieg
Szlak czarny Pionki - „Leśniczówka"	7,5	Pionki (Nadleśnictwo Kozienice) -Skansen Kolejki Leśnej - rezerwat Brzeźniczka - „Leśniczówka"
Szlak zielony Jedlnia Letnisko - Jedlnia Letnisko	17,5	Ośrodek Edukacji Ekologicznej i Integracji Europejskiej Lasów Państwowych w Jedlni Letnisko - rezerwat Jedlnia - rezerwat Ciszek - Królewska Droga - Wielka Góra - Szlabanowa Droga - Dąbrowa Kozłowska - rezerwat Jedlnia - Ośrodek Edukacji Ekologicznej i Integracji Europejskiej Lasów Państwowych w Jedlni Letnisko

Źródło: <https://www.radompowiat.pl/201,szlaki-turystyczne>

Obok walorów krajobrazowych, turystów przyciągnąć mogą również liczne obiekty zabytkowe, głównie sakralne oraz miejsca pamięci narodowej. W powiecie znajdują się następujące obiekty wpisane do rejestru zabytków (stan na 31 grudnia 2017 r.)¹⁹:

Gmina Gózd

Klwatka:

- kaplica, 2 poł. XVIII, nr rej.: 869 z 1.12.1959;

Kłonówek Kolonia

- kurnik w zagrodzie 36, drewn., nr rej.: 313/A z 14.08.1985;

Gmina Iłża (wiejsko-miejska)

Błaziny:

- dom nr 48, drewn., 1905, nr rej.: 320/A z 27.08.1985 (nie istnieje);

Chwałowice

- zagroda, 1 poł. XIX, nr rej.: 113/A z 26.06.1981:
 - stodoła;
 - piwnica;
 - studnia;

Iłża

- śródmieście Iłży, nr rej.: 323 z 3.12.1956 oraz 157/A z 23.06.1967;
- zespół kościoła par., nr rej.: 53 z 21.10.1947, 155 z 23.06.1967 oraz 68/A/81 z 5.03.1981:

¹⁹ <http://www.nid.pl>

- kościół pw. Wniebowzięcia NMP, 1 poł. XVII z kaplicą Szyszkowskich,
- (kaplica nr rej.: 180 z 11.10.1967 oraz 70/A/81 z 5.03.1981)
- dzwonnica, 1758
- zabudowania par., 1 poł. XVII, XIX
- ogrodzenie z bramą, XVII
- kaplica
- zespół szpitalny Świętego Ducha, ul. Podzamcze, XV, XVII, XIX, XX:
 - kościół, nr rej.: 55 z 27.10.1947, 178 z 11.02.1967 oraz 69/A/81 z 5.03.1981;
 - szpital (muzeum), 1754, nr rej.: 55 z 27.10.1947, 179 z 8.05.1972 oraz 216/A/83 z 6.06.1983;
 - cmentarz, nr rej.: 521/A/92 z 6.04.1992;
 - cmentarz, ul. Staromiejska, pocz. XIX, nr rej.: 520/A/92 z 6.04.1992;
 - kościół fil. cmentarny pw. MB Śnieżnej, 1820, nr rej.: 56 z 27.10.1947;
 - cmentarz „stary”, ul. Radomska, XIX-XX, nr rej.: 522/A/92 z 6.04.1992;
 - ruiny zamku, 2 poł. XIII, XIV, nr rej.: 23 z 24.03.1947, 156 z 23.06.1967 oraz 96/A z 18.03.1981;
 - park na wzgórzu zamkowym, nr rej.: 23 z 24.03.1947;
- zespół pieców „wapienników”, ul. Błazińska 100, po 1920, nr rej.: 23/A z 18.03.1980:
 - piec szybowy;
 - piec typu „Hoffman”;
 - piec garncarski, ul. Wójtowska 63, XIX/XX, nr rej.: 144/A z 10.02.1966 oraz 345/A z 21.10.1986;
 - Starachowicka Kolej Dojazdowa, XIX-XX, nr rej.: 543/A/95 z 27.01.1995:
 - linia kolejki;
 - budynek stacyjny w Iłży ;

Iłża - Kotlarka

- kaplica cmentarna św. Franciszka, 1 poł. XIX, nr rej.: 823 z 28.01.1959, 645 z 14.01.1972 oraz 71/A/82 z 5.03.1981;

Krzyżanowice

- kościół par. pw. Wszystkich Świętych, 1936, nr rej.: 385/A z 15.05.1988;
- dzwonnica, XVIII, nr rej.: j.w.;
- cmentarz par. rzym.-kat., pocz. XIX, nr rej.: 477/A z 5.11.1991;
- zespół dworski, 1 poł. XIX:
 - park, nr rej.: 415/A z 30.01.1990;

Pakośław

- park, XVIII, nr rej.: 514 z 4.12.1957;
- pomnik (obelisk) bitwy z 1914 r., nr rej.: 408/A z 8.05.1989;

Prędocin - Kolonia

- zespół dworski :
 - dwór, drewn., 3 ćw. XIX, nr rej.: A-1244 z 6.05.2014;
 - park, XVIII - XIX, nr rej.: 517 z 4.12.1957;

Starosiedlice

- zespół dworski, k. XVIII-XIX:
 - dwór, nr rej.: 382/A z 4.04.1988;
 - park, nr rej.: 516 z 4.12.1957;

Gmina Jastrzębia:

Bartodzieje

- zespół dworski, nr rej.: 807/A z 19.01.1973 oraz 24/A z 25.04.1980:
 - dwór, XVIII/XIX, 1920
 - 2 oficyny, 1 poł. XIX
 - park, k. XVIII-XIX, nr rej.: 750/A z 19.12.1957

Goryń

- kościół par., 1 poł. XIX, nr rej.: 488 z 23.03.1957

Jastrzębia

- kapliczka przydrożna pw. św. Jana Nepomucena, 1892, nr rej.: 539/A/94 z 8.03.1994

Gmina Jedlińsk

Bierwice

- park, nr rej.: 757 z 18.12.1957

Jankowice

- kościół par. pw. św. Mikołaja, 1782-87, nr rej.: 487/A/57 z 23.03.1957, 387/A/67 z 21.06.1967 oraz 72/A z 9.03.1981 ;
- cmentarz par. rzym.-kat., z zespołem nagrobków, 1 poł. XIX, nr rej.: dec. 32/1018 z 9.01.2018;
- kaplica cmentarna, 1899, nr rej.: j.w.;

Jedlińsk

- kościół par. pw. św.św. Ap. Piotra i Pawła, 1645, nr rej.: 216 z 3.10.1956, 383 z 21.06.1967 oraz 75/A z 9.03.1981:
- dzwonnica, 1645, nr rej.: j.w.;
- brama, 2 poł. XVIII, nr rej.: j.w.;
- cmentarz par. rzym.-kat., 1798, nr rej.: 469/A z 5.11.1991;

Lisów

- kościół par. pw. Nawiedzenia NMP, 1881, nr rej.: 241/A/84 z 23.02.1984;
- cmentarz rzym.-kat., z zespołem nagrobków, 1873, nr rej.: dec. z 16.12.2014;

Piastów

- zespół dworski, 2 poł. XVIII-XIX, nr rej.: 804/A z 28.10.1972 oraz 138/A z 15.03.1982:
- dwór;
- oficyna;
- wozownia;
- 2 lamusy;
- park, nr rej.: 751/A z 19.12.1957 oraz 333/A z 7.05.1986;

Wsola

- kościół par. pw. św. Bartłomieja, 1918-30, nr rej.: 279/A z 20.02.1985;
- zespół pałacowy, pocz. XX, nr rej.: 845/A z 18.02.1975 oraz 207/A z 14.04.1983:
- pałac;
- park;

Gmina Jedlnia- Letnisko

Jedlnia Letnisko

- kościół par. pw. św. Józefa, drewn., 1921, nr rej.: 373/A z 5.01.1988;
- dzwonnica, nr rej.: j.w.;

Rajec Księży

- park, XIX, nr rej.: 752 z 19.12.1957;

Rajec Poduchowny

- park, nr rej.: 754 z 19.12.1957 oraz 541/A/94 z 7.12.1994;

Gmina Kowala

Bardzice

- kościół par. pw. św. Andrzeja Boboli, drewn., 1771-73, nr rej.: 176/A z 18.06.1982;

Kowala

- kościół par. pw. św. Wojciecha, 1796-1806, nr rej.: 455/A/57 z 28.10.1957, 389/A/67 z 21.06.1967 oraz 78/A z 10.03.1981;
- dzwonnica, XIX, nr rej.: j.w.;
- park, nr rej.: 764 z 18.12.1957;

Kowala Sępocina

- cmentarz par. rzym.-kat., pocz. XIX, nr rej.: 466/A z 5.11.1991;

Mazowszany

- park, nr rej.: 753 z 19.12.1957;

Gmina Pionki

Jedlnia

- kościół par. pw. św.św. Mikołaja i Małgorzaty, 1790-92, XX, nr rej.: 844/A/59 z 28.02.1959, 321/A/67 z 15.06.1967 oraz 76/A z 9.03.1981;
- plebania, 1902-03, nr rej.: A-773 z 5.12.2007;

Poświętne

- cmentarz rzym.-kat. „stary”, XIX-XX, nr rej.: 524/A z 8.04.1992;
- wikariat, drewn., 1 poł. XIX, nr rej.: 357/A z 4.11.1986;

- dom ludowy, drewn., 1933, nr rej.: 356/A z 4.11.1986 (przeniesiony → Muzeum Wsi Radomskiej);

Laski

- mauzoleum legionistów z 1914 r., 1933, nr rej.: 402/A/89 z 3.04.1989;

Sucha

- kościół par. pw. św. Idziego, 1910-13, nr rej.: A-702 z 22.03.2006;
- d. cmentarz przy kościele, XVII-XIX, z terenem przyległym wzdłuż skarpy, nr rej.: dec.: 607/2015 z 3.07.2015;
- cmentarz rzym.-kat., 1 poł. XIX, nr rej.: dec.: 605/2015 z 3.07.2015;
- kaplica cmentarna, XIX, nr rej.: j.w.;

Gmina Pionki (miejska)

- kościół par. pw. św. Barbary, 1922-29, nr rej.: 372/A z 5.01.1988;
- budynek dworca kolejowego, ul. Zwycięstwa, 1925, nr rej.: dec. 1452/17 z 20.11.2017;
- budynek „starej poczty”, ul. Jana Pawła II 17, 1920, nr rej.: dec. 465/2011 z 27.04.2011;
- d. willa dyrektora Wytwórni Prochu, ul. Radomska 7, 1928 , nr rej.: dec. 1451/17 z 20.11.2017;
- pałacyk, ul. Spokojna 9, 1930/31, nr rej.: 553/A z 23.06.1993;

Gmina Przytyk

Oblas

- zespół dworski, 1 poł. XIX :
 - dwór, nr rej.: 544/A z 7.06.1970 (brak dec. w NID) oraz 135/A z 12.02.1982
 - spichrz, nr rej.: j.w.;
 - park, nr rej.: dec. 973/2014 z 21.08.2014;

Przytyk

- kościół par., 1930-36, nr rej.: 370/A z 5.01.1988;
- cmentarz rzym.-kat. (stara część), ul. Mickiewicza, 1 poł. XIX, nr rej.: A-1263 z 16.09.2014;
- cmentarz żydowski, 2 poł. XVII, 1941, nr rej.: 404/A z 3.04.1989;

Wrzeszczów

- kościół par. pw. św. Marii Magdaleny, 1707-16, nr rej.: 290/A/56 z 18.10.1956, 391 z 21.06.1967 oraz 186/A z 15.10.1982;
- zespół dworski, XVIII, 1914, nr rej.: 363/A z 29.03.1990:
- dwór
- park

Wrzos

- kościół par. pw. św. Wawrzyńca, 1420, 1905 (wieża), nr rej.: 292/A/56 z 18.10.1956, 386 z 21.06.1967 oraz 187/A z 15.10.1982;
- stara część cmentarza przy kościele, poł. XIX w., z nagrobkami, nr rej.: A-1281 z 10.12.2014;

Zameczek

- zespół dworski, poł. XIX, nr rej.: 787 z 16.09.1972 oraz 206/A z 14.04.1983:
- dwór;
- park;

Gmina Skaryszew (wiejsko-miejska)

Chomętów

- park, XVIII, nr rej.: 755 z 19.12.1957;

Gębarzów

- park, XIX/XX, nr rej.: 341/A z 10.06.1986;

Maków

- zespół dworski i folwarczny, XVIII/XIX, nr rej.: 802/A z 28.10.1972 oraz 117/A z 7.07.1981:
- dwór;
- park;
- spichrz;
- lamus (nie istnieje);
- gorzelnia;

Odechów

- kościół par. pw. Zwiastowania NMP, poł. XV, 1911-13, nr rej.: 454/A z 28.02.1957, 384/A z 21.06.1967 oraz 93/A z 15.03.1981;
- cmentarz rzym.-kat., z zespołem nagrobków, 1 poł. XIX nr rej.: A-1275 z 13.11.2014;

Skaryszew

- zespół kościoła par., nr rej.: 452/A/57 z 28.02.1957, 385/A z 21.06.1967 oraz 148/A z 15.03.1982:
 - kościół pw. św. Jakuba, 1691-1701, XIX;
 - cmentarz kościelny;
 - kaplica, 1780;
 - ogrodzenie z bramkami, 1780;
 - cmentarz rzym.-kat., z zespołem nagrobków, ul. Partyzantów, 4 ćw. XVIII, nr rej.: A-1275 z 13.11.2014;
 - kaplica grobowa rodziny Skorupskich, 1885, nr rej.: j.w.;

Gmina Wierzbica

Ruda Wielka

- cmentarz wojenny z I wojny światowej, 1915, nr rej.: 275/A z 6.09.1984;

Wierzbica

- kościół par. pw. św. Stanisława Biskupa, XVIII, nr rej.: 426/A/57 z 25.01.1957, 400/A z 21.06.1967 oraz 181/A z 15.10.1982;
- cmentarz rzym.-kat., 1 poł. XIX, nr rej.: 488/A z 5.11.1991;
- cmentarz epidemiczny, przy drodze do Koloni Zalesice, 1831, nr rej.: 489/A z 5.11.1991;

Gmina Wolanów

Młodocin Większy

- park, nr rej.: 763 z 18.12.1957;

Mniszek

- kościół par. pw. św. Jana Chrzciciela, 1865, z kaplicą św. Józefa, 1665-67, nr rej.: 460/A z 29.07.1991;
- cmentarz par. rzym.-kat., 1 poł. XIX, nr rej.: 478/A z 5.11.1991;

Strzałków

- park, XIX, nr rej.: 762 z 18.12.1957;

Wolanów

- cmentarz rzym.-kat., k. XVIII, nr rej.: 490/A z 5.11.1991;

Wymysłów - Soszyn

- młyn wodny, k. XIX, nr rej.: A-939 z 17.08.1999

Gmina Zakrzew

Cerekiew

- kościół par. pw. św. Stanisława Biskupa, 1929-34, nr rej.: A/238 z 22.02.1984;
- cmentarz rzym.-kat., najstarsza część, XIX, nr rej.: dec.1342/2013 z 6.12.2013;
- kaplica grobowa rodziny Wietrzykowskich, 2 poł. XIX, nr rej.: j.w.;
- brama cmentarna, 1903, nr rej.: j.w.;

Jaszowice

- park, nr rej.: 761 z 18.12.1957;

Milejowice

- zespół dworski, 2 poł. XIX :
 - dwór, nr rej.: 759 z 18.12.1957;
 - park, nr rej.: 759 z 18.12.1957;

Taczów

- park, XVIII, nr rej.: 760 z 18.12.1957;

Zakrzew

- kościół par. pw. św. Jana Chrzciciela, 1770-76, XIX/XX, nr rej.: A-768 z 28.02.1957, z 21.06.1967 i z 15.10.1982;
- dzwonnica, 1900, nr rej.: A-768 z 29.11.2007;

park dworski, XVIII-XIX, nr rej.: 749 z 19.12.1957;

5 Ocena aktualnego stanu środowiska powiatu radomskiego

5.1 Ochrona klimatu i jakości powietrza

5.1.1 Warunki klimatyczne

Ze względu na przestrzenne zróżnicowanie składników klimatu w granicach powiatu radomskiego można wyodrębnić trzy zasadnicze rejony klimatyczne:

- rejon równin denudacyjnych ze średnimi wartościami temperatur powietrza i średnimi wielkościami opadów atmosferycznych,
- rejon zagłębień i den dolin rzecznych z tendencją do inwersji termicznych, gromadzenia się chłodnych mas powietrza i mgieł,
- przez rejon klimatyczny pogórzy świętokrzyskich z niższymi wartościami temperatur powietrza i najwyższymi na tym obszarze opadami atmosferycznymi.

W rejonie Puszczy Kozienickiej występują anomalia, polegające zarówno na wyraźnym podwyższeniu, w stosunku do pozostałego obszaru, opadów, jak i średniej temperatury rocznej.

Powiat radomski znajduje się pod wpływem łódzko-wieluńskiego regionu klimatycznego. Średnia roczna suma opadów w regionie kształtuje się na poziomie 550-600 mm. Średnia roczna temperatura opadów wynosi w granicach 7,5 – 8°C²⁰.

5.1.2 Jakość powietrza

Badanie i ocena jakości powietrza jest realizowana przez Inspekcję Ochrony Środowiska w oparciu o przepisy art. 85 - 95 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska* (Dz. U. z 2018 r. poz. 799 z późn. zm.) . Powyższe przepisy wraz z rozporządzeniami Ministra Środowiska: z dnia 18 czerwca 2018 r. w *sprawie dokonywania oceny poziomów substancji w powietrzu* (Dz. U. z 2018 r. poz. 1119) i z dnia 24 sierpnia 2012 r. w *sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu* (Dz. U. z 2012 r. poz. 1031) definiują system monitoringu powietrza, określają zakres i sposób badania jakości powietrza, określają minimalną liczbę stacji oraz metody i kryteria oceny.

²⁰ Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Radomskiego

Zgodnie z art. 89 ustawy Prawo ochrony środowiska (Dz.U. 2018 poz. 799 z późn. zm.) wojewódzki inspektor ochrony środowiska co roku dokonuje oceny poziomów substancji w powietrzu w poszczególnych strefach za rok poprzedni, a następnie dokonuje klasyfikacji stref, dla każdej substancji odrębnie.

W województwie mazowieckim klasyfikację wykonano w 4 strefach:

- aglomeracji warszawskiej,
- mieście Płock,
- mieście Radom,
- strefie mazowieckiej.

Rysunek 4 Podział województwa mazowieckiego na strefy

Źródło: WIOŚ Warszawa

Na terenie powiatu radomskiego, zanieczyszczenia wprowadzane są do powietrza z czterech podstawowych źródeł:

- powierzchniowych (indywidualne ogrzewanie, zanieczyszczenia komunalne pochodzące z palenisk domowych, kotłownie zakładowe oraz indywidualne systemy grzewcze, gromadzenia i utylizacji ścieków i odpadów),
- punktowych (pochodzących ze zorganizowanych źródeł w wyniku energetycznego spalania paliw i przemysłowych procesów technologicznych),
- liniowych (ruch kołowy) – wzdłuż dróg powiatowych,
- z rolnictwa (uprawy i hodowli zwierząt, prac polowych, nawożenia czy wypalania pól).

Tabela 3 zawiera informację o największych źródłach emisji znajdujących się na terenie powiatu radomskiego. Wskazane zakłady posiadają pozwolenia na wprowadzanie gazów i pyłów do atmosfery.

Tabela 3. Zakłady przemysłowe na terenie powiatu radomskiego posiadające pozwolenie na wprowadzanie gazów i pyłów do atmosfery

Gmina	Liczba zakładów	Zakład powodujący największą emisję w powiecie
Gmina Gózd	3	Zakłady nie powodują znaczącej emisji zanieczyszczeń do atmosfery
Miasto i gmina Iłża	7	• Zakłady Górniczo-Metalowe „Zębica” S.A. w Zębcu • Zakłady Energetyki Ciepłej w Iłży
Gmina Jastrzębia	6	• „BETON-PLUS” Sp. z o.o. Owadów 69 • PPHU „DREW-TRANS” Export –Import W. Kwiatkowski Dąbrowa Kozłowska • Cynkownia Ogniowa Owadów 1a
Gmina Jedlińsk	11	• Huta Szkła BERTA Sp. z o.o. Wsola
Gmina Jedlnia Letnisko	2	Zakłady nie powodują znaczącej emisji zanieczyszczeń do atmosfery
Gmina Kowala	6	Zakłady nie powodują znaczącej emisji zanieczyszczeń do atmosfery
Gmina Pionki	2	• Zakłady Chem. „BOCHEM” Sp. z o.o. Działki Suskowolskie • Zakład Drzewny ZADOBRE k. Grzywacz, L. Grzywacz Sp. j.
m. Pionki	15	• PWKC w Pionkach Sp. z o.o. • QFG Pionki • TASOMIX Pasze Sp. z o.o. Wytwórnia Pasz • SOUDAL MANUFACTURING Sp. z o.o. Pionki • Instytut Techniki Budowlanej w Warszawie

Gmina	Liczba zakładów	Zakład powodujący największą emisję w powiecie
		Laboratorium Badań Ogniwych • Mesko S.A.
Gmina Przytyk	3	Zakłady nie powodują znaczącej emisji zanieczyszczeń do atmosfery
M i gm. Skaryszew	10	- SOLBIKA Sp.z o.o. Maków „JADAR” Sp. z o.o. Fabryka Skaryszew - Zakład Materiałów Budowlanych A. Paszkowski Makowiec - SPEC-BET Makowiec - PPH Łucja Banaszkiewicz „SKARPOL S.J. - Zakład przetwórstwa spożywczego „Maków”
Gmina Wierzbica	3	• „RAFIZ” Strygner i Dyczkowsky sp. J
Gmina Zakrzew	7	- Zakład Masarski „KRAWCZYK Sp. z o.o. , Sp.k. Mleczków - Zakład Garbarski s.c. R.Pasik , G.Kobylarczyk Gulin

Źródło: Starostwo Powiatowe w Radomiu

Ocenę przeprowadzono oddzielnie dla każdego zanieczyszczenia z uwzględnieniem dwóch grup kryteriów:

1. Ze względu na ochronę zdrowia ludzi, dla substancji: benzen, dwutlenek siarki, dwutlenek azotu, ozon troposferyczny, tlenek węgla, pył PM₁₀, pył PM_{2.5} oraz kadm, nikiel, ołów, arsen i benzo(a)piren w pyłe zawieszonym PM₁₀.

2. Ze względu na ochronę roślin dla substancji: dwutlenek siarki, tlenki azotu, ozon troposferyczny.

Oznaczenie klas przyjęto wg. instrukcji GIOŚ i kodowania stosowanego w raportowaniu wyników do Europejskiej Agencji Środowiska:

- A - jeżeli stężenia zanieczyszczenia na terenie strefy nie przekraczają odpowiednio poziomów dopuszczalnych lub poziomów docelowych
- A1 – oznaczenie strefy pod kątem pyłu zawieszonego PM_{2.5}, w przypadku osiągnięcia poziomu określonego dla fazy II tj. 20 µg/m³
- C – jeżeli stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalny lub poziomy docelowy.
- D1 – jeżeli stężenie zanieczyszczenia ozonem troposferycznym na terenie strefy nie przekracza poziomu celu długoterminowego.

- D2 – jeżeli stężenia zanieczyszczenia ozonem troposferycznym na terenie strefy przekracza poziom celu długoterminowego.

Tabela 4. Klasyfikacja strefy z uwzględnieniem kryteriów określanych w celu ochrony zdrowia

Nazwa strefy	Kod strefy	Symbol klasy wynikowej dla poszczególnych zanieczyszczeń dla obszaru całej strefy													
		SO ₂	NO ₂	CO	BaP ³⁾	C ₆ H ₆	Pb ³⁾	As ³⁾	Ni ³⁾	Cd ³⁾	PM10	PM2,5 ¹⁾	PM2,5 ²⁾	O ₃ ³⁾	O ₃ ⁴⁾
Miasto Radom	PL1404	A	A	A	C	A	A	A	A	A	C	C	C1	C	D2
strefa mazowiecka	PL1404	A	A	A	C	A	A	A	A	A	C	C	C1	C	D2

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie mazowieckim. Raport za rok 2017

Z danych zestawionych w powyższej tabeli wynika, iż poziomy stężenie pyłu PM₁₀, PM_{2,5} oraz benzo(a)piranu na terenie strefy Miasto Radom oraz strefy mazowieckiej, kształtowały się powyżej poziomu dopuszczalnego, co zadecydowało o klasyfikacji wynikowej C dla tych zanieczyszczeń. Ozon zaklasyfikowany został do klasy D2.

Tabela 5. Klasyfikacja strefy mazowieckiej z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony roślin

Nazwa strefy	Kod strefy	Symbol klasy wynikowej dla poszczególnych zanieczyszczeń dla obszaru całej strefy			
		SO ₂	NO _x	O ₃ ³⁾	O ₃ ⁴⁾
Strefa mazowiecka	PL1404	A	A	A	D2

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie mazowieckim. Raport za rok 2017

Na terenie strefy Miasto Radom nie był prowadzony monitoring jakości powietrza pod kątem ochrony roślin.

Tabela 6. Wyniki modelowania matematycznego imisji dla gmin powiatu radomskiego – wybrane zanieczyszczenia

Gmina	Uśrednione wartości (rok)				
	B(a)P [ng/ m ³]	NO ₂ [µg/m ³]	PM10 [µg/m ³]	PM2,5 [µg/m ³]	SO ₂ [µg/m ³]
Gózd	1,7	10,4	22,1	17,9	2,8
Iłża	1,4	6,3	19,6	16,2	2,5
Jastrzębia	1,5	9	21,1	17,4	2,7
Jedlińsk	1,5	10,8	21,6	17,6	2,6
Jedlnia-Letnisko	1,9	12,3	23,3	18,9	3,2
Kowala	1,8	10,4	22,9	18,7	2,9
Pionki	1,5	7,9	20	16,6	2,7
Pionki miejska	2,3	8,6	23,8	19,9	3,6
Przytyk	1,3	6,7	19,9	16,3	2,6
Skaryszew	1,5	8,2	20,9	17	2,6

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie mazowieckim w 2017rok

Jednym z największych źródeł zanieczyszczenia powietrza na terenie powiatu radomskiego jest emisja powierzchniowa (tzw. „niska emisja”), czyli emisja pochodząca ze źródeł o wysokości nieprzekraczającej kilkunastu metrów wysokości. Elementem składowym „niskiej emisji” są zanieczyszczenia emitowane podczas ogrzewania budynków mieszkalnych. Do źródeł niskiej emisji należy zaliczyć przede wszystkim indywidualne posesje, w których głównym źródłem energii jest węgiel.

Zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego spowodowane jest także ruchem drogowym na poszczególnych trasach komunikacyjnych. Wielkość emisji ze źródeł komunikacyjnych zależy jest od ilości i rodzaju samochodów oraz rodzaju stosowanego paliwa jak również od procesów związanych ze zużyciem opon, hamulców a także ścierania nawierzchni dróg. Ponadto zanieczyszczenia na terenie gminy emitowane są do atmosfery w wyniku działalności rolniczej i gospodarczej.

W gminach powiatu radomskiego realizowane są zadania mające na celu ograniczyć emisję zanieczyszczeń do atmosfery. Na obiektach użyteczności publicznej montowane są kolektory słoneczne oraz panele fotowoltaiczne. W ramach projektu „Odnawialne źródła

energii na terenie gminy Jastrzębia”, w gminie przewiduje się instalacje kolektorów słonecznych, paneli fotowoltaicznych, kotłów na biomasę oraz pomp ciepła. Łącznie w gminie na obiektach użyteczności publicznej, budynkach parafialnych oraz gospodarstwach domowych powstanie 338 instalacji, w tym: 154 kolektory słoneczne, 45 pomp ciepła, 28 kotłów oraz 111 instalacji fotowoltaicznych. Realizowany na terenie gminy, dzięki dofinansowaniu WFOŚiGW program zakłada instalację kolektorów słonecznych (20 szt.) oraz paneli fotowoltaicznych (85 szt.) na łącznie w 105 gospodarstwach domowych.

W powiecie radomskim zlokalizowane są elektrownie wodne. Wykaz małych elektrowni wodnych (MEW) posiadających pozwolenia wodnoprawne na szczególne korzystanie z wód powierzchniowych o celów energetycznych zamieszczony został w tabeli nr 7. Ponadto na terenie powiatu radomskiego znajduje się 5 elektrowni wiatrowych o łącznej mocy 63,765 MW

Tabela 7. Elektrownie wodne na terenie powiatu radomskiego

Nazwa instalacji	Gmina	Moc instalacji	Informacje dodatkowe
MEW Goryń	Jastrzębia	80 kW	Energia pozyskana w elektroinstalacji posiada przepławkę dla ryb.
MEW Piaseczno	Jedlińsk	44kW	-
MEW Piastów	Jedlińsk	15 45 kW	-
MEW Gulin	Zakrzew	100 kW	Energia wyprodukowana w elektrowni zasila koła młyńskie młyna gospodarczego
MEW Zameczek	Przytyk	55 kW i 24 kW	-
Elektrownia wodna w m. Domaniów	Przytyk	220 kW	-
MEW w m. Wymysłów (Soszyn)	Wolanów	15 – 30 kW	

Źródło: Starostwo Powiatowe w Radomiu

Program ochrony powietrza określa się dla stref, w których przekroczony został poziom dopuszczalny powiększony o margines tolerancji lub poziom docelowy. Celem programu jest osiągnięcie poziomów dopuszczalnych i docelowych substancji w powietrzu oraz pułapu stężenia ekspozycji dla pyłu zawieszonego PM_{2,5}. W obrębie strefy mazowieckiej radomskiej realizowane są poniższe programy :

- Program ochrony powietrza dla stref województwa mazowieckiego, w których został przekroczony poziom docelowy benzo(a)pirenu w powietrzu.

- Program ochrony powietrza dla strefy mazowieckiej, w której został przekroczony poziom dopuszczalny pyłu zawieszonego PM₁₀ i pyłu zawieszonego PM_{2,5} w powietrzu.
- Program ochrony powietrza dla strefy miasto Radom, w której został przekroczony poziom dopuszczalny pyłu zawieszonego PM₁₀ i pyłu zawieszonego PM_{2,5} w powietrzu.

Ponadto gminy, na terenie których stwierdzono występowanie przekroczeń poziomów dopuszczalnych pyłu zawieszonego PM₁₀ i pyłu PM_{2,5}, zgodnie z programami ochrony powietrza obowiązującymi w województwie mazowieckim, mają obowiązek sporządzenia Programów Ograniczenia Niskiej Emisji. W obrębie powiatu radomskiego obowiązek ten dotyczy gmin: Jedlińsk, Jedlnia Letnisko, Kowala, Zakrzew oraz Pionki (gmina miejska i wiejska).

Na terenie Województwa Mazowieckiego, uchwałą 167/17 z 24 października 2017 r. przyjęta została uchwała (tzw. antysmogowa) wprowadzająca na obszarze województwa mazowieckiego ograniczenia i zakazy w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw. Zapisy ustawy dotyczą m.in. zakazu eksploatacji niektórych instalacji oraz paliw.

5.1.3 Zagadnienia horyzontalne

Adaptacja do zmian klimatu	- wdrożenie stabilnych niskoemisyjnych źródeł energii w skali lokalnej, - intensyfikacja działań w zakresie rozwoju odnawialnych źródeł produkcji energii, - wykorzystywanie w nowym budownictwie źródeł ciepła opartych na zużyciu innych surowców niż węgiel, - w przypadku wykorzystania węgla ważne jest również instalowanie wysokosprawnych, nowoczesnych kotłów grzewczych.
Nadzwyczajne zagrożenia środowiska	- należy zwrócić szczególną uwagę na awarie przemysłowe, awarie w sieciach gospodarki komunalnej i liniach energetycznych oraz na inne nadzwyczajne zagrożenia środowiska, które wynikają z nasilenia zmian klimatycznych. W przypadku instalacji technologicznych zagrożenie wynika głównie z niedopatrzenia lub niewłaściwej obsługi, eksploatacji bądź konserwacji urządzeń. Przyczyną awarii sieci może być natomiast jej przeciążenie (w tym zły stan techniczny przy zwiększonym obciążeniu) bądź zewnętrzne warunki pogodowe (mróz, upał).
Działania edukacyjne	- prowadzenie edukacji mieszkańców i zwiększanie ich świadomości w zakresie zmian klimatu i sposobów minimalizowania ich skutków, a także metod zapobiegania niekorzystnym zmianom klimatu, - organizacja wydarzeń kierowanych do mieszkańców mających na celu promocję budownictwa pasywnego, odnawialnych źródeł energii oraz transportu

	alternatywnego (elektrycznego).
Monitoring środowiska	- w ramach funkcjonowania monitoringu środowiska przyrodniczego w zakresie badań jakości powietrza wykonywane są opracowania, dotyczące strefy mazowieckiej. WIOŚ co roku dokonuje oceny poziomów substancji w powietrzu.

5.1.4 Podsumowanie

Na obszarze powiatu radomskiego znaczny wpływ na stan powietrza atmosferycznego ma emisja powierzchniowa pochodząca ze spalania paliw oraz emisja liniowa i przemysłowa. Największe zanieczyszczenie ma miejsce podczas sezonu grzewczego. Lokalne kotłownie oraz gospodarstwa indywidualne opalane węglem są głównym źródłem zanieczyszczenia powietrza (np. pył PM₁₀, benzo(a)piren). Niekorzystny wpływ na stan atmosfery ma emisja pochodząca z rolnictwa oraz transportu drogowego. Gminy powiatu radomskiego (m.in. Przytyk, Jastrzębia, Jedlińsk) aktywnie uczestniczą w pozyskiwaniu energii z OZE m.in. z elektrowni wodnych, wiatrowych oraz słonecznych.

Analiza SWOT

Mocne strony	Słabe strony
• Brak przekroczeń dopuszczalnych norm immisji na terenie gmin powiatu radomskiego. • Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii – wody, wiatru, słońca. • Istniejące na terenie powiatu elektrownie wodne.	• Przekroczenie dopuszczalnych wartości zanieczyszczeń w powiecie (PM₁₀, PM_{2,5} benzo(a)piranu i O₃) • Niewystarczający stopień wykorzystania źródeł energii odnawialnej, które ograniczyłyby emisję zanieczyszczeń do powietrza. • Znaczny udział zanieczyszczeń pochodzących ze spalania paliw wysoko zanieczyszczających w gospodarstwach domowych, głównie węgla kamiennego. • Zanieczyszczenia ze źródeł liniowych.

Szanse	Zagrożenia
- Wzrost energooszczędności poprzez rozwój energetyki odnawialnej. - Modernizacja lub przebudowa systemów ogrzewania. - Wsparcie ze środków unijnych i krajowych na inwestycje dotyczące termomodernizacji oraz OZE. - Wzrost świadomości społeczeństwa w zakresie ochrony powietrza.	- Zwiększające się zanieczyszczenie powietrza wynikające z punktowych źródeł emisji. - Wzrost udziału paliw kopalnych jako źródeł energii.

5.2 Zagrożenia hałasem

Głównym zagrożeniem dla jakości klimatu akustycznego na terenie powiatu jest hałas przemysłowy (zakłady przemysłowe) oraz hałas komunikacyjny (drogowy i kolejowy) pochodzący z przebiegających przez teren powiatu oraz w jego okolicy ciągów komunikacyjnych:

- dróg krajowych: DK7, DK9, DK12;
- dróg wojewódzkich: DW691, DW699, DW732, DW73, DW737, DW740, DW744, DW747, DW787;
- linii kolejowej nr 8 (Warszawa- Kraków).

Monitoring oddziaływania akustycznego prowadzony przez GDDKiA analizowanych odcinków dróg w obrębie powiatu radomskiego obejmował gminy: Gózd, Jedlińsk, Jedlnia-Letnisko, Kowala oraz Wolanów (Tabela 8.).

Tabela 8. Liczba lokali mieszkalnych oraz liczba osób narażonych na hałas oceniany wskaźnikami L_{DWN} i L_N

Odcinek drogi	Przedział wartości				
	50-55 dB	55-60 dB	60-65 dB	65-70 dB	>70 dB
Liczba lokali mieszkalnych oraz liczba osób zamieszkujących te lokale narażonych na hałas oceniany wskaźnikiem L_{DWN} [liczba lokali/liczba mieszkańców]					
liczba lokali	945	754	687	367	142
liczba	3673	3017	2884	1558	566

Odcinek drogi	Przedział wartości				
	50-55 dB	55-60 dB	60-65 dB	65-70 dB	>70 dB
mieszkańców					
Liczba lokali mieszkalnych oraz liczba osób zamieszkujących te lokale narażonych na hałas oceniany wskaźnikiem L_N [liczba lokali/liczba mieszkańców]					
liczba lokali	919	728	632	276	93
liczba mieszkańców	3585	2932	2693	1153	371

Źródło: GDDKiA, Mapy akustyczne dla dróg krajowych o ruchu powyżej 3 000 000 pojazdów

L_{DWN} - długookresowy średni poziom dźwięku A wyrażony w decybelach (dB), wyznaczony w ciągu wszystkich dób w roku, z uwzględnieniem pory dnia (rozumianej jako przedział czasu od godz. 6:00 do godz. 18:00), pory wieczoru (rozumianej jako przedział czasu od godz. 18:00 do godz. 22:00) oraz pory nocy (rozumianej jako przedział czasu od godz. 22:00 do godz. 6:00).

L_N - długookresowy średni poziom dźwięku A wyrażony w decybelach (dB), wyznaczony w ciągu wszystkich pór nocy w roku (rozumianych jako przedział czasu od godz. 22.00 do godz. 6.00)

Dopuszczalne normy hałasu dla dróg i linii kolejowych, w zależności od rodzaju terenu, przez który przebiegają wynoszą: L_{DWN} – 50-65 dB, L_N – 45-55 dB. Uzyskane podczas monitoringu wyniki wskazują na przekroczenia dopuszczalnych wartości poziomu hałasu.

W celu realizacji zapisów zawartych w dokumentach o znaczeniu ponadlokalnym obowiązujących na terenie powiatu (Program ochrony środowiska przed hałasem), przewiduje się podejmowanie inwestycji budowy i modernizacji dróg, prowadzenie przeglądów stanu dróg czy kontroli przestrzegania przepisów dotyczących prędkości ruchu. Programem ochrony środowiska przez hałasem objęte są DW 737, DW 740) tereny zabudowy zagrodowej, jednorodzinnej oraz mieszkaniowo usługowej.

5.2.1 Zagadnienia horyzontalne

Adaptacja do zmian klimatu	- wiązać się będzie ze wzrostem temperatury, przez co zwiększy się liczba urządzeń klimatyzacyjnych i chłodniczych. W zwartej zabudowie lub nowych budynkach wielorodzinnych może powodować nadmierną emisję hałasu. Ograniczenie tego zjawiska polegać może na odpowiednim planowaniu przestrzeni (zieleń publiczna, zbiorniki wodne).
Nadzwyczajne zagrożenia środowiska	- wykorzystywanie cichych nawierzchni na terenach zabudowanych, a w uzasadnionych przypadkach wprowadzenie również ograniczeń prędkości i wagi pojazdów na obszarach zabudowanych, - budowa ekranów i obiektów ograniczających hałas,

	- wprowadzanie zieleni izolacyjnej w obrębie pasów drogowych i terenów przemysłowych.
Działania edukacyjne	- prowadzenie edukacji ekologicznej w zakresie klimatu akustycznego, - promowanie wśród przedsiębiorców technologii o obniżonej hałaśliwości, - promowanie transportu zbiorowego i rowerowego.
Monitoring środowiska	- w ramach funkcjonowania monitoringu środowiska przyrodniczego w zakresie stanu akustycznego wykonywane są pomiary, badania i analizy na terenie całego województwa mazowieckiego. W ramach aktualizacji map akustycznych pomiary natężenia ruchu prowadzi również Zarząd Dróg Wojewódzkich oraz Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad.

5.2.2 Podsumowanie

Powiat radomski posiada bardzo dobrze rozbudowaną sieć komunikacyjną. Przebiegające przez powiat drogi krajowe, wojewódzkie oraz linie kolejowe, mają wpływ na klimat akustyczny powiatu. Według monitoringu hałasu realizowanego przez GDDKiA w powiecie znajdują się tereny narażone na przekroczenia dopuszczalnych norm hałasu.

Analiza SWOT

Mocne strony	Słabe strony
Prowadzenie monitoringu w obrębie powiatu przez GDDKiA.	- Hałas pochodzący z autostrad, dróg ekspresowych, dróg krajowych i wojewódzkich. - Hałas pochodzący ze źródeł przemysłowych. - Ludność narażona na przekroczenia dopuszczalnych norm hałasu
Szanse	Zagrożenia
Zmniejszenie wpływu hałasu drogowego poprzez zadrzewienia przydrożne oraz budowę i modernizację dróg na terenie powiatu.	Wzrost natężenia ruchu na drogach przebiegających przez powiat .

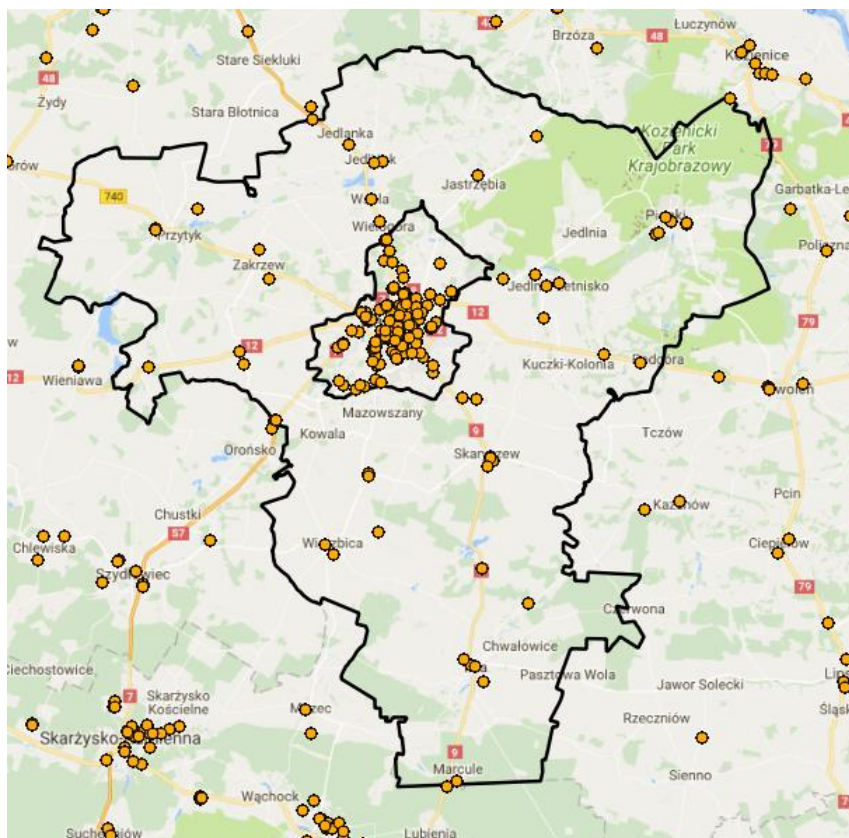
5.3 Pola elektromagnetyczne

Zgodnie z art. 123 i 124 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska* Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska w ramach państwowego monitoringu środowiska powinien prowadzić okresowe badania kontrolne poziomów pól elektromagnetycznych oraz aktualizować corocznie rejestr zawierający informacje o terenach, na których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych.

Na podstawie monitoringu prowadzonego przez WIOŚ wynika, że występujące w środowisku na terenie województwa mazowieckiego poziomy pól elektromagnetycznych są mniejsze od poziomów dopuszczalnych (dopuszczalny poziom w zależności od częstotliwości wynosi od 7 V/m do 20 V/m). W punkcie zlokalizowanym na terenie Radomia wartość PEM nie przekracza 2 V/m.

Według wyników monitoringu PEM, prowadzonego przez WIOŚ (2016 rok) nie stwierdzono przekroczeń wartości dopuszczalnych emisji fal elektromagnetycznych pochodzących z linii energetycznych i nadajników telefonii komórkowej w miejscach dostępnych dla ludności²¹.

²¹ WIOŚ w Warszawie (2016)

Rysunek 5. Stacje bazowe telefonii komórkowej na terenie powiatu radomskiego

Źródło: <http://beta.btsearch.pl> (dostęp z dnia 08.08.2018)

5.3.1 Zagadnienia horyzontalne

Adaptacja do zmian klimatu	- ekstremalne zjawiska pogodowe mogą doprowadzić do zwiększenia ryzyka uszkodzenia masztów telefonii komórkowej, linii elektroenergetycznych, transformatorów, co wpłynie na ograniczenia w dostawie energii elektrycznej do odbiorców. Ważna jest rozbudowa systemu energetycznego o instalacje kablowe.
Nadzwyczajne zagrożenia środowiska	- lokalizacja urządzeń wykluczająca zachodzenie na siebie obszarów oddziaływań silnych pól wytwarzanych przez sąsiednie źródła, - utrzymanie urządzeń w dobrym stanie technicznym.
Działania edukacyjne	- edukacja społeczeństwa (szkoły, zakłady produkcyjne, mieszkańcy) z zakresu oddziaływania i szkodliwości PEM
Monitoring środowiska	- monitoring pól elektromagnetycznych prowadzi WIOŚ. Wyniki badań są publikowane przez inspekcję na bieżąco, corocznie.

5.3.2 Podsumowanie

W powiecie radomskim nie istnieje zagrożenie spowodowane przekroczeniem dopuszczalnych wartości promieniowania elektromagnetycznego.

Analiza SWOT

Mocne strony	Słabe strony
Funkcjonowanie sztucznych źródeł radiacji na terenie powiatu nie stwarza zagrożenia dla ludności i nawet ewentualna awaria może mieć charakter wyłącznie miejscowy.	-
Szanse	Zagrożenia
-	- Możliwe przekroczenie za kilka lat dopuszczalnego poziomu w związku z rozwojem sieci elektromagnetycznych i zwiększoną liczbą urządzeń elektrycznych. - Awaria źródeł radiacji.

5.4 Gospodarowanie wodami

5.4.1 Wody powierzchniowe

Powiat radomski położony jest w dorzeczu środkowej Wisły. Przez jego teren przebiegają działy wodne rzek II rzędu: Radomki, Zagożdżonki i Iłżanki. Największą rzeką powiatu radomskiego jest Radomka, będąca lewobrzeżnym dopływem Wisły Środkowej. Źródła rzeki znajdują się w rejonie Wzgórz Koneckich, na stoku Garbu Gielniowskiego, w odległości 5 km od Przysuchy, na terenie jurajskich piaskowców i iłów. Długość rzeki wynosi 106,4 km. Dopływami Radomki są:

- Wiązownica (dopływ lewostronny);
- Dobrzyca (dopływ prawostronny);
- Tymianka (dopływ lewostronny);
- Mleczna (dopływ prawostronny)
- Bosak (dopływ prawostronny).

Drugim, co do wielkości ciekim na terenie powiatu jest Iłżanka. Jej dopływy stanowią rzeki: Struga Małyszyniec, Modrzejowianka (w górnym biegu rzeki nazywana Modrzejowicą).

Ponadto na terenie powiatu znajdują się zbiorniki retencyjne, do najważniejszych należą :

- zbiornik Domaniów (powierzchnia 475 ha) ;
- zbiornik Siczki (powierzchnia 35 ha);
- zbiornik Iłża (powierzchnia 18,5 ha);
- zbiornik Staw Górny (powierzchnia 16,8 ha);
- zbiornik Małyszyniec (powierzchnia 3,8 ha);
- zbiornik Seredzice (powierzchnia 4,2 ha).

Tabela 9. Jednolite Części Wód na terenie powiatu radomskiego

Europejski kod JCWP	Nazwa JCWP	Ocena stanu	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych
RW20001723629	Iłżanka do Małyszyna	dobry	zagrożona
RW20001723632	Dopływ w Błazinach	dobry	zagrożona
RW2000172364	Dopływ spod Prędocinka	dobry	niezagrożona
RW20001723654	Dopływ spod Kolonii Pasztowa Wola	dobry	niezagrożona
RW20001723658	Dopływ z Czerwonej	dobry	niezagrożona
RW200017236649	Modrzejowianka do Kobylanki	dobry	zagrożona
RW200017236669	Mucha	dobry	niezagrożona
RW200017236689	Oleśnica od źródła do Boguszyckiego Potoku	zły	niezagrożona
RW200017236712	Dopływ z Kochanowa	dobry	niezagrożona
RW20001723729	Zwoleńka	zły	niezagrożona
RW2000172512489	Krępanka	zły	niezagrożona
RW20001725129	Młynówka Pomianowska	zły	niezagrożona
RW20001725219	Radomka od źródeł do Szabasówki bez Szabasówki	zły	niezagrożona
RW20001725223	Szabasówka od źródeł do Kobyłki bez Kobyłki	zły	zagrożona
RW200017252269	Garlica	zły	niezagrożona
RW200017252289	Jabłonica	dobry	zagrożona
RW200017252314	Dopływ spod Pleca	zły	niezagrożona
RW200017252499	Wiązownica	zły	niezagrożona
RW200017252529	Dobrzyca	zły	niezagrożona
RW200017252532	Dopływ spod Sewerynowa	zły	niezagrożona

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Radomskiego na lata 2018–2021 z perspektywą do roku 2025

Europejski kod JCWP	Nazwa JCWP	Ocena stanu	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych
RW200017252549	Ślepotka	zły	niezagrożona
RW200017252552	Stara Rzeka	zły	niezagrożona
RW200017252569	Bosak	zły	niezagrożona
RW200017252589	Tymianka	zły	niezagrożona
RW200017252592	Dopływ spod Kamińska	zły	niezagrożona
RW200017252689	Pacynka	zły	zagrożona
RW20001725269	Mleczna bez Pacynki	zły	zagrożona
RW20001725272	Jastrzębianka	zły	zagrożona
RW20001725274	Dopływ spod Dębniaka	zły	zagrożona
RW20001725276	Dopływ spod Jastrzębskich Łąk	zły	zagrożona
RW20001725278	Łukawka	zły	zagrożona
RW20001725289	Leniwka	zły	zagrożona
RW200017254949	Pierzchnianka	dobra	zagrożona
RW20001923659	Iłżanka od Małyszyńca do Modrzejowianki	dobra	zagrożona
RW20001923669	Modrzejowianka od Kobylanki do ujścia	zły	niezagrożona
RW20001925229	Szabasówka od Kobyłki do ujścia	zły	niezagrożona
RW200019252599	Struga Jabłonna	zły	niezagrożona
RW20001925299	Radomka od Mlecznej do ujścia	zły	zagrożona

Źródło: WIOŚ

Dla JCWP zagrożonych nieosiągnięciem celów środowiskowych wprowadzone zostały derogacje. Wynikający z wpływu działalności antropogenicznej na stan JCW generujący konieczność przesunięcia w czasie osiągnięcia celów środowiskowych z uwagi na brak rozwiązań technicznych możliwych do zastosowania w celu poprawy stanu JCW.

W latach 2011-2016 przez WIOŚ prowadzony był monitoring wód powierzchniowych m.in. pod kątem stanu ekologicznego, chemicznego oraz klasy elementów fizyko - chemicznych. Ocenę wód na podstawie otrzymanych wyników przedstawia tabela 10.

Tabela 10. Ocena JCW na terenie powiatu radomskiego

Nazwa JCWP	Stan/ potencjał ekologiczny	Stan chemiczny	Klasa elementów fizyko - chemicznych	Ocena stanu JCWP
Zwoleńka	umiarkowany	dobry	poniżej stanu dobrego	zły stan wód
Krępanka	umiarkowany	-	-	zły stan wód
Radomka od źródeł do Szabasówki bez Szabasówki	umiarkowany	poniżej stanu dobrego	poniżej potencjału dobrego	zły stan wód
Jabłonica	umiarkowany	-	-	zły stan wód
Wiązownica	umiarkowany	-	-	zły stan wód
Tymianka	umiarkowany	-	-	zły stan wód
Mleczna bez Pacynki	słaby	-	-	zły stan wód
Leniwka	umiarkowany	-	poniżej stanu dobrego	zły stan wód
Modrzejowianka od Kobylanki do ujścia	umiarkowany	poniżej stanu dobrego	poniżej potencjału dobrego	zły stan wód
Szabasówka od Kobylki do ujścia	umiarkowany	-	-	zły stan wód
Radomka od Mlecznej do ujścia	umiarkowany	poniżej stanu dobrego	poniżej potencjału dobrego	zły stan wód

Źródło: WIOŚ, 2017

Powiat radomski znajduje się na obszarze działania Zarządu Zlewni w Radomiu, pod który podlega sześć nadzorów wodnych: Iłża, Kozienice, Przysucha, Radom, Szydłowiec, Zwoleń. Poniżej przedstawiona została ewidencja wód i melioracji wodnych na terenie powiatu radomskiego w podziale na nadzory wodne.

Tabela 11. Ewidencja wód i melioracji wodnych na terenie powiatu radomskiego

Nadzór wodny	Iłża	
Element ewidencji	Charakterystyka	
Rzeki	nazwa	długość rzeki [km]
	Iłżanka	24,552 km, długość uregulowana – 15,370 km; długość nieuregulowana – 9,182 km
	Modrzejowica	17,189 km, długość uregulowana – 15,049 km; długość nieuregulowana – 2,140 km
	Łączanka	10,670 km, długość uregulowana – 9,393 km; długość nieuregulowana – 1,277 km
	Kobylanka	21,526 km, długość uregulowana – 21,526 km;
	Małyszyniec	7,9 km, długość uregulowana – 4,150 km; długość nieuregulowana – 3,750 km
	Ciek od Pasztovej Woli	4,790 km, długość uregulowana – 3,866 km; długość nieuregulowana – 0,924 km
	Błazinka	4,220 km, długość uregulowana – 4,220 km;
	Struga Trębowiec	1,490 km, długość uregulowana – 1,490 km;
	Kłonówka	7,130 km, długość uregulowana – 7,130 km;
	Stonawka	1,640 km, długość uregulowana – 0,497 km; długość nieuregulowana – 1,143 km
Budowle	rodzaj budowli	liczba budowli [szt.]
	Jazy	6 szt. – na rzece: Iłżanka, Modrzejowica, Łączanka, Kobylanka
	Stopnie z piętrzeniem	11 szt. – na rzece Iłżanka
	Przejazdy w bród	1 szt. – na rzece Iłżanka
	Stopnie	10 szt. - na rzece Iłżanka, Modrzejowica, Kobylanka
	Zastawki	10 szt. – na rzece Modrzejowica, Kobylanka, Małyszyniec
	Przepusty z piętrzeniem	1 szt. na rzece Kobylanka
Zbiorniki	nazwa zbiornika	powierzchnia [ha] i objętość zbiornika [tys. m³]
	Jezioro Iłżeckie	powierzchnia: 18,5 ha objętość: 148 tys.m ³
Melioracje wodne	-	powierzchnia obszaru zmeliorowanego [ha] i długość rowów melioracyjnych [m]
		powierzchnia: 8 510 ha,

		długość: 329 963 m
Nadzór wodny	Kozienice	
Rzeki	nazwa	długość rzeki [km] /
	Mirenka	5,71 km; długość uregulowana – 3,432 km; długość nieuregulowana – 2,278 km
	Zagożdżonka	25,512 km; długość uregulowana – 2,830 km; długość nieuregulowana – 22,682 km
Budowle	rodzaj budowli	liczba budowli [szt.]
	przepust	2 szt. – na rzece Zagożdżonka
	stopień faszynowy	7 szt. – na rzece Mirenka
	przepust z piętrzeniem	1 szt. – na rzece Zagożdżonka
Melioracje wodne	-	powierzchnia [ha] obszaru zmeliorowanego i długość [m] rowów melioracyjnych
		powierzchnia: 373 ha, długość: 33 867 m
Nadzór wodny	Przysucha	
Rzeki	nazwa	długość rzeki [km] /
	Radomka	7,305 km; długość uregulowana – 0,332 km; długość nieuregulowana – 6,973 km
	Wiązownica	8,931 km; długość uregulowana – 5,407 km; długość nieuregulowana – 3,524 km
Rzeki	Potok od Wrzeszczowa	4,610 km; długość uregulowana – 4,610 km;
Budowle	rodzaj budowli	liczba budowli [szt.]
	zastawki	4 szt. – na rzece potok od Wrzeszczowa
	przepusty z piętrzeniem	4 szt. – na rzece potok od Wrzeszczowa
	przejazd w bród	2 szt. – na rzece Wiązownica
Zbiorniki	nazwa zbiornika	powierzchnia [ha] i objętość [tys. m³] zbiornika
	Zbiornik Domaniów	powierzchnia: 72 ha; pojemność: 2 096 tys.m ³
	Zbiornik Jagodno	powierzchnia: 35,6 ha; pojemność: 594,4 tys.m ³
Melioracje wodne	-	powierzchnia obszaru zmeliorowanego [ha] i długość rowów melioracyjnych [m]
		powierzchnia: 18 671 ha, długość: 382 183 m

Nadzór wodny	Zwoleń	
Melioracje wodne	-	powierzchnia obszaru zmeliorowanego [ha] i długość rowów melioracyjnych [m]
		powierzchnia: 44,4 ha, długość: 2 840 m
Nadzór wodny	Szydłowiec	
Rzeki	nazwa	długość rzeki [km] /
	Oronka	9,75 km; długość uregulowana – 9,75 km
	Garlica	12,42 km; długość uregulowana – 11,95 km; długość nieuregulowana – 0,47 km
	Szabasówka	7,14 km; długość nieuregulowana – 7,14 km;
	Jabłonica	2,26 km; długość nieuregulowana – 2,26 km;
Nadzór wodny	Szydłowiec	
Budowle	rodzaj budowli	liczba budowli [szt.]
	zastawki	9szt. – na rzece Oronka
	przepusty z zastawką	9 szt. – na rzekach Oronka i Garlica
	jaz	2 szt. – na rzekach Oronka i Szabasówka
Melioracje wodne	-	powierzchnia obszaru zmeliorowanego [ha] i długość rowów melioracyjnych [m]
		powierzchnia: 2145,5 ha, długość: 70 941 m

Źródło: Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie (pismo z dnia 20.08.2018 r., znak: WA.ZUW.4.521.65.2018.MO)

5.4.2 Obszary zagrożone podtopieniami

Obszary zagrożone podtopieniami położone są w sąsiedztwie rzeki Radomki²².

5.4.3 Wody podziemne

Powiat radomski położony jest w zasięgu trzech JCWPd :

- JCWPd 74 (część północna powiatu, gminy: Gózd, Jastrzębia, Jedlińsk, Jedlnia-Letnisko, Pionki (gm. miejska i wiejska), Przytyk, Wolanów, Zakrzew) – warstwa zasilana jest przez infiltrację wód opadowych. Zasoby JCWPd 74 wykorzystywane są w 11 %. Antropopresja na wody podziemne na wskazanym terenie związana jest z ujęciami wody dla Zakładów Tworzyw Sztucznych „Pronit” w Pionkach oraz Elektrowni w Kozienicach. W wyniku ich

²² <http://mapy.isok.gov.pl/imap/> (dostęp z dnia 09.10.2017)

eksploatacji powstały leje depresyjne. Obecnie (2018) pobór wody z ujęć w Pionkach został ograniczony, ze względu na likwidację Zakładu Tworzyw Sztucznych. Zaobserwowano podniesienie się zwierciadła wody oraz spłylenie leja depresyjnego.

- JCWPd 86 (część południowa powiatu, gminy: Iłża (gm. miejska i wiejska), Kowala, Przytyk, Skaryszew, Wolanów, Wierzbica) – warstwa zasilana jest przez infiltrację wód opadowych. Zasoby JCWPd wykorzystane są w 21,3 %. Powstające w zasięgu warstwy leje depresyjne związane są z działalnością związaną z wydobyciem złoża Śmitów 1 (kamienie drogowe i budowlane), odwodnieniem górniczym Cementowni w Wierzbicy oraz eksploatacją ujęcia komunalnego la Starachowic w Trębowcu.
- JCWPd 87 (centralna część powiatu, gminy: Gózd, Iłża (gm. wiejska), Jastrzębia, Jedlińsk, Jedlnia- Letnisko, Kowala, Pionki, Przytyk, Skaryszew, Wierzbica, Wolanów, Zakrzew). Zasoby wód podziemnych wykorzystywane są w 20 %. Leje depresyjne w zasięgu warstw powstają na skutek poboru wód podziemnych z utworów kredy górnej, z ujęcia w Radomiu. Obecnie pobór wody uległ znacznemu zmniejszeniu, co spowodowało wyraźne ograniczenie obszarów ich oddziaływania

Z przeprowadzonego w 2017 roku przez WIOŚ monitoringu wód podziemnych wynika, że w punkcie zlokalizowanym na terenie powiatu radomskiego (Guzów), wody podziemne (JCWPd 86) zaklasyfikowane zostały do I klasy jakości (pod względem zawartości substancji organicznej). Stan chemiczny JCWPd 86 określono jako dobry.

Powiat radomski położony jest w zasięgu Głównych Zbiorników Wód Podziemnych:

- GZWP 405 – niecka radomska;
- GZWP 412 – zbiornik Goszczewice;
- GZWP 420 – zbiornik Wierzbica – Ostrowiec.

5.4.4 Zagadnienia horyzontalne

Adaptacja do zmian klimatu	- zwiększanie pojemności obiektów „małej” i „dużej” retencji, konserwacja urządzeń melioracyjnych, - rozwój kanalizacji deszczowej.
Nadzwyczajne zagrożenia środowiska	- rozwój systemów wczesnego ostrzegania i prognozowania zagrożeń.

Działania edukacyjne	- edukacja mieszkańców w zakresie racjonalnego wykorzystywania zasobów wodnych, w tym upowszechnianie retencjonowania wód opadowych i wykorzystywania jej do nawadniania ogrodów przydomowych, - zwiększanie świadomości mieszkańców w zakresie jakości wód powierzchniowych i podziemnych w kontekście turystycznego wykorzystania regionu.
Monitoring środowiska	- Monitoring wód powierzchniowych realizuje WIOŚ. Wykonawcą monitoringu wód podziemnych (chemicznego i ilościowego) jest Państwowa Służba Hydrogeologiczna. Lokalny system monitoringu wód uzupełnia system monitorowania stanu sieci wodociągowej i wody ujmowanej na cele komunalne.

5.4.5 Podsumowanie

Głównymi ciekami na terenie powiatu radomskiego są rzeki: Radomka i Iłżanka wraz z jej dopływami. Z przeprowadzonego przez WIOŚ monitoringu wynika, że stan JCWP na terenie powiatu jest zły. Teren powiatu położony jest w zasięgu JCWPd 74, 86, 87. Monitoring wód podziemnych prowadzony był w jednym punkcie pomiarowym. Zagrożenie podtopieniami na terenie powiatu może wystąpić na terenach sąsiadujących z rzeką Radomką.

Analiza SWOT

Mocne strony	Słabe strony
• Istniejące zasoby wód podziemnych. • Monitoring wód prowadzony na terenie powiatu.	• Zły stan JCWP. • Zagrożenia osiągnięcia celów środowiskowych dla JCWP.
Szanse	Zagrożenia
• Możliwość nawiązania współpracy z sąsiednimi jednostkami samorządu terytorialnego w celu poprawy stanu i jakości wód.	• Rozwój sieci osadniczej, infrastruktury technicznej i rolnictwa skutkujący zwiększonym poborem wody, większą produkcją ścieków i zwiększonym spływem powierzchniowym z pól uprawnych.

5.5 Gospodarka wodno-ściekowa

Charakterystyka sieci wodociągowej oraz kanalizacyjnej na terenie powiatu radomskiego została przedstawiona w tabeli 12. Wynika z niej, że sieć wodociągowa na terenie powiatu jest dobrze rozwinięta, jej długość wynosi 1724,72 km, zasilając przy tym

w wodę 90,7 % mieszkańców powiatu²³. Sieć kanalizacyjna ma długość 649,2 km, korzysta z niej 39,5% mieszkańców powiatu.

Tabela 12. Długość sieci kanalizacyjnej i wodociągowej na terenie powiatu radomskiego

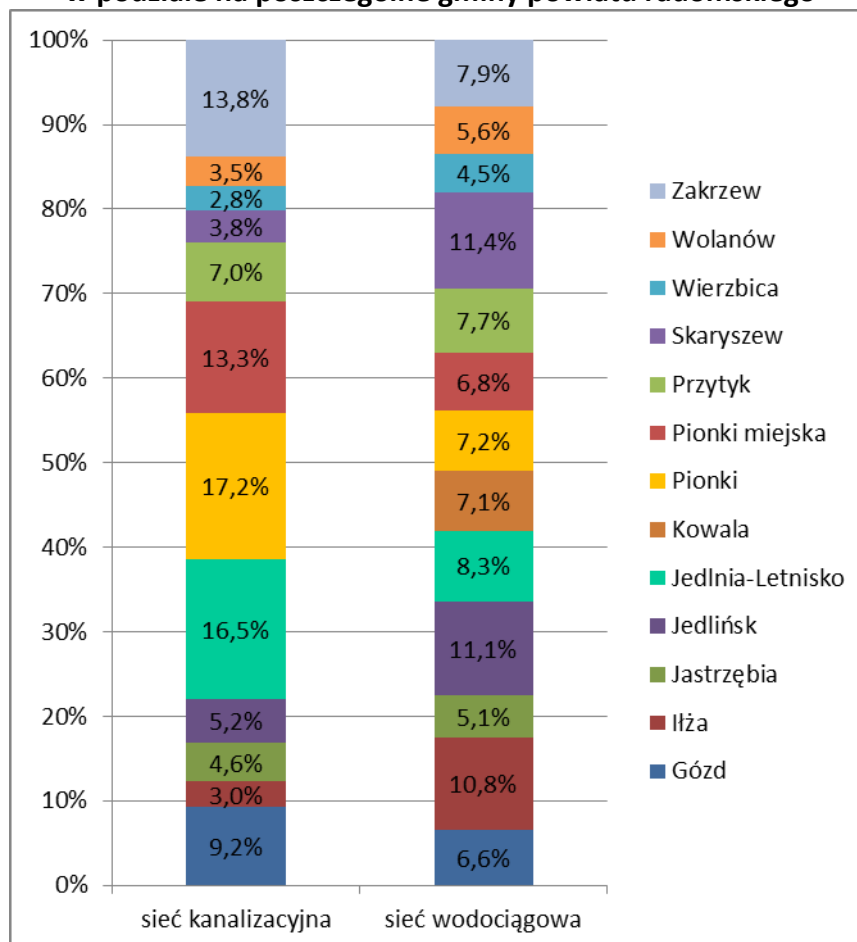
Gmina	długość sieci [km]	
	kanalizacyjnej	wodociągowej
Gózd	59,96	113,86
Iłża	19,6	187
Jastrzębia	29,9	87,4
Jedlińsk	33,78	191,74
Jedlnia-Letnisko	107,44	143,52
Kowala	0	121,7
Pionki	111,55	123,5
Pionki miejska	86,2	116,7
Przytyk	45,59	132,6
Skaryszew	24,48	196,4
Wierzbica	18,2	77,8
Wolanów	22,8	96,6
Zakrzew	89,7	135,9
Suma	649,2	1724,72

Źródło: Ankiety z poszczególnych gmin powiatu radomskiego, grudzień 2018

Największy udział w ogólnej długości sieci kanalizacyjnej na terenie powiatu radomskiego ma sieć eksploatowana na terenie gminy Jedlnia- Letnisko (17,8%) oraz Pionki (gm. wiejska, 17,2%, gmina miejska, 13,3%). Sieć wodociągowa na terenie poszczególnych gmin powiatu rozbudowana jest w podobnym stopniu (wykres 4).

²³ Bank Danych Lokalnych GUS dane za rok 2016

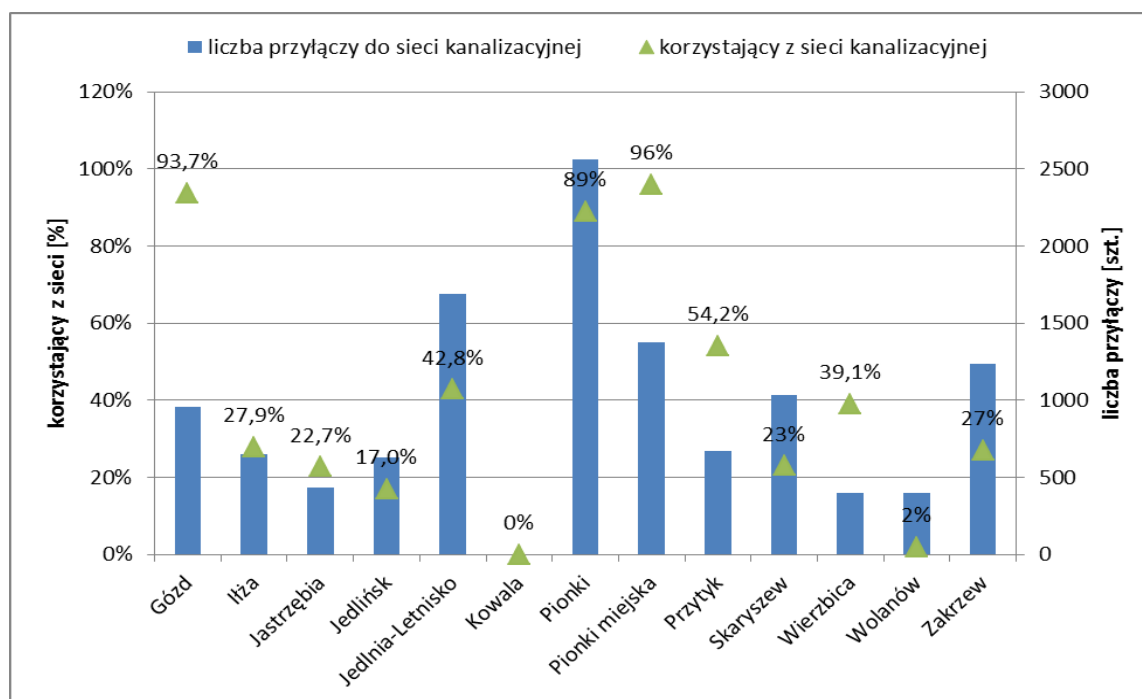
Wykres. 4. Procentowy udział sieci kanalizacyjnej i wodociągowej w ogólnej długości sieci w podziale na poszczególne gminy powiatu radomskiego

Źródło: Ankiety z poszczególnych gmin powiatu radomskiego, grudzień 2018

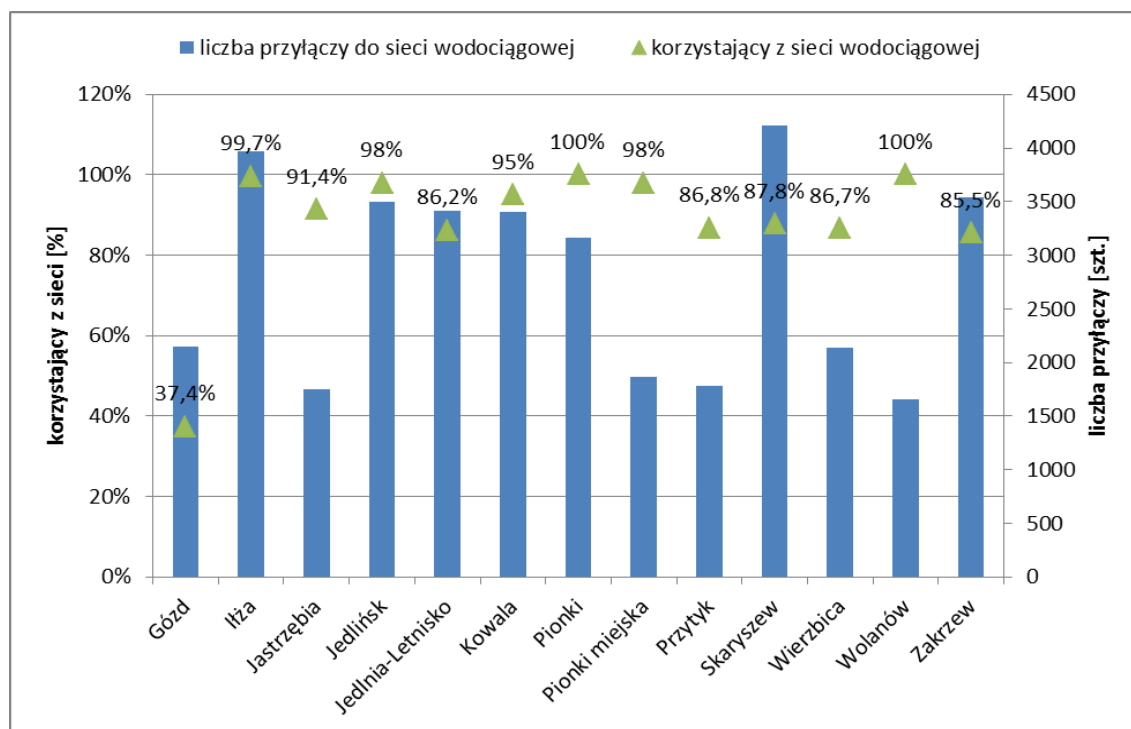
Liczbę przyłączy do poszczególnych sieci oraz procent mieszkańców korzystających z sieci w gminach powiatu radomskiego przedstawia wykres 5. Gminą posiadającą najlepiej rozwiniętą sieć kanalizacyjną i wodociągową jest gmina Pionki. Najmniej mieszkańców korzysta z sieci wodociągowej w gminie Gózd (37,4%). W pozostałych gminach korzystający z sieci stanowią ponad 80% mieszkańców. Sieć kanalizacyjna wymaga dalszej rozbudowy.

Wykres. 5. Liczba przyłączy do sieci kanalizacyjnej oraz procentowy udział korzystających z tych sieci na terenie powiatu radomskiego z podziałem na gminy

Źródło: Ankiety z poszczególnych gmin powiatu radomskiego, grudzień 2018

Wykres. 6. Liczba przyłączy do sieci kanalizacyjnej oraz procentowy udział korzystających z tych sieci na terenie powiatu radomskiego z podziałem na gminy

Źródło: Ankiety z poszczególnych gmin powiatu radomskiego, grudzień 2018

Jakość wody przeznaczonej do spożycia monitorowana jest przez Powiatową Stację Sanitarno – Epidemiologiczną w Radomiu. Nadzorem objętych jest 35 wodociągów publicznych opartych na ujęciach wód podziemnych. W 2017r. stwierdzono przydatność wody do spożycia przez ludzi dla wszystkich nadzorowanych wodociągów. W przypadku ewentualnego wystąpienia w obrębie sieci wodociągowej zjawisk niepożądanych (wykrycie zanieczyszczenia bakteriologicznego lub fizycznego i chemicznego) natychmiast podejmowane są działania w ramach posiadanych uprawnień w celu wyeliminowania nieprawidłowości. Ze względu na niski wskaźnik skanalizowania gminy, mieszkańcy powiatu korzystają ze zbiorników bezodpływowych (szamb). W miejscach o korzystnych warunkach gruntowych oraz gdzie budowę sieci kanalizacyjnej uniemożliwia duże rozproszenie zabudowy powstają przydomowe oczyszczalnie ścieków.

Tabela 13. Mieszkańcy powiatu radomskiego korzystający ze zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków

Gmina	Liczba gospodarstw korzystających ze zbiorników bezodpływowych na nieczystości ciekłe	Liczba gospodarstw korzystających z przydomowych oczyszczalni ścieków
Gózd	1152	120
Itża	686	2350
Jastrzębia	220	135
Jedlińsk	1610	70
Jedlnia-Letnisko	3310	54
Kowala	2943	431
Pionki	169	59
Pionki (gm. miejska)	b.d.	b.d.
Przytyk	675	4
Skaryszew	3400	100
Wierzbica	1699	9
Wolanów	b.d.	b.d.
Zakrzew	950	390
Suma	3722	16814

Źródło: Ankieta na potrzeby sporządzenia Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu radomskiego na lata 2018-2021 z perspektywą do roku 2025 (poszczególne gminy powiatu), 2018

Na terenie powiatu działa 34 oczyszczalnie ścieków (tabela 14).

Z oczyszczalni ścieków korzysta 62 467 mieszkańców powiatu.

Tabela 14. Oczyszczalnie ścieków na terenie powiatu radomskiego

Lokalizacja	Właściciel (użytkownik)	Adres zarządzającego	Rodzaj oczyszczalni	Projektowana maksymalna przepustowość [m ³ /d]	Ilość ścieków w 2016 roku [m ³ /d]	Rodzaj oczyszczanych ścieków
Gózd	Urząd Gminy Gózd	Gózd, ul. Radomska 7 26-634 Gózd	gminna	600	224,68	komunalne
Klwatka Królewska	Urząd Gminy Gózd	Gózd, ul. Radomska 7 26-634 Gózd	gminna	956	254,79	komunalne
Chwałowice	Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych w Chwałowicach	Chwałowice 247 27-100 Iłża	inna: szkolna	50	26,0	komunalne
Iłża	Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Iłży	ul. Jakubowskiego 12 27-100 Iłża	gminna	2 150	706,00	komunalne
Iłża	Szpital Rejonowy	ul. Bodzentyńska 17 27-100 Iłża	zakładowa	141,50	30,05	komunalne
Jasieniec Dolny	Dom Matki i Dziecka im. Jana Pawła II, Caritas Diecezji Radomskiej, Dom Interwencji Kryzysowej	Jasieniec Dolny 52 27-100 Iłża	inna: osiedlowa	12,38	3,10	komunalne
Marcule	Nadleśnictwo Marcule	Marcule 1 27-100 Iłża	inna: osiedlowa	6,50	5,00	komunalne
Zębiec	Zakłady Górniczo-Metalowe S.A. "Zębiec"	Zębiec 27-200 Starachowice	zakładowa	126,80	8,00	przemysłowe
Pieńki	Stacja Paliw	Pieńki 40 27-100 Iłża	zakładowa	5,8	b.d.	komunalna
Jedlińsk	Zakład Gospodarki Komunalnej w Jedlińsku	ul. Ogrodowa 51A 26-660 Jedlińsk	gminna	720	398,00	komunalne
Wierzchowiny	Zespół Szkół Publicznych w Wierzchowinach	Wierzchowiny 30 26-660 Jedlińsk	inna: szkolna	17,00	1,15	komunalne
Zawady Stare	Publiczna Szkoła Podstawowa w Zawadach Starych	Zawady Stare 30A 26-660 Jedlińsk	inna: szkolna	6,0	1,10	komunalne

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Radomskiego na lata 2018–2021 z perspektywą do roku 2025

Lokalizacja	Właściciel (użytkownik)	Adres zarządzającego	Rodzaj oczyszczalni	Projektowana maksymalna przepustowość [m ³ /d]	Ilość ścieków w 2016 roku [m ³ /d]	Rodzaj oczyszczanych ścieków
Jedlnia - Letnisko	Leśny Ośrodek Edukacyjny Lasów Państwowych	ul. Płużańskiego 30 26-630 Jedlnia-Letnisko	zakładowa	30,0	6,59	komunalne
Jedlnia - Letnisko	Urząd Gminy Jedlnia-Letnisko	ul. Radomska 43 26-630 Jedlnia-Letnisko	gminna	611	460,00	komunalne
Rożki	Departament Specjalistyczny Wydział Sieci WN Radom	ul. Średnia 49 26-600 Radom	zakładowa	16,80	1,16	komunalne
Jedlnia	Urząd Gminy Pionki	ul. Zwycięstwa 6a 26-670 Pionki	gminna	250	183,00	komunalne
Pionki	Przedsiębiorstwo Wodno-Kanalizacyjno-Ciepłownicze Sp. z o.o. w Pionkach	ul. Leśna 3 26-670 Pionki	zakładowa (od 2005r. komunalna)	12 000,00	4 742,00	komunalne, przemysłowe
Wólka Domaniowska	Zakład Gospodarki Komunalnej w Przytyku Sp. z o.o.	ul. Rynek 34 26-650 Przytyk	gminna	300	248,00	komunalne
Zameczek	Zakład Gospodarki Komunalnej w Przytyku Sp. z o.o.	ul. Rynek 34 26-650 Przytyk	gminna	300	143,28	komunalne
Maków	Zakłady Przetwórstwa Spożywczego "MAKÓW" Sp. z o.o.	Maków, ul. Lipowa 91 26-640 Skaryszew	zakładowa	700	174,00	komunalne, przemysłowe
Skaryszew	Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej	ul. Piaseckiego 15 26-640 Skaryszew	gminna	800	562,00	komunalne
Wierzbica	Zakład Wodociągów i Kanalizacji	ul. Kościuszki 73 26-680 Wierzbica	gminna	1 300	527,32	komunalne, przemysłowe
Kolonia Wawrzyszów	Zakład Mleczarski "FIGAND" Sp. Jawna Leszek Figarski i wspólnicy	Kolonia Wawrzyszów 29 26-625 Wolanów	zakładowa	60	53,00	komunalne, przemysłowe
Gębarzów	Wspólnota Mieszkaniowa Gębarzów 13/14	Gębarzów 26-640 Skaryszew	inna: osiedlowa	18,0	b.d	komunalne
Niemianowice	PPHU „JANHAS” (zakład przetwórstwa mięsnego)	Niemianowice 27 26 – 634 Niemianowice	zakładowa	30,0	8,0	przemysłowe

Lokalizacja	Właściciel (użytkownik)	Adres zarządzającego	Rodzaj oczyszczalni	Projektowana maksymalna przepustowość [m ³ /d]	Ilość ścieków w 2016 roku [m ³ /d]	Rodzaj oczyszczanych ścieków
Jastrzębia	Gmina Jastrzębia	Jastrzębia 110 26-631 Jastrzębia	komunalna (od 2012r. wyłączona z eksploatacji)	200	-	-
Wola Gutowska	PPH RADMOT	Wola Gutowska 33E 26-660 Jedlińsk	zakładowa (od 2012r. wyłączona z eksploatacji)	1,5	-	-
Zadobrze	Zakład Drzewny	Zadobrze 15 A 26 – 670 Pionki	zakładowa	4,2	-	obecnie tylko wody opadowe
Ruda Wielka	Publiczna Szkoła Podstawowa w Rudzie Wielkiej	Ruda Wielka 192 26-680 Ruda Wielka	inna: szkolna	9,0	b.d.	komunalne
Wawrzyszów	PPH „PIK” (produkcja napojów chłodzących)	Wawrzyszów 9 2 6 – 625 Wolanów	zakładowa	90,0	b.d.	przemysłowe
Mniszek	Publiczna Szkoła Podstawowa	Wolanów, ul. Radomska 20 26-652 Wolanów	inna: szkolna (od 2012r. wyłączona z eksploatacji)	6,05	-	-
Zakrzew	Gmina Zakrzew	Zakrzew 51 26 -652 Zakrzew	zakładowa	5,0	1,2	komunalne
Zakrzew	Publiczna Szkoła Podstawowa w Zakrzewie	Zakrzew 51 26-652 Zakrzew	inna: szkolna	29,0	7,3	komunalne
Zakrzew Kolonia	Przedszkole Gminne	Zakrzew 51 26-652 Zakrzew	inna: szkolna	4,8	2,4	komunalne

Źródło: WIOŚ, 2016 / Starostwo Powiatowe w Radomiu

Na terenie powiatu radomskiego funkcjonuje 9 Gminnych Spółek Wodnych zrzeszonych w 3 Rejonowych Związkach Spółek Wodnych – Przysusze, Zwoleniu i Szydłowcu. Gminna Spółka Wodna w Jedlińsku przystąpiła do Rejonowego Związku Spółek Wodnych w Zwoleniu. Samodzielnie funkcjonuje Gmina Spółka Wodna w Wierzbicy. Gminna Spółka Wodna w Goździe nie prowadzi działalności. Gminy Skaryszew oraz Iłża nie posiadają spółek wodnych.

Gminne Spółki Wodne sprawują nadzór nad funkcjonowaniem urządzeń melioracji wodnych szczegółowych to jest gruntów zmeliorowanych systemem drenowania bądź rowami otwartymi.

5.5.1 Zagadnienia horyzontalne

Adaptacja do zmian klimatu	- stosowanie mechanizmów ekonomicznych w celu regulowania popytu na wodę – np. odpowiednio dobranych opłat za wodę, - wprowadzanie nowych technologii ograniczających zużycie wody, - uszczelnianie sieci wodociągowych i kanalizacyjnych.
Nadzwyczajne zagrożenia środowiska	- susze wiążą się z obniżeniem przepływów w rzekach, co skutkować może akumulacją odprowadzanych zanieczyszczeń z oczyszczalni ścieków. W warunkach powiatu sytuację może poprawić zmniejszanie zużycia wody poprzez zastosowanie ww. czynników (wiersz 1).
Działania edukacyjne	- realizacja działań edukacyjnych (szkoleń, akcji informacyjnych, spotkań z ekspertami itp.) w zakresie prowadzenia racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej gospodarstwach domowych i w zakładach przemysłowych.
Monitoring środowiska	- prowadzący zakłady wodociągowo-kanalizacyjne oraz zakłady przemysłowe są zobowiązani do wykonania systematycznych badań jakości wody i ścieków. Ponadto WIOŚ, w ramach bieżących kontroli przedsiębiorstw czy oczyszczalni ścieków prowadzi kontrole w zakresie gospodarki wodno-ściekowej.

5.5.2 Podsumowanie

Sieć wodociągowa na terenie powiatu radomskiego zaopatruje w wodę ponad 90 % mieszkańców. Z sieci kanalizacyjnej korzysta ok. 39,3 % mieszkańców powiatu. Ponadto w powiecie przewiduje się inwestycje mające na celu zwiększenie liczby przydomowych oczyszczalni ścieków. Na terenie powiatu działają 34 oczyszczalnie ścieków (2017 r.) obsługujących 62467 mieszkańców powiatu.

Analiza SWOT

Mocne strony	Słabe strony
- Dobrze rozwinięta sieć wodociągowa. - Rozbudowywana sieć kanalizacyjna. - Działające oczyszczalnie ścieków na terenie powiatu.	- Duża ilość ścieków wymagających oczyszczenia. - Duże rozproszenie zabudowy.
Szanse	Zagrożenia
- Duże możliwości uzyskania dofinansowania na inwestycje związane z gospodarką wodno-ściekową. - Rozbudowa sieci kanalizacyjnej. - Rozbudowa i modernizacja istniejących oczyszczalni ścieków. - Większa liczba gospodarstw korzystających z przydomowych oczyszczalni ścieków. - Mniejsza liczba nieszczelnych bezodpływowych zbiorników (szamb).	Możliwość trwałego zanieczyszczenia gleb, wód powierzchniowych i podziemnych w przypadku niepodjęcia szeroko zakrojonych działań inwestycyjnych.

5.6 Zasoby geologiczne

Na terenie powiatu radomskiego znajduje się 63 udokumentowanych złóż kopalin w tym złoża piasków i żwirów, węgla brunatnych, wapieni i margli przemysłu wapienniczego, wapieni i margli przemysłu cementowego, surowców ilastych kruszywa lekkiego, piasków formierskich, o różnym stanie zagospodarowania zasobów²⁴. Część złóż zlokalizowanych na

²⁴ Bilans Zasobów Złóż Kopalin w Polsce wg stanu na 31 XII 2016 r.

terenie powiatu posiada koncesje na wydobycie złoża wydane przez Starostę Radomskiego (złoża <2ha) lub przez Marszałka Województwa (złoża >2 ha) (Tab.15).

**Tabela 15. Wykaz złóż na których wydobycie wydana została koncesja Starosty lub
Marszałka Województwa na terenie powiatu radomskiego**

Nazwa złoża	Gmina	Kopalina	Wielkość złoża
Koncesje Starosty			
Borki	Przytyk	piasek	≤ 2 ha
Dąbrowa Kozłowska 1	Jastrzębia	piasek	
Dąbrowa Kozłowska	Jastrzębia	piasek	≤ 2 ha
Gózddek	Jedlińsk	piasek	
Gózddek I	Jedlińsk	piasek	
Gulinek	Zakrzew	piasek	
Krasna Dąbrowa	Pionki	piasek	
Krasna Dąbrowa I	Pionki	piasek	
Mąkosy	Jastrzębia	piasek	
Milejowice I	Zakrzew	piasek	
Narty	Jedlińsk	Piaski i gliny	
Narty II	Jedlińsk	Piaski i gliny	
Rożki	Kowala	piasek	
Rożki I	Kowala	piasek	
Sobków	Wierzbica	piasek	
Sołtyków 9	Skaryszew	piasek	
Sukowska Wola	Przytyk	piasek	
Tomaszów	Skaryszew	piasek	

Nazwa złoża	Gmina	Kopalina	Wielkość złoża
Wygnanów	Przytyk	piasek	
Wygnanów I	Przytyk	piasek	
Zakrzewska Wola	Zakrzew	piasek	
Zakrzewska Wola I	Zakrzew	piasek	
Koncesje Marszałka Województwa			
Dąbrówka Podłęzna	Zakrzew	piasek	> 2 ha
Gaworzyna	Itża	piasek	
Gustawów II	Zakrzew	piasek	> 2 ha
Gustawów III	Zakrzew	piasek	
Gutów	Jedlińsk	piasek	
Itża 1	Itża	wapienie	
Kamińsk	Jedlińsk	piasek	
Kowala Duszocina	Wolanów	piasek	
Rzeczków	Wierzbica	piasek	
Wierzbica – pole A	Wierzbica	wapienie	

Źródło: Starostwo Powiatowe w Radomiu / Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego

5.6.1 Zagadnienia horyzontalne

Adaptacja do zmian klimatu	- właściwy sposób pozyskiwania, przetwarzania i wykorzystania złóż z wykorzystaniem najnowocześniejszych technik i narzędzi optymalizacji przeróbki surowców, - uwzględnianie w dokumentach planistycznych (m. in. mpzp) informacji o udokumentowanych złożach kopalin, - stosowanie odpowiednich zapisów w planach zagospodarowania terenów po eksploatacji złóż celem zapobiegania erozji gruntów.
Nadzwyczajne zagrożenia środowiska	- odpowiednie zabezpieczanie powierzchni ziemi w związku z eksploatacją kopalń odkrywkowych.
Działania edukacyjne	- prowadzenie działań mających na celu informowanie społeczeństwa zarówno o korzyściach płynących z wykorzystania poszczególnych rodzajów złóż, jak i o zagrożeniach dla ludzi i środowiska z tym związanych.

Monitoring środowiska	- prowadzący eksploatację kopalin jest obowiązany podejmować środki niezbędne do ochrony zasobów złoża, jak również do ochrony powierzchni ziemi oraz wód powierzchniowych i podziemnych, sukcesywnie prowadzić rekultywację terenów poeksploatacyjnych oraz przywracać do właściwego stanu inne elementy przyrodnicze.
-----------------------	---

5.6.2 Podsumowanie

W powiecie radomskim znajdują się złoża zasobów kopalnych, głównie piasków i żwirów. Ponadto znajdują się tu złoża wapieni i margli, węgla brunatnego, piasków formierskich oraz kopalin do celów inżynierskich (piaski i gliny).

Analiza SWOT

Mocne strony	Słabe strony
-	- Wysokie koszty wydobycia kopalin. - Brak wystarczającej ilości surowców dla zaspokojenia potrzeb gospodarczych powiatu . - Utrudnienia w handlu ziemią pod ich eksploatację.
Szanse	Zagrożenia
- Dodatkowe źródło dochodów dla gminy. - Nowe miejsca pracy. - Wykorzystanie zasobów złóż wód geotermalnych.	Duża ingerencja w środowisko, prowadząca do degradacji obszarów, na których znajdują się złoża kopalin.

5.7 Gleby

Gleby na terenie powiatu radomskiego utworzone są głównie na piaskach i glinach zwałowych. Zaklasyfikowane są w większości do V i VI klasy bonitacyjnej. Obszarami o korzystnych warunkach glebowych są tereny położone w obrębie siedlisk cennych przyrodniczo m.in. rezerwatów, lasów Iłżeckich, puszczy Kozienickiej²⁵.

²⁵ Program Ochrony Środowiska Powiatu Radomskiego

5.7.1 Zagadnienia horyzontalne

Adaptacja do zmian klimatu	- podejmowanie prac zmniejszających nadmierne zagrożenie erozją, np. wsiewki opłonowe, międzyplony ścierniskowe, - rozwój systemów małej retencji oraz przeciwdziałanie nadmiernej erozji wodnej na terenach nizinnych na obszarach leśnych, - stosowanie zalesień na terenach zniszczonych i obszarach niewykorzystanych rolniczo, gruntach rolnych o niskiej przydatności dla rolnictwa i podatnych na degradację (erozję, wyjąłowanie, przenikanie zanieczyszczeń do wód).
Nadzwyczajne zagrożenia środowiska	- na zły stan gleb wpływają głównie czynniki pochodzenia antropogenicznego, związane z rozwojem rolnictwa i jego intensyfikacją oraz działalności przemysłową i mieszkalnictwa: - nadmierne nawożenie, - niewłaściwa działalność zakładów produkcyjno-usługowych i przemysłowych, - komunikacja i transport samochodowy, - składowanie odpadów w miejscach do tego nieprzeznaczonych.
Działania edukacyjne	- prowadzenie działań edukacyjnych dla rolników w zakresie: - promowania rolnictwa ekologicznego i integrowanego, - zapobiegania zanieczyszczeniom gleb środkami ochrony roślin i metalami ciężkimi, - ochrony gleb przed erozją i zakwaszeniem.
Monitoring środowiska	- w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska prowadzony jest monitoring chemizmu gleb ornych. Monitoring gleb obejmuje badanie zmian jakości gleb użytkowanych rolniczo. Są one jednak prowadzone w bardzo małą częstotliwością wybiórczo. - Okręgowa Stacja Chemiczno-Rolnicza systematycznie prowadzi badania gleb pod kątem: odczynu pH, potrzeb wapnowania oraz zawartości w makroelementy: fosfor, potas magnez.

5.7.2 Podsumowanie

Na terenie powiatu przeważają gleby IVa i IVb klasy bonitacyjnej. Niewielki jest udział gleb III klasy bonitacyjnej. Występujące na terenie powiatu gleby umożliwiają rozwój rolnictwa, pokrywając przy tym zapotrzebowanie na płody rolne dla ludności oraz zwierząt gospodarskich.

Analiza SWOT

Mocne strony	Słabe strony
• Możliwość rozwoju rolnictwa.	• Gleby o niskiej bonitacji na terenie powiatu.
Szanse	Zagrożenia
• Przeprowadzenie badań chemizmu gleb, w celu ustawienia odpowiednich dawek nawozów.	• Erozja wodna i wietrzna.

5.8 Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów

Według obowiązującego Programu Gospodarki Odpadami dla Mazowsza na lata 2012-2017 z uwzględnieniem lat 2018-2023 powiat radomski należy do Regionu Radomskiego gospodarki odpadami. Na terenie wskazanego regionu znajdują się²⁶:

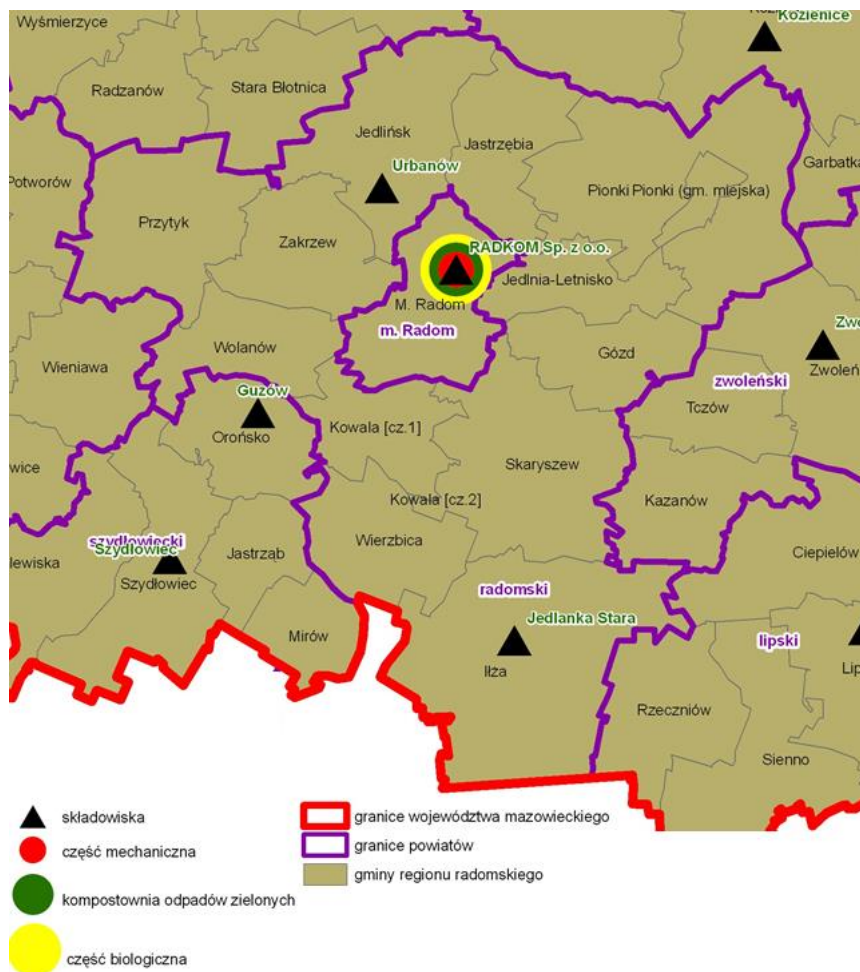
- instalacja mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów zlokalizowana w Zakładzie Utylizacji Odpadów Komunalnych „RADKOM” Sp. z o.o. w Radomiu składająca się z sortowni odpadów komunalnych zmieszanych i selektywnie zebranych o mocy przerobowej 102 000 Mg/rok oraz linii do kompostowania frakcji organicznej pochodzącej ze strumienia zmieszanych odpadów komunalnych o mocy przerobowej 45 000 Mg/rok (RIPOK);
- Składowisko odpadów komunalnych (składowisko odpadów powstających w procesie MBP i pozostałości z sortowania) w m. Radom – Wincentów;
- Składowisko odpadów (składowisko odpadów powstających w procesie MBP i pozostałości z sortowania) w m. Warka, gm. Warka;

W Regionie Radomskim znajdują się Instalacje zastępcze, które będą mogły funkcjonować wyłącznie do czasu uruchomienia RIPOK lub do momentu dostosowania się wyznaczonych zakładów do kryteriów instalacji regionalnej:

- Instalacja do produkcji paliwa alternatywnego zlokalizowana w Radomiu, przy ul. Energetyków 16 – Sita Radom Sp. z o.o.;
- Kompostownia odpadów zielonych zebranych selektywnie w Zakładzie Utylizacji Odpadów Komunalnych „RADKOM” Sp. z o.o.;
- Składowisko odpadów w m. Wężowiec, gm. Mogielnica;
- Składowisko odpadów w m. Nowe Łęgonice, gm. Nowe Miasto n/Pilicą;
- Składowisko odpadów w m. Jedlanka Stara, gm. Iłża;
- Składowisko odpadów w m. Urbanów, gm. Jedlińsk;
- Składowisko odpadów w m. Szydłowiec, gm. Szydłowiec;
- Składowisko odpadów w m. Zwolen, gm. Zwolen;
- Składowisko odpadów w m. Odrzywół, gm. Odrzywół;

²⁶ Uchwała Nr 212/12 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 22 października 2012 r. w sprawie wykonania Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami dla Mazowsza na lata 2012-2017 z uwzględnieniem lat 2018-2023, zmienionej uchwałą Sejmiku Województwa Mazowieckiego nr 115/18 z dnia 10 lipca 2018 r

- Składowisko odpadów w m. Wola Solecka, gm. Lipsko.

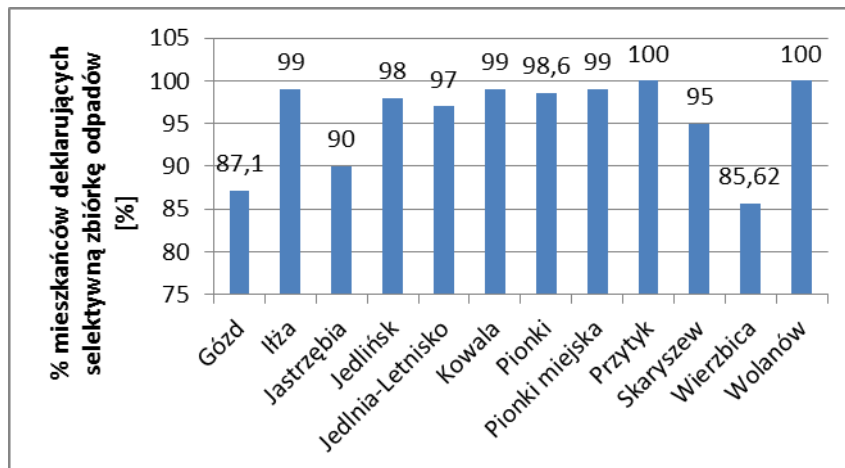

Rysunek 6. Region Radomski gospodarki odpadami

Źródło: Programu Gospodarki Odpadami dla województwa mazowieckiego na lata 2012-2017 z uwzględnieniem lat 2018-2023

Gospodarka odpadami na terenie powiatu działa prawidłowo. Z roku na rok zwiększa się procent mieszkańców deklarujących selektywną zbiórkę odpadów. Procent mieszkańców poszczególnych gmin deklarujących selektywną zbiórkę odpadów przedstawia wykres 6.

Wykres. 7. Procent mieszkańców deklarujących selektywną zbiórkę odpadów komunalnych w 2017 roku

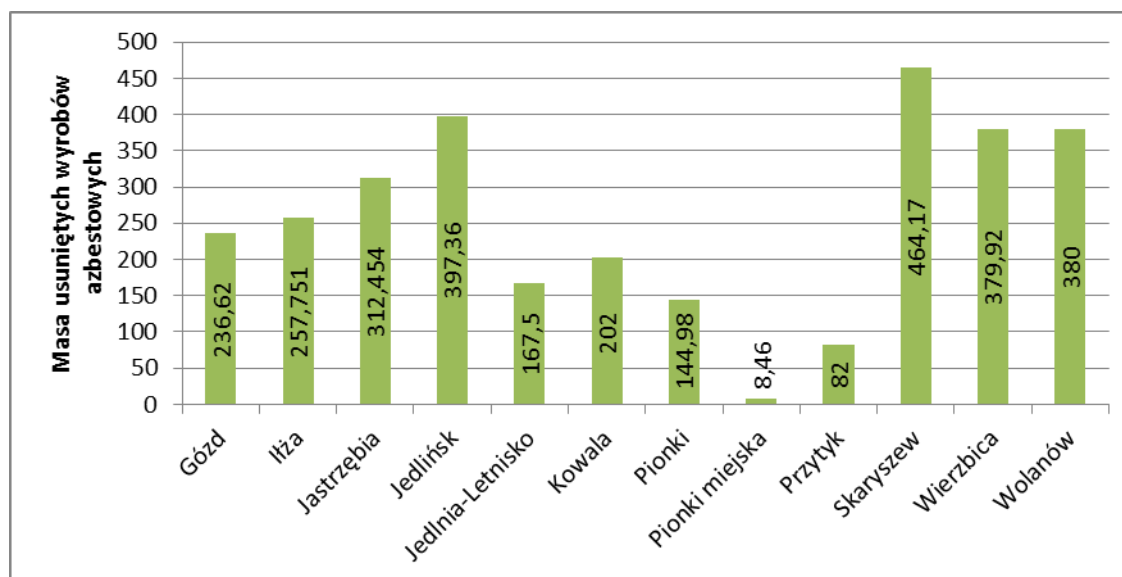

Źródło: Analiza stanu gospodarki odpadami dla poszczególnych gmin powiatu radomskiego

W 2017 roku z terenu powiatu radomskiego odebrane zostało ponad 17 751,735 Mg odpadów komunalnych.

Gminy powiatu radomskiego dzięki wsparciu WFOŚiGW realizują programy usuwania azbestu. Masę usuniętych wyrobów azbestowych z poszczególnych gmin w latach 2015-2017 przedstawia poniższa tabela.

Wykres. 8. Masa wyrobów azbestowych usuniętych z terenu gmin w latach 2015-2017

Źródło: Ankiety z gmin powiatu radomskiego

Mieszkańcy gmin powiatu radomskiego mają możliwość korzystania z PSZOK, dzięki czemu obserwowany jest wzrost masy odpadów zebranych selektywnie oraz osiągnięcia poziomów:

- ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji
- recyklingu przygotowania do ponownego użycia frakcji odpadów komunalnych: papieru, szkła, metali, tworzyw sztucznych;
- recyklingu przygotowania do ponownego użycia innych niż niebezpieczne odpady budowlane i rozbiórkowe.

5.8.1 Zagadnienia horyzontalne

Adaptacja do zmian klimatu	- lokalizowanie obiektów gospodarki odpadami (np. składowisk, PSZOK-ów, magazynów odpadów) w oddaleniu od terenów zagrożonych, podtopieniami i osuwiskami, będącymi następstwami kumulacji zmian będących efektem zmian klimatycznych.
Nadzwyczajne zagrożenia środowiska	- głównym zagrożeniem jest możliwość wybuchu pożaru samych odpadów, czy to komunalnych czy przemysłowych. W wyniku pożaru będą się uwalniały do atmosfery bardzo toksyczne substancje z palącego się biogazu oraz odpadów tworzyw sztucznych.
Działania edukacyjne	- prowadzenie działalności edukacyjnej zarówno mieszkańców, jak i podmiotów gospodarczych w zakresie ograniczania powstawania odpadów, właściwego postępowania z odpadami, selektywnego zbierania odpadów oraz racjonalnego wykorzystania wody i energii
Monitoring środowiska	- w kontekście odpadów komunalnych konieczne jest monitorowanie osiąganych poziomów recyklingu i odzysku odpadów celem dostosowywania lokalnych, gminnych systemów gospodarowania odpadami komunalnymi.

5.8.2 Podsumowanie

Wprowadzenie gminnego systemu odbioru odpadów komunalnych od wszystkich zamieszkałych nieruchomości przyczyniło się do zwiększenia kontroli w gospodarowaniu odpadami oraz znacznie przyczyniło się do zwiększenia poziomów odzysku i recyklingu odpadów. Należy oczekiwać, że z roku na rok będą one coraz wyższe. Wzrosła również świadomość mieszkańców o potrzebie prowadzenia właściwej gospodarki odpadami, a w szczególności segregacji odpadów.

Analiza SWOT

Mocne strony	Słabe strony
- ciągły wzrost ilości odpadów zbieranych selektywnie - działające na terenie powiatu PSZOK	- palenie odpadów w gospodarstwach oraz nielegalny wywóz na dzikie wysypiska, - mała świadomość ekologiczna mieszkańców gminy.
Szanse	Zagrożenia
- eliminacja dzikich składowania odpadów, - zmniejszenie ilości wytwarzanych odpadów zmieszanych. - dalsza rozbudowa PSZOK	nielegalne pozbywanie się odpadów.

5.9 Zasoby przyrodnicze

5.9.1 Lasy i łowiectwo

Lasy w powiecie należą do VI krainy przyrodniczo – leśnej Wyżyn Środkowo – Polskich w dzielnicy Wzniesienia Łódzko – Radomskiego. Lesistość powiatu radomskiego wynosi 26,8%. Lasy Skarbu Państwa nadzorowane są przez Regionalną Dyрекcję Lasów Państwowych w Warszawie (Nadleśnictwa: Dobieszyn; Kozienice, Marcule, Radom, Zwoleń) (Rys. 7). Lasy niestanowiące własności Skarbu Państwa (lasy prywatne), nadzorowane są przez Starostę Radomskiego. Dominującym typem siedlisk w nadleśnictwie są siedliska: lasów mieszanych świeżych oraz borów mieszanych świeżych. W drzewostanie dominuje sosna.

Tabela 16. Powierzchnia gruntów leśnych oraz lesistości poszczególnych gmin [%] powiatu radomskiego

Gmina	Powierzchnia gruntów leśnych [ha]	Lesistość [%]	Grunty leśne państwowe [ha]	Grunty leśne prywatne [ha]
Gózd	983,21	12,6	30,55	952,10
Iłża	10873,74	41,5	9403,84	1469,90

Gmina	Powierzchnia gruntów leśnych [ha]	Lesistość [%]	Grunty leśne państwowe [ha]	Grunty leśne prywatne [ha]
Jastrzębia	1645,01	18,1	463,99	1164,40
Jedlińsk	2089	14,9	678,11	1376,00
Jedlnia-Letnisko	982,85	14,7	493,70	470,50
Kowala	706,99	9,4	150,45	547,10
Pionki	15174,7	64,2	13463,12	1274,90
Pionki (gm. miejska)	802,61	41,9	615,57	2,00
Przytyk	2530,49	18,7	885,19	1643,00
Skaryszew	3463,69	19,9	1958,19	1500,50
Wierzbica	432,8	4,6	8,80	424,00
Wolanów	1132,3	13,7	36,30	1057,90
Zakrzew	983,89	10,1	200,79	781,70

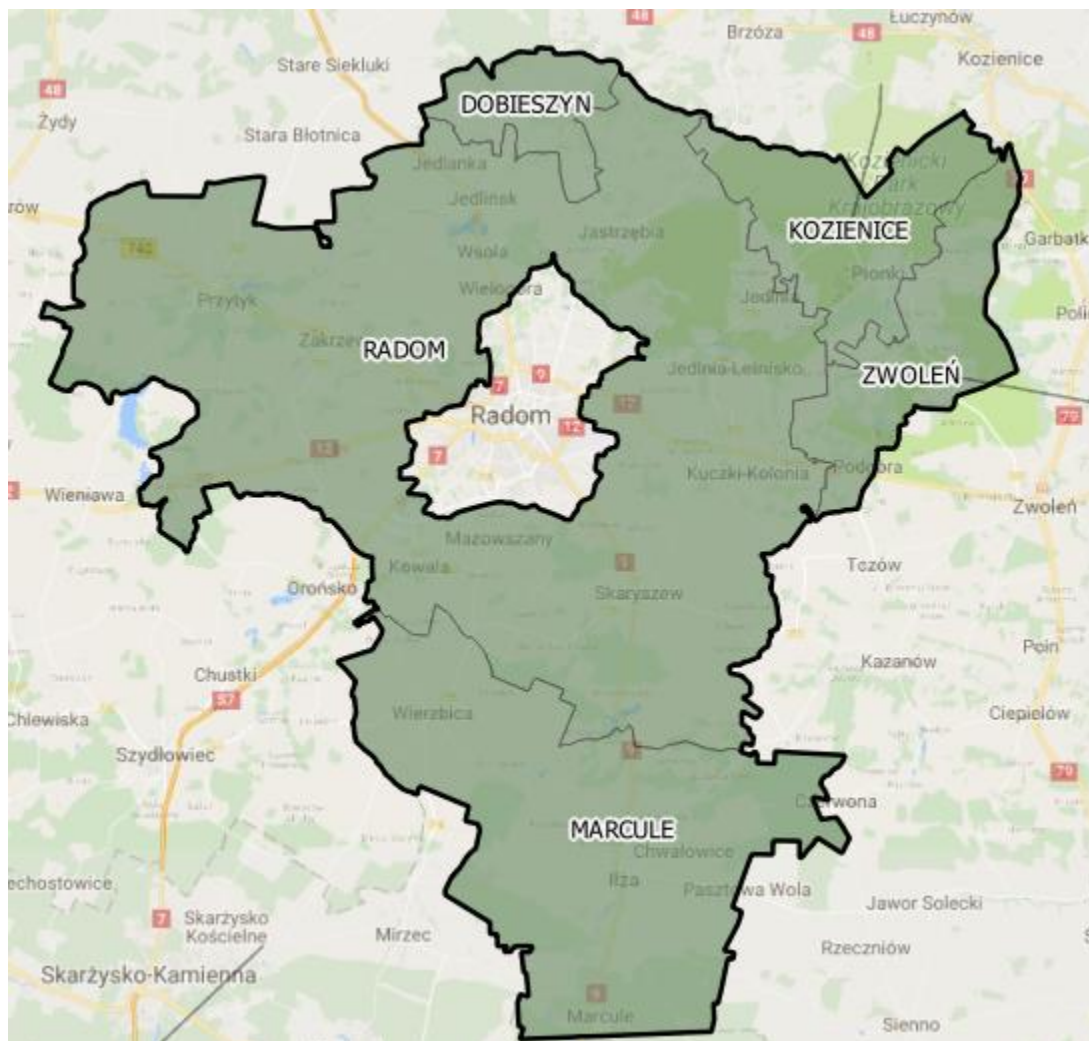
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W powiecie radomskim, największą lesistością odznacza się gmina Pionki (64,2%) oraz Iłża (41,5%). Najmniejsza powierzchnia gruntów leśnych oraz najniższa lesistość widoczna jest w gminie Wierzbica oraz Kowala. Plonowane jest zwiększanie lesistości powiatu. Zgodnie z planami perspektywicznymi do 2020 r. powierzchnia do zalesiania w powiecie radomskim wynosi 10 tys. ha.

Na terenie nadleśnictwa spotkać można gatunki łowne jak: łosie, jelenie, daniiele, sarny, dziki, jenoty, borsuki, norki amerykańskie, tchórze, piżmaki, jarząbki, dzikie kaczki, dzikie gęsi, szopy pracze, słonki, łyski, gołębie grzywacze. Zwierzyna drobna reprezentowana jest przez lisy, kuny, zające, bażanty i kuropatwy²⁷.

Obwody w powiecie radomskim zostały utworzone na mocy uchwały 207/06 Sejmiku Województwa mazowieckiego z dnia 9 października 2006 z późn. zm. w sprawie podziału Województwa Mazowieckiego na obwody łowieckie. W powiecie znajduje się 30 obwodów łowieckich o całkowitej powierzchni 128 093 ha.

²⁷ Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Radomskiego

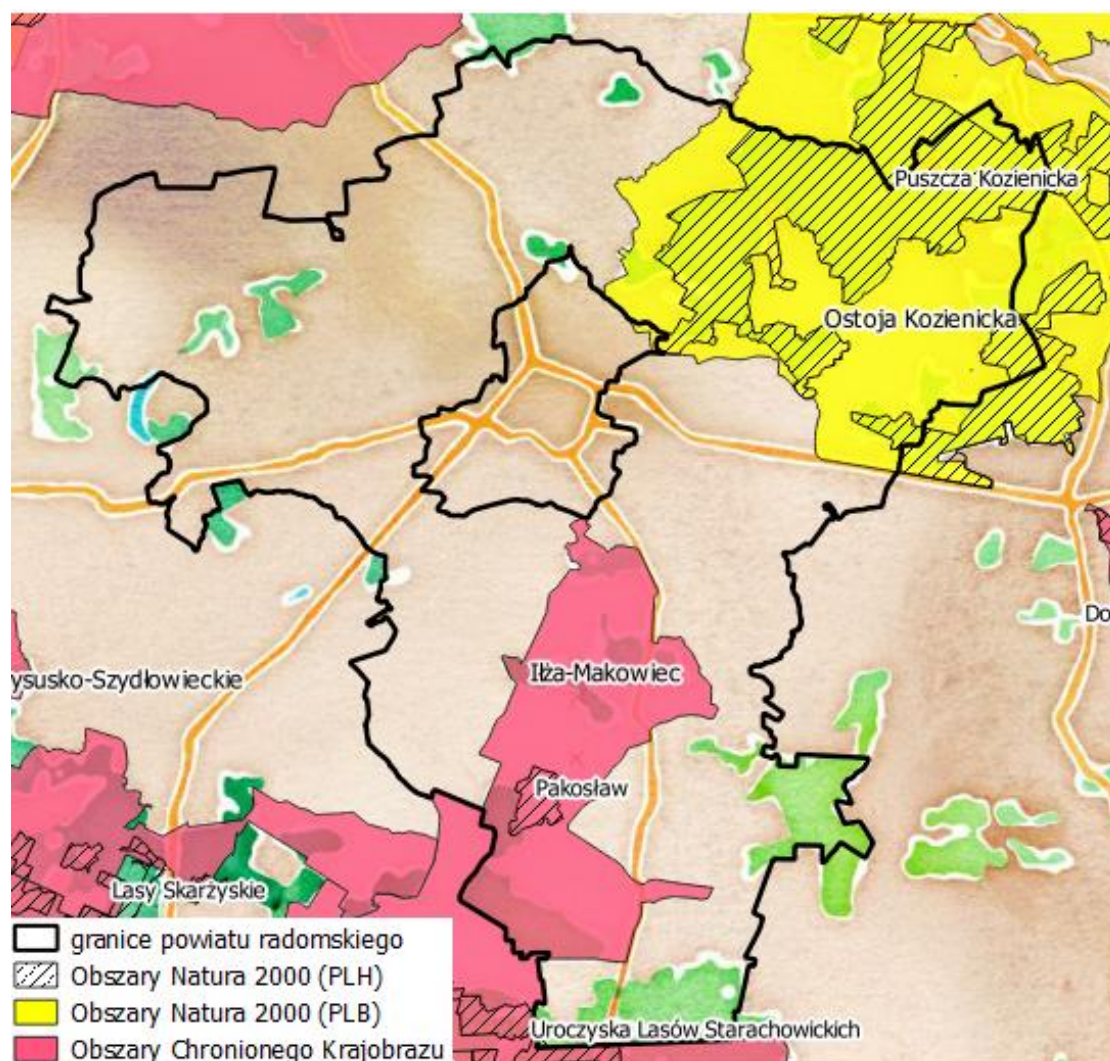

Rysunek 7. Nadleśnictwa na terenie powiatu radomskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych o Lasach

5.9.2 Formy ochrony przyrody

Do obszarowych form ochrony przyrody na terenie powiatu radomskiego należą: Kozienicki Park Krajobrazowy im. Profesora Ryszarda Zaręby (wraz z otuliną), rezerwat, Obszar Chronionego Krajobrazu Iłża-Makowiec, Obszary Natura 2000 (Rys. 8).

Rysunek 8. Obszarowe formy ochrony przyrody na terenie powiatu radomskiego (Obszary chronionego krajobrazu oraz Natura 2000)

Charakterystykę obszarowych form ochrony przyrody przedstawia tabela 17.

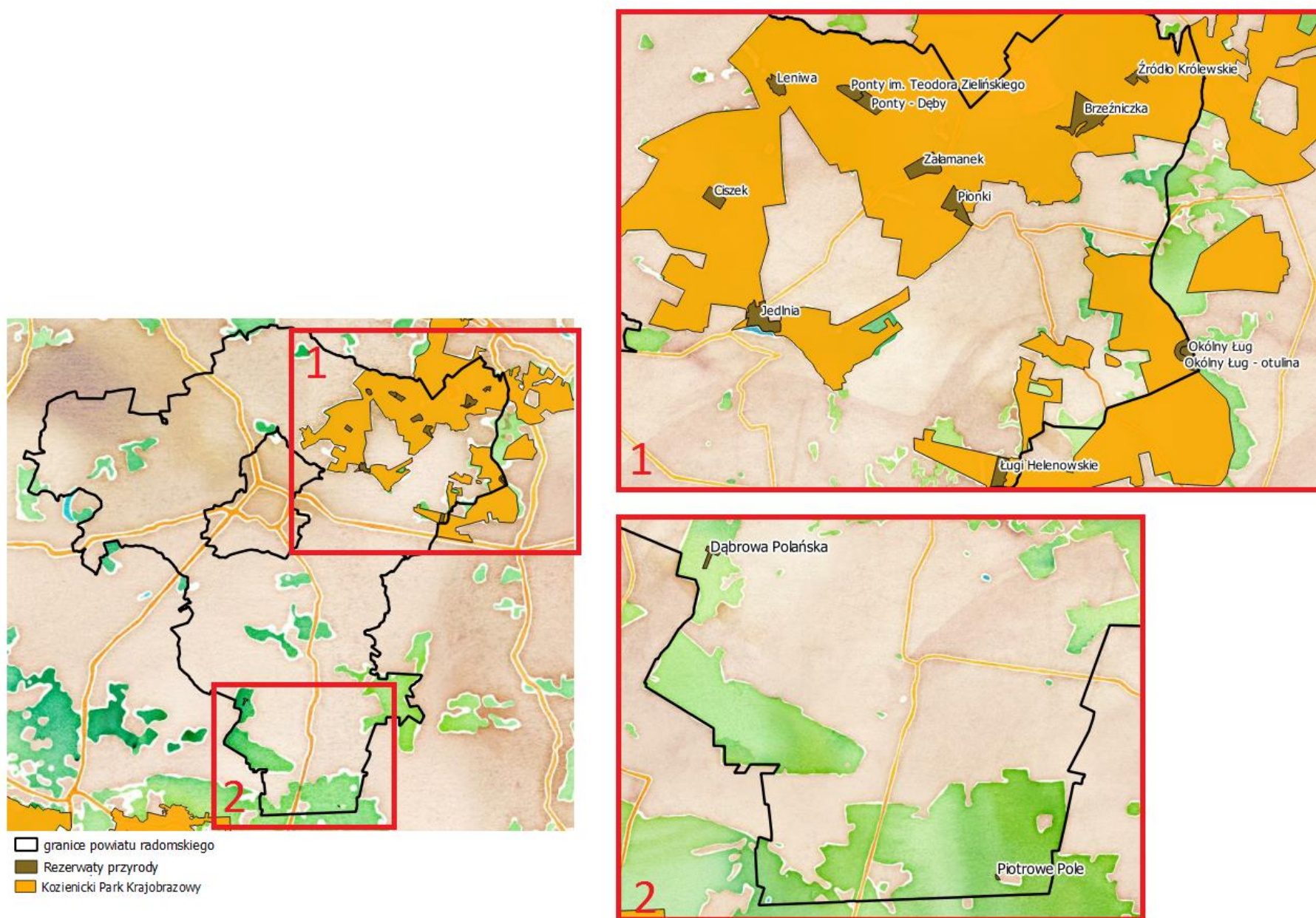
Tabela 17. Charakterystyka obszarowych form ochrony przyrody na terenie powiatu radomskiego

Nazwa	Powierzchnia całkowita obszaru [ha]	Dane aktu prawnego o utworzeniu, ustanowieniu lub wyznaczeniu	Wartości przyrodnicze i krajobrazowe / cele ochrony	Gmina
Obszary Chronionego Krajobrazu				
Obszar Chronionego Krajobrazu Łża-Makowiec	16 650,00	Uchwała Nr XV/69/83 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Radomiu z dnia 28 czerwca 1983 r. zmieniająca uchwałę nr VI/27/77 w sprawie planu przestrzennego zagospodarowania województwa radomskiego do 1990 r. oraz planu społeczno-gospodarczego rozwoju województwa w latach 1976-1980 i kierunków rozwoju do roku 1985 Dz. Urz. z 1983 r. Nr 9, poz. 51	Obszar Chronionego Krajobrazu Łża - Makowiec obejmuje swym zasięgiem dolinę rzeki Łżanki przecinającą Wzgórza Łżeckie, w części środkowej największe torfowisko w województwie (około 700ha) w okolicach Pakosławia ze źródłiskami Modrzejowicy oraz położone dalej na północ kompleksy leśne Modrzejowice, Skaryszew i Makowiec. Obszar ten jest bardzo malowniczy ze względu na zróżnicowane ukształtowanie terenu, występujące rzeki oraz kompleksy leśne. Najciekawszym i najbardziej cennym obiektem przyrodniczym jest torfowisko Pakosław położone pomiędzy lasem Polańskim a miejscowością Pakosław. Powierzchnia ogólna wynosi 16 650 ha w tym: grunty Lasów Państwowych 4 450 ha grunty lasów niepaństwowych 1 300 ha parki zabytkowe 4 ha	Wierzbica, Łża, Skaryszew, Kowala

Nazwa	Powierzchnia całkowita obszaru [ha]	Dane aktu prawnego o utworzeniu, ustanowieniu lub wyznaczeniu	Wartości przyrodnicze i krajobrazowe / cele ochrony	Gmina
Parki Krajobrazowe				
Kozienicki Park Krajobrazowy	26233,83	Uchwała Nr XV/70/83 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Radomiu z dnia 28 czerwca 1983 r. w sprawie utworzenia Kozienickiego Parku Krajobrazowego Dz.Urz. WRN w Radomiu, Nr 9 poz. 52 z 1983 r.	Ustala się następujące szczególne cele ochrony Parku: 1) zachowanie charakterystycznego lokalnego krajobrazu przyrodniczo-geograficznego Puszczy Kozienickiej, z bogatymi drzewostanami mającymi w dużej części charakter zbliżony do naturalnego tworzonymi między innymi przez występujące na granicy zasięgu jodłę, buk i jawor; 2) zachowanie siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk cennych gatunków roślin, zwierząt i grzybów; 3) zachowanie cennych z punktu widzenia różnorodności biologicznej obszarów ekotonowych na pograniczu obszarów leśnych i nieleśnych, w tym zwłaszcza dolin rzecznych, mokradeł i łąk; 4) dążenie do uzyskania zgodności struktury ekosystemów leśnych (w tym składu gatunkowego drzewostanów) z uwarunkowaniami siedliskowymi.	Jastrzębia, Pionki (gmina wiejska i miejska), Jedlnia-Letnisko
Obszary Natura 2000				
Pakosław PLH140015	668,63	DECYZJA KOMISJI z dnia 12 grudnia 2008 r. przyjmująca na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG drugi zaktualizowany wykaz terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2008) 8039)(2009/93/WE) L 43 str. 63	Obszar obejmuje największe w Polsce i świetnie rozwijające się stanowisko jęczmiki syberyjskiej <i>Ligularia sibirica</i> (1100 osobników kwitnących, ok. 3000 siewek i osobników nie kwitnących). Stwierdzono tu również występowanie lipiennika <i>Loesela Liparis loeselii</i> oraz 3 gatunków zwierząt z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG.	Wierzbica, Iłża

Nazwa	Powierzchnia całkowita obszaru [ha]	Dane aktu prawnego o utworzeniu, ustanowieniu lub wyznaczeniu	Wartości przyrodnicze i krajobrazowe / cele ochrony	Gmina
Puszcza Kozienicka PLH140035	28230,37	DECYZJA KOMISJI z dnia 10 stycznia 2011 r. w sprawie przyjęcia na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG czwartego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2010) 9669)(2011/64/UE) L 33 str. 146	Jest to jeden z najcenniejszych pod względem przyrodniczym kompleksów puszczańskich w Polsce. O jego randze świadczy przede wszystkim - wysoka różnorodność biologiczna mierzona na wszystkich poziomach: genetycznym, gatunkowym i ekosystemowym. Występuje tu szereg siedlisk przyrodniczych oraz gatunków chronionych i zagrożonych wymarciem w skali kraju i kontynentu. W zbiorowiskach leśnych Puszczy występuje znaczna liczba drzew w wieku od 150 do 400 lat.	Jastrzębia, Pionki (gm. wiejska i miejska), Jedlnia-Letnisko,
Uroczyska Lasów Starachowickich PLH260038	2349,18	DECYZJA KOMISJI z dnia 10 stycznia 2011 r. w sprawie przyjęcia na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG czwartego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2010) 9669)(2011/64/UE) L 33 str. 146	Uroczyska Lasów Starachowickich zabezpieczają duże kompleksy wyżynnego jodłowego boru mieszanego <i>Abietetum polonicum</i> , uznawanego za zbiorowisko endemiczne Polski, występujące jedynie w Górach świętokrzyskich i na Rostoczu. Ponadto znajdują się tutaj rozległe płaty grądów <i>Tilio-Carpinetum</i> , nawiązujące do ciepłych grądów na lessach. Mimo, iż ostoja ta położona jest na przedpolu Gór świętokrzyskich, występuje tutaj wiele gatunków górskich.	Iłża
Ostoja Kozienicka PLB 140013	68301,20	Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 05.09.2007 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 Dz.U.07.179.1275	Występuje co najmniej 29 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 7 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi). Wykazano z tego terenu ponad 200 gatunków ptaków, w tym 147 lęgowych. W okresie lęgowym obszar zasiedla co najmniej 1% populacji krajowej następujących gatunków ptaków: bączek, bocian czarny, kraska, lelek; stosunkowo wysoką liczebność osiągają: bąk, bocian biały, rybitwa czarna.	Jastrzębia, Pionki (gm. wiejska i miejska), Jedlnia-Letnisko, Gózd

Rysunek 9. Obszarowe formy ochrony przyrody na terenie powiatu radomskiego (rezerваты oraz park krajobrazowy)

Ponadto na terenie powiatu znajdują się użytki ekologiczne (ponad 400 ha)²⁸, zachowane ze względu na unikalne wartości przyrodnicze, należą do nich m.in.: naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne „oczka wodne”, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, skarpy; oraz pomniki przyrody (190 pomników)²⁹, w tym drzewa, grupy drzew, granity pojedyncze i w zgrupowaniach oraz bluszcz pospolity.

5.9.3 Zagadnienia horyzontalne

Adaptacja do zmian klimatu	- prowadzenie regulacji mikroklimatu poprzez zalesienia, zadrzewienia śródpolne, zieleń na terenach zabudowanych, - ochrona struktur przyrodniczych, zachowanie spójności i drożności sieci ekologicznej
Nadzwyczajne zagrożenia środowiska	- lasy narażone są na anomalie pogodowe - okresowo występujące susze, huraganowe wiatry oraz pożary.
Działania edukacyjne	- prowadzenie szeroko pojętej edukacji w m. in. zakresie: - roli zjawisk przyrodniczych w procesie zmian klimatycznych, - presji turystycznej wywieranej na obszary o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych, - prawnych i przyrodniczych podstaw funkcjonowania obszarów chronionych oraz w zakresie ochrony dziedzictwa przyrodniczego, - szkolenia i wsparcia rolników we wdrażaniu programów rolno-środowiskowych, - turystyki związanej z gospodarką leśną, łowiectwem, turystyki ekologicznej i rowerowej, - roli lasów i ich ochrony przed suszą i pożarami. - funkcję edukacyjną pełnią także szlaki turystyczne i ścieżki edukacyjne.
Monitoring środowiska	- współpraca z IOŚ w ramach Zintegrowanego Monitoringu Środowiska Przyrodniczego, którego zadaniem jest prowadzenie obserwacji możliwie jak największej liczby elementów środowiska przyrodniczego, w oparciu o planowe, zorganizowane badania stacjonarne. - monitoring lasów włączono do Państwowego Monitoringu Środowiska koordynowanego przez Państwową Inspekcję Ochrony Środowiska i obejmuje m.in.: uszkodzenia lasów, zagrożenia pożarowe i występowanie szkodników owadzych w lasach.

5.9.4 Podsumowanie

Lesistość w powiecie wynosi 26,8%. Gatunkiem dominującym w drzewostanie jest sosna. W powiecie radomskim znajdują się obszarowe i punktowe formy ochrony przyrody – rezerваты, obszar chronionego krajobrazu, Natura 2000, park krajobrazowy. Ponadto w powiecie znajdują się pomniki przyrody oraz użytki ekologiczne.

²⁸ Rozporządzenie Nr 72 Wojewody Mazowieckiego z dnia 08.07.2005r. w sprawie użytków ekologicznych

²⁹ Rozporządzenie Nr 63 Wojewody Mazowieckiego z dnia 24.10.2008r. w sprawie pomników przyrody położonych na terenie powiatu radomskiego

Analiza SWOT

Mocne strony	Słabe strony
- Występowanie na terenie powiatu obszarowych formy ochrony przyrody. - Duża lesistość powiatu.	- Rozwój nowych inwestycji stanowi zagrożenie dla bioróżnorodności na terenie powiatu. - Obszarowe formy ochrony przyrody stanowiące ograniczenie dla nowych inwestycji.
Szanse	Zagrożenia
- Zwiększenie lesistości powiatu poprzez zalesianie najłabszych gruntów. - Współpraca z LP, PZŁ, WKP w zakresie ochrony przyrody, właściwego użytkowania lasów, odnawiania zasobów leśnych itp. - Wzbogacanie siedlisk naturalnych poprzez tworzenie ekosystemów leśnych. - Osiedlenie się nowych gatunków fauny i flory na terenie powiatu. - Tworzenie nowych form ochrony przyrody.	- Wzrost natężenia ruchu powodujący zwiększoną śmiertelność zwierząt i pogorszający warunki ich migracji. - Zagrożenie rodzimych gatunków flory i fauny przez obce gatunki inwazyjne. - Dewastacja niektórych miejsc w obszarach chronionych poprzez intensyfikację turystyki. - Oddziaływanie czynników środowiskowych (choroby i szkodniki, zmiany klimatu, zmiany poziomu wód gruntowych) oraz antropogenicznych (presja zabudowy, penetracja lasów, kradzież drewna) na stan zasobów przyrodniczych powiatu

5.10 Zagrożenia poważnymi awariami

Na terenie powiatu radomskiego znajdują się zakłady o dużym i o zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii (Tab. 18). Potencjalnym źródłem poważnych

awarii jest transport drogowy substancji niebezpiecznych, głównie paliw płynnych (LPG, benzyna, olej napędowy). Przypadki poważnych awarii przemysłowych mogą dotyczyć również wycieków substancji ropopochodnych w wyniku wypadków lub kolizji drogowych, gazu propan - butan z uszkodzonych ciśnieniowych zbiorników stacjonarnych i gazociągu.

Ponadto na terenie powiatu znajdują się zakłady, których eksploatacja powoduje znaczne emisje zanieczyszczeń do atmosfery (Tab. 3. Rozdział 5.1.). Ich awaria może mieć negatywny wpływ na stan środowiska.

Tabela 18. Zakłady o zagrożeniu pożarowym oraz mogące spowodować awarię uwolnienia niebezpiecznych substancji chemicznych na terenie powiatu radomskiego

Miejscowość	Gmina	Nazwa zakładu/ obiektu	Uwagi
Kowalanka	Wolanów	Zakład produkcji lakierów/ mieszalnia farb i lakierów	Duże obciążenie ogniowe, Strefy zagrożone wybuchem
Zadobrze	Pionki	Zakłady Drzewne/tarcica, produkcja podłóg, parkietów, paneli	Duże obciążenie ogniowe
Walentynów	Iłża	Zakłady Drzewne/tarcica/	Duże obciążenie ogniowe
Dąbrowa Kozłowska	Jastrzębia	Zakład stolarski/tarcica, produkcja stolarki budowlanej/ Kazimierz Kwiatkowski	Duże obciążenie ogniowe
Maków	Skaryszew	Zakłady Przetwórstwa Spożywczego Sp. z o.o.	Instalacja chłodnicza
Pionki	Pionki	BATO 26-670 Pionki ul. Przemysłowa 2	Zbiorniki nadziemne i podziemne /hoboki
Pionki	Pionki	Mesko Oddział Pionki S.A., ul. Zakładowa 7 26-670 Pionki	Zbiorniki nadziemne i podziemne /hoboki
Pionki	Pionki	FAM – Pionki 26 – 670 Pionki Ul. Zakładowa 7	
Działki Suskowolskie	Pionki	Zakład Chemiczny „BOCHEM” Sp. z o.o.	Zbiorniki nadziemne i podziemne /hoboki

Miejscowość	Gmina	Nazwa zakładu/ obiektu	Uwagi
Suskowola	Pionki	Zakład Chemiczny „BOCHEM” Sp. z o.o. Suskowola 58 Zakład nr 2	Zbiorniki nadziemne i podziemne /hoboki
Pionki	Pionki	„Sudal Manufakturing” Sp. z o. o. Pionki, ul Wspólna 21	

Źródło: www.radompowiat.pl

W Starostwie Powiatowym w Radomiu Funkcjonuje Powiatowy Zespół Reagowania Kryzysowego. W zakresie jego obowiązków jest monitorowanie potencjalnych zagrożeń, przeciwdziałanie im oraz koordynacja działań w gminach powiatu.

5.10.1 Zagadnienia horyzontalne

Adaptacja do zmian klimatu	- ekstremalne zjawiska pogodowe mogą doprowadzić do uszkodzenia linii przesyłowych i dystrybucyjnych, a zatem ograniczenia w dostarczeniu energii do odbiorców, a także zakładów przemysłowych, co może doprowadzić do przerwania ich pracy, przegrzania układów technologicznych.
Nadzwyczajne zagrożenia środowiska	- nadzwyczajne zagrożenia środowiska powstają wskutek wypadków i zdarzeń w czasie budowy i eksploatacji dróg i innych obiektów drogowych, w których biorą udział pojazdy przewożące substancje niebezpieczne, a które mogą spowodować m.in.: skażenie powietrza, wód, gleb oraz pożary.
Działania edukacyjne	- prowadzenie działań edukacyjnych w zakresie właściwych zachowań w sytuacjach zagrożenia wśród mieszkańców gminy.
Monitoring środowiska	- stała współpraca z organami Państwowej Straży Pożarnej, Wojewodą oraz WIOŚ w zakresie prowadzenia kontroli występowania awarii przemysłowych.

5.10.1.1 Podsumowanie

Na terenie powiatu radomskiego znajdują się zakłady obciążone zagrożeniem pożarowym. Potencjalnym źródłem poważnych awarii jest transport drogowy substancji niebezpiecznych.

Analiza SWOT

Mocne strony	Słabe strony
-	Występowanie zakładów o dużym lub o zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii.-
Szanse	Zagrożenia
-	Rozwój infrastruktury technicznej może prowadzić do zwiększenia prawdopodobieństwa wystąpienia awarii.

6 Podsumowanie efektów realizacji dotychczasowego POŚ

Realizacja zadań ujętych w Programie Ochrony Środowiska Powiatu Radomskiego (Uchwała Nr 138/XV/2004 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 12 stycznia 2004 r.), wpłynęła pozytywnie na poprawę stanu środowiska na terenie powiatu. W tabeli 19 zestawiono wartości wskaźników monitorowania efektów realizacji POŚ.

Głównymi celami ochrony środowiska zawartymi w POŚ były: zmniejszenia zanieczyszczeń środowiska: osiągnięcie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych, minimalizacja wytwarzanych odpadów oraz ograniczenie ich nielegalnego składowania, usuwanie wyrobów azbestowych, osiągnięcie standardów jakości powietrza atmosferycznego, utworzenie spójnego systemu obszarów chronionych, podnoszenie poziomu wiedzy ekologicznej.

Tabela 19. Zmiana wartości wskaźników monitorowania ujętych w POŚ

Wskaźnik	Jednostka miary	2010	2012	2014	2016	Zmiana wartości wskaźnika (F-C)
A	B	C	D	E	F	G
długość czynnej sieci wodociągowej	km	1822	1880,9	1891,3	1909,3	87,3
połączenia wodociągowe prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	33057	34467	36252	37306	4249
woda dostarczona gospodarstwom domowym	dam3	4123,1	4453,9	4246,8	4864,7	741,6
ludność korzystająca z sieci wodociągowej	osoba	121683	123856	136511	137316	15633
długość czynnej sieci kanalizacyjnej	km	420,1	522,3	560,2	637,6	217,5
połączenia kanalizacji prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	8014	9689	10487	11855	3841
ścieki odprowadzone	dam3	2007	1991	2195	2711	704
ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	osoba	47291	53016	57240	59536	12245
ilość komunalnych oczyszczalni ścieków	szt.	12	11	11	11	-1
ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków	dam3	55192	57164	58682	62467	7275
liczba zbiorników bezodpływowych (szamb)	szt.	19833	19254	19301	19385	-448
liczba oczyszczalni przydomowych	szt.	464	964	1680	1801	1337
odpady z gospodarstw domowych ogółem	kg	11032,41	12927,18	14766,72	16898,49	5866,08

Wskaźnik	Jednostka miary	2010	2012	2014	2016	Zmiana wartości wskaźnika (F-C)
A	B	C	D	E	F	G
odpady z gospodarstw domowych przypadające na 1 mieszkańca		55,7	64,1	82	100	44,3
powierzchnia parku krajobrazowego	ha	16198, 78	16198, 78	16198, 78	16198, 78	0
powierzchnia obszaru chronionego krajobrazu	ha	16650,0	16650,0	16650,0	16650,0	0
powierzchnia lasów	ha	41 185	41 790	41805,0	41801,4	616,39
lesistość powierzchni powiatu	%	26,4	26,7	26,8	26,8	0,4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Objaśnienia:

	wzrost wartości wskaźnika
	stała wartość wskaźnika
	spadek wartości wskaźnika

Realizacja zadań mających na celu poprawę stanu środowiska na terenie powiatu radomskiego, przyniosła wiele korzyści. Systematyczna rozbudowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej oraz budowa nowych przyłączy, pozytywnie wpłynęła na jakość wód powierzchniowych i podziemnych. Na terenie powiatu stale zwiększa się liczba osób korzystających z oczyszczalni ścieków. Ponadto w powiecie zmniejsza się liczba zbiorników bezodpływowych na nieczystości (szamb) na rzecz powstających przydomowych oczyszczalni ścieków. Spadek liczby oczyszczalni ścieków (zmiana wartości wskaźnika -1) spowodowany było wyłączeniem z eksploatacji oczyszczalni w m. Jastrzębia z uwagi na zły stan techniczny. Ścieki włączono do miejskiej kanalizacji sanitarnej kierującej ścieki do komunalnej oczyszczalni ścieków w Radomiu.

Wzrost masy odpadów przypadających na jednego mieszkańca wynika z uszczelnienia systemu gospodarowania odpadami, w tym ograniczenia masy odpadów przedostających się w sposób nielegalny do środowiska. Na stałym poziomie utrzymywana jest powierzchnia obszarów chronionych (parków krajobrazowych, obszarów chronionego krajobrazu, użytków ekologicznych). Powierzchnia lasów w powiecie wzrosła o ponad 600 ha.

7 Cele programu ochrony środowiska, zadania i ich finansowanie

Celami realizacji programu ochrony środowiska są poprawa stanu i ochrona środowiska przy jednoczesnym zapewnieniu rozwoju społeczno-gospodarczego. Po przeprowadzeniu analizy stanu środowiska (**Załącznik nr 1**) wyznaczono cele oraz określono zadania, których realizacja przełoży się na poprawę stanu środowiska w powiecie. Ww. cele i zadania zostały opisane w tabeli 20.

Ponadto kontynuowane będzie umieszczanie w aktach prawa miejscowego zapisów mających na celu ochronę środowiska. Przykładem takich dokumentów są Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego poszczególnych gmin oraz miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Wyznaczane w nich kierunki zagospodarowania terenu oraz uwarunkowania, mające wpływ na ochronę środowiska to m.in.:

- zakaz lokalizacji nowych oraz rozbudowy istniejących obiektów uciążliwych, tj. powodujących przekroczenia ustalonych przepisami odrębnymi standardów

jakości środowiska ograniczanie rozpraszania zabudowy poprzez wskazanie terenów jej rozwoju, w pierwszej kolejności w granicach wykształconych już pasów i skupisk zabudowy lub w ich sąsiedztwie,

- wypełnianie wolnych enklaw w pasmach istniejącej zabudowy zagrodowej i mieszkaniowej jednorodzinnej w celu odpowiedniego wykorzystania terenów już zurbanizowanych i stworzenia większej ich zwartości przestrzennej,
- wyposażanie terenów zabudowy mieszkaniowej co najmniej w sieci elektroenergetyczne i wodociągowe, a strefy koncentracji zabudowy mieszkaniowej - także w sieci kanalizacji sanitarnej i deszczowej,
- propagowanie odnawialnych źródeł energii, z wyłączeniem energii produkowanej z wiatru,
- rekomendowanie stopniowego ograniczania wykorzystywania węgla kamiennego jako głównego nośnika energii cieplnej stosowanego do ogrzewania budynków mieszkalnych.

Tabela 20. Cele i kierunki interwencji

Obszar interwencji	Cel	Kierunek interwencji
Ochrona klimatu i jakości powietrza	Poprawa jakości powietrza	Budowa energooszczędnych obiektów
		Poprawa efektywności energetycznej obiektów na terenie powiatu
		Wdrażanie odnawialnych źródeł energii na terenie powiatu
		Minimalizacja negatywnych skutków oddziaływania ruchu drogowego na środowisko
		Edukacja ekologiczna
Gospodarka wodno-ściekowa	Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych	Rozbudowa sieci kanalizacyjnej
		Rozbudowa infrastruktury kanalizacyjnej
		Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków
	Zapewnienie dostępu do czystej	Rozbudowa sieci wodociągowej

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Radomskiego na lata 2018–2021 z perspektywą
do roku 2025

Obszar interwencji	Cel	Kierunek interwencji
	wody dla mieszkańców powiatu	Rozbudowa infrastruktury wodociągowej
Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Minimalizacja składowanych odpadów	Tworzenie Punktów Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych
	Minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych spowodowanych obecnością azbestu	Usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest

Tabela 21. Obszary interwencji oraz zadania własne powiatu radomskiego

Obszar interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
Ochrona klimatu i jakości powietrza	Przebudowa drogi nr 3336W Wieniawa – Przytyk – Jedlińsk (II etap) od km 24+660 do km 28+600 odcinek dł. 3940 m	Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych	brak środków finansowych na realizację zadania,
	Przebudowa drogi nr 3509W Gulin – Wsola – Wojciechów (I etap) od km 12+989 do km 13+830 odcinek dł. 841.0 m wraz z przebudową obiektu mostowego na rzece Mlecznej	Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych	brak środków finansowych na realizację zadania,
	Przebudowa drogi nr 3515W Jedlińsk – Bartodzieje – Łukawa - Głowaczów(IV etap) od km 10+530 do km 10+750 odcinek dł. 220.0 m	Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych	brak środków finansowych na realizację zadania,
	Przebudowa drogi nr 3524W Jedlnia Letnisko - Czarna (I i II etap) od km 6+340 do km 9+241 odcinek dł. 2901 m	Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych	brak środków finansowych na realizację zadania,
	Przebudowa drogi nr 3531W Kuczki – Kazimierówka - Skaryszew (I etap) od km 0+628 do km 1+883 odcinek dł. 1255 m	Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych	brak środków finansowych na realizację zadania,
	Rozbudowa drogi nr 3539W Radom – Gębarzów – Polany (I etap) od km 1+500 do km 2+417 odcinek dł. 917 m	Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych	brak środków finansowych na realizację zadania,
	Przebudowa drogi nr 3564W Radom – Augustów (I etap) od km 0+000 do km 0+795,30 odcinek dł. 795,30 m	Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych	brak środków finansowych na realizację zadania,
	Przebudowa drogi nr 3566W Konary – Mniszek (II etap) od km 0+000 do km 1+600 odcinek dł. 1600 m	Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych	brak środków finansowych na realizację zadania,

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Radomskiego na lata 2018–2021 z perspektywą
do roku 2025

Obszar interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
Ochrona klimatu i jakości powietrza	Przebudowa drogi nr 3559W Młodocin - Kowala (III etap) od km 2+760 do km 3+514,2 odcinek dł. 754,20 m	Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych	brak środków finansowych na realizację zadania,
	Przebudowa drogi nr 3336W Wieniawa – Przytyk - Jedlińsk	Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych	brak środków finansowych na realizację zadania,
	Przebudowa drogi nr 3505W Jaszowice – Wacławów - Sławno	Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych	brak środków finansowych na realizację zadania,
	Rozbudowa drogi nr 3506W Jankowice – Gulin - Zakrzew	Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych	brak środków finansowych na realizację zadania,
	Rozbudowa drogi nr 3509W Gulin – Wsola - Wojciechów	Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych	brak środków finansowych na realizację zadania,
	Przebudowa drogi nr 3514W Wierzchowiny - Lisów	Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych	brak środków finansowych na realizację zadania,
	Przebudowa drogi nr 3515W Jedlińsk – Bartodzieje – Łukawa - Głowaczów	Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych	brak środków finansowych na realizację zadania,
	Rozbudowa drogi nr 3517W Wojciechów – Kozłów – Rajec Szlachecki	Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych	brak środków finansowych na realizację zadania,
	Przebudowa drogi nr 3518W Wola Goryńska – Stare Mąkosy - Jedlnia	Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych	brak środków finansowych na realizację zadania,
	Przebudowa drogi nr 3519W Lewaszówka – Poświętne	Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych	brak środków finansowych na realizację zadania,
	Przebudowa drogi nr 3522W Pionki - Podgóra	Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych	brak środków finansowych na realizację zadania,
	Rozbudowa drogi nr 3523W Jedlnia - Sokoty - Pionki	Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych	brak środków finansowych na realizację zadania,
	Przebudowa drogi nr 3524W Jedlnia Letnisko - Czarna	Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych	brak środków finansowych na realizację zadania,

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Radomskiego na lata 2018–2021 z perspektywą
do roku 2025

Obszar interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
Ochrona klimatu i jakości powietrza	Przebudowa drogi nr 3527W Antoniówka – Groszowice - Piotrowice	Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych	brak środków finansowych na realizację zadania,
	Przebudowa drogi nr 3529W Kiedrzyń – Małęczyn – do drogi krajowej nr 9	Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych	brak środków finansowych na realizację zadania,
	Przebudowa drogi nr 3531W Kuczki - Kazimierówka - Skaryszew	Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych	brak środków finansowych na realizację zadania,
	Przebudowa drogi nr 3536W Odechów – Kowalków – Sienno	Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych	brak środków finansowych na realizację zadania,
	Rozbudowa drogi nr 3538W Gaj – Tomaszów	Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych	brak środków finansowych na realizację zadania,
	Rozbudowa drogi nr 3539W Radom – Gębarzów – Polany	Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych	brak środków finansowych na realizację zadania,
	Rozbudowa drogi nr 3540W Parznice – Skaryszew	Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych	brak środków finansowych na realizację zadania,
	Rozbudowa drogi nr 3542W Wierzbica – Modrzejewice	Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych	brak środków finansowych na realizację zadania,
	Rozbudowa drogi nr 3543W Bujak - Dzierzków	Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych	brak środków finansowych na realizację zadania,
	Przebudowa drogi nr 3544W Walentynów - Tomaszów	Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych	brak środków finansowych na realizację zadania,
	Rozbudowa drogi nr 3547W Iłża - Antoniów	Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych	brak środków finansowych na realizację zadania,
	Przebudowa drogi nr 3554W gr. Województwa – Sieradza - Iłża	Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych	brak środków finansowych na realizację zadania,
	Rozbudowa drogi nr 3560W Ruda Wielka – Dąbrówka Warszawska	Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych	brak środków finansowych na realizację zadania,

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Radomskiego na lata 2018–2021 z perspektywą
do roku 2025

Obszar interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
Ochrona klimatu i jakości powietrza	Przebudowa drogi nr 3561W Mniszek – Omięcín – Szydłowiec	Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych	brak środków finansowych na realizację zadania,
	Przebudowa drogi nr 3564W Radom - Augustów	Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych	brak środków finansowych na realizację zadania,
	Remont drogi powiatowej nr 3529 Kiedrzyń – Małęczyn do dr. nr 9 na odc. dł. 1120m	Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych	brak środków finansowych na realizację zadania,
	Remont drogi powiatowej nr 3501W Wrzeszczów-Wrzos-Domaniów na odc 1800m	Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych	brak środków finansowych na realizację zadania,
	remont drogi powiatowej nr 3539W Radom Gębarzów- Polany na odc. dł. 2435m	Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych	brak środków finansowych na realizację zadania,
	Remont drogi powiatowej nr 3334W Wir- Goszczewice- Przytyk od dł. 636	Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych	brak środków finansowych na realizację zadania,
	Remont drogi powiatowej nr 3552W Jasieniec-Iłż. Górna-Maziarze- Jasieniec Iłż Dolny- Jasieniec Iłż Górny	Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych	brak środków finansowych na realizację zadania,
	Remont drogi powiatowej nr 3506W Jankowice-Gulin-Zakrzew na odc. dł. 2200m	Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych	brak środków finansowych na realizację zadania,
	Remont drogi powiatowej nr 3506W Klwatka Bogusławiec-Skaryszew odc. dł. 35600	Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych	brak środków finansowych na realizację zadania,
	Remont drogi powiatowej nr 5545W Wierzbica- Polany-Krzyżanowice odc. dł. 1030	Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych	brak środków finansowych na realizację zadania,
	Remont drogi powiatowej nr 3505W Jaskowice-Wacławów-Sławno odc. dł. 1600 m	Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych	brak środków finansowych na realizację zadania,
	Działania termomodernizacyjne w budynku Poradni Ginekologicznej i Pralni - Iłża	Powiat Radomski	brak środków finansowych na realizację zadania,
	Działania termomodernizacyjne w budynku ZOL i Kotłowni Szpitalnej - Iłża	Powiat Radomski	brak środków finansowych na realizację zadania,

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Radomskiego na lata 2018–2021 z perspektywą
do roku 2025

Obszar interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
Ochrona klimatu i jakości powietrza	Działania termomodernizacyjne w budynku NPL i Poradni Dermatologicznej - Iłża	Powiat Radomski	brak środków finansowych na realizację zadania,
	Działania termomodernizacyjne w budynku Pogotowia Ratunkowego - Iłża	Powiat Radomski	brak środków finansowych na realizację zadania,
	Działania termomodernizacyjne w budynku warsztatowo - magazynowym - Iłża	Powiat Radomski	brak środków finansowych na realizację zadania,
	Wymiana pokrycia dachowego (papa) wraz ze zużytym dociepleniem na wszystkich budynkach Szpitala - Iłża	Mazowiecki Zarząd Dróg Wojewódzkich w Warszawie	brak środków finansowych na realizację zadania,
	Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 744 na odcinku od km 12+060 do km 13+240 w m. Wierzbica, gm. Wierzbica	Mazowiecki Zarząd Dróg Wojewódzkich w Warszawie	brak środków finansowych na realizację zadania,
	Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 749 na odcinku od km 24 +250 do km 25+696 w m. Przysucha	Mazowiecki Zarząd Dróg Wojewódzkich w Warszawie	brak środków finansowych na realizację zadania,
	Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 738 na odcinku od km 14+120 do km 15+972 na terenie gm. Gniewoszków	Mazowiecki Zarząd Dróg Wojewódzkich w Warszawie	brak środków finansowych na realizację zadania,
	Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 691 od km 11+147,82 do 11+710 wraz z budową kanalizacji deszczowej w m. Garbatka Letnisko	Mazowiecki Zarząd Dróg Wojewódzkich w Warszawie	brak środków finansowych na realizację zadania,
	Budowa chodników w ciągu drogi wojewódzkiej nr 740 od km 14+650 do km 15+530 wraz ze wzmocnieniem jezdni w m. Oblas, gm. Przytyk	Mazowiecki Zarząd Dróg Wojewódzkich w Warszawie	brak środków finansowych na realizację zadania,
	Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 727 od km 40+345 do km 41+317 w m. Solec na Wiśle	Mazowiecki Zarząd Dróg Wojewódzkich w Warszawie	brak środków finansowych na realizację zadania,
	Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 737 od km 14 +066 do km 15+064 w m. Siczki, gm. Jedlnia -Letnisko	Mazowiecki Zarząd Dróg Wojewódzkich w Warszawie	brak środków finansowych na realizację zadania,
	Budowa chodnika i ścieżki rowejowej w ciągu drogi wojewódzkiej nr 737 od km 34+720 do km 36+612 na terenie gm. Kozienice	Mazowiecki Zarząd Dróg Wojewódzkich w Warszawie	brak środków finansowych na realizację zadania,
	Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 740 od km 22+799 do km 23+708 w m. Wrzeszczów , gm. Przytyk	Mazowiecki Zarząd Dróg Wojewódzkich w Warszawie	brak środków finansowych na realizację zadania,

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Radomskiego na lata 2018–2021 z perspektywą
do roku 2025

Obszar interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
Ochrona klimatu i jakości powietrza	Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 787 od km 1+488 do km 3+309 – ul. Kozienicka i Mickiewicza, gm. Pionki	Mazowiecki Zarząd Dróg Wojewódzkich w Warszawie	brak środków finansowych na realizację zadania,
	Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 787 od km 6+357 do km 8+737 w m. Suskowola, gm. Pionki	Mazowiecki Zarząd Dróg Wojewódzkich w Warszawie	brak środków finansowych na realizację zadania,
	Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 699 od km 6+350 do 7+030 w m. Jedlnia Letnisko	Mazowiecki Zarząd Dróg Wojewódzkich w Warszawie	brak środków finansowych na realizację zadania,
	Przebudowa skrzyżowania drogi wojewódzkiej nr 733 od km 2+880 z drogą powiatową nr 3503W w m. Gołędzin, gm. Zakrzew	Mazowiecki Zarząd Dróg Wojewódzkich w Warszawie	brak środków finansowych na realizację zadania,
	Budowa drogi wojewódzkiej nr 747 na odcinku od skrzyżowania z drogą krajową nr 9 w m. Iłża do skrzyżowania z drogą krajową nr 79 w m. Lipsko	Mazowiecki Zarząd Dróg Wojewódzkich w Warszawie	brak środków finansowych na realizację zadania,

Tabela 22. Obszary interwencji oraz zadania monitorowane powiatu radomskiego

Obszar interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
Ochrona klimatu i jakości powietrza	Przebudowa drogi gminnej w miejscowości Małęczyn (ul. Szkolna)	Gmina Gózd	brak środków finansowych na realizację zadania,
	Przebudowa drogi gminnej Kłonów - Kuczki	Gmina Gózd	brak środków finansowych na realizację zadania
	Przebudowa drogi gminnej Budy Niemianowskie	Gmina Gózd	brak środków finansowych na realizację zadania
	Remont drogi nr 350107 W w m. Niemianowice, 350113W w miejscowości Kuczki-Budki, 350103W w m. Klwatka	Gmina Gózd	brak środków finansowych na realizację zadania
	Przebudowa drogi gminnej nr 350105W w m. Kuczki Kolonia-Gózd - Karszówka	Gmina Gózd	brak środków finansowych na realizację zadania
	Przebudowa drogi gminnej nr 350129W m. Wojstawice	Gmina Gózd	brak środków finansowych na realizację zadania
	Modernizacja dróg	Gmina Iłża	brak środków finansowych na realizację zadania
	Termomodernizacja PGG w Iłży	Gmina Iłża	brak środków finansowych na realizację zadania
	Przebudowa drogi gminnej Bartodzieje-Olszowa-Wola Goryńska od skrzyżowania z DP 3518W wraz z obsługą terenów przyległych – etap III	Gmina Jastrzębia	brak środków finansowych na realizację zadania

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Radomskiego na lata 2018–2021 z perspektywą
do roku 2025

Obszar interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
Ochrona klimatu i jakości powietrza	Przebudowa drogi gminnej w miejscowości Bartodzieje (nr ewid. działki 447)	Gmina Jastrzębia	brak środków finansowych na realizację zadania
	Przebudowa drogi gminnej dz. ewid. nr 39 w miejscowości Wolska Dąbrowa na odcinku od km 0+000 do km 0+283 o długości 0,283 km	Gmina Jastrzębia	brak środków finansowych na realizację zadania
	Przebudowa drogi gminnej w miejscowości Kolonia Lesiów działka ewid. nr 245 na odcinku od km 0+000 do km 0+710 oraz na działce 1069 na odcinku od km 0+000 do km 0+143 o łącznej długości 0,853 km	Gmina Jastrzębia	brak środków finansowych na realizację zadania
	Odnawialne Źródła Energii na terenie Gminy Jastrzębia	Gmina Jastrzębia	brak środków finansowych na realizację zadania, brak mieszkańców zainteresowanych realizacją zadania
	Termomodernizacja siedziby ZGK w Jedlińsku	Gmina Jedlińsk	brak środków finansowych na realizację zadania
	Termomodernizacja budynku GOPS i zasobu mieszkaniowego gminy w Jedlińsku	Gmina Jedlińsk	brak środków finansowych na realizację zadania
	Termomodernizacja budynku GCKiKF w Jedlińsku	Gmina Jedlińsk	brak środków finansowych na realizację zadania
	Przebudowa instalacji grzewczych w szkołach ZSP Wsola, ZSP Wierzchowiny, PSP Stare Zawady, PSP Jedlanka	Gmina Jedlińsk	brak środków finansowych na realizację zadania
	Budowa oświetlenia drogowego w gminie Jedlińsk	Gmina Jedlińsk	brak środków finansowych na realizację zadania
	Modernizacja oświetlenia drogowego w gminie Jedlińsk	Gmina Jedlińsk	brak środków finansowych na realizację zadania
	Gazyfikacja miejscowości: Jedlanka, Gutów, Bród, Ludwików, Gryzów, Mokrosęk	Gmina Jedlińsk	brak środków finansowych na realizację zadania
	Gazyfikacja miejscowości: Piastów, Klwaty, Kamińsk	Gmina Jedlińsk	brak środków finansowych na realizację zadania
	Ograniczenie emisji zanieczyszczeń poprzez modernizację kotłowni na terenie gminy Jedlińsk	Gmina Jedlińsk	brak środków finansowych na realizację zadania
	Budowa drogi gminnej Bierwce – Obózek - Cmentarz	Gmina Jedlińsk	brak środków finansowych na realizację zadania
	Przebudowa drogi gminnej Wsola – Marcelów – Józefówek	Gmina Jedlińsk	brak środków finansowych na realizację zadania

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Radomskiego na lata 2018–2021 z perspektywą
do roku 2025

Obszar interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
Ochrona klimatu i jakości powietrza	Przebudowa drogi gminnej Piastów-Poręby II Etap	Gmina Jedlińsk	brak środków finansowych na realizację zadania
	Przebudowa drogi gminnej w Bierwieckiej Woli	Gmina Jedlińsk	brak środków finansowych na realizację zadania
	Przebudowa drogi gminnej w Jedlance	Gmina Jedlińsk	brak środków finansowych na realizację zadania
	Przebudowa drogi gminnej w Klwatce Szlacheckiej	Gmina Jedlińsk	brak środków finansowych na realizację zadania
	Przebudowa drogi gminnej w Starych Zawadach	Gmina Jedlińsk	brak środków finansowych na realizację zadania
	Przebudowa drogi gminnej Wierzchowiny – Huta	Gmina Jedlińsk	brak środków finansowych na realizację zadania
	Przebudowa ul. Orkana w Wielogórze	Gmina Jedlińsk	brak środków finansowych na realizację zadania
	Budowa drogi gminnej nr 350405W relacji Ludwików - Wola Gutowska w miejscowości Narty	Gmina Jedlińsk	brak środków finansowych na realizację zadania
	Przebudowa ul. Jaśminowej w Jedlińsku	Gmina Jedlińsk	brak środków finansowych na realizację zadania
	Przebudowa ul. Topolowej w Wielogórze	Gmina Jedlińsk	brak środków finansowych na realizację zadania
	Przebudowa drogi gminnej od drogi powiatowej 3509W do drogi gminnej Piastów Chmielnik	Gmina Jedlińsk	brak środków finansowych na realizację zadania
	Budowa drogi Klwaty – Wsola (odcinek drogi 350416W)	Gmina Jedlińsk	brak środków finansowych na realizację zadania
	Budowa drogi gminnej Wierzchowiny Zielonka	Gmina Jedlińsk	brak środków finansowych na realizację zadania
	Budowa drogi gminnej Wierzchowiny szkoła - Boża Wola (droga gmina 350409W)	Gmina Jedlińsk	brak środków finansowych na realizację zadania
	Budowa ul. Reja w Jedlińsku	Gmina Jedlińsk	brak środków finansowych na realizację zadania
	Budowa ul. Lipowej w Jedlińsku wraz z oświetleniem	Gmina Jedlińsk	brak środków finansowych na realizację zadania
	Przebudowa drogi gminnej Lisów - PKP	Gmina Jedlińsk	brak środków finansowych na realizację zadania

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Radomskiego na lata 2018–2021 z perspektywą
do roku 2025

Obszar interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
Ochrona klimatu i jakości powietrza	Przebudowa drogi gminnej w Górnej Woli	Gmina Jedlińsk	brak środków finansowych na realizację zadania
	Przebudowa drogi gminnej Piastów - Młyn	Gmina Jedlińsk	brak środków finansowych na realizację zadania
	Budowa ścieżek rowerowych na terenie Gminy Jedlińsk	Gmina Jedlińsk	brak środków finansowych na realizację zadania
	Montaż paneli fotowoltaicznych o mocy od 20 do 40 kW zlokalizowanych na dachach 16 obiektów użyteczności publicznych znajdujących się na terenie gminy	Gmina Jedlińsk	brak środków finansowych na realizację zadania
	Montaż kolektorów słonecznych	Gmina Jedlińsk	brak środków finansowych na realizację zadania
	Montaż pomp ciepła	Gmina Jedlińsk	brak środków finansowych na realizację zadania
	Wymiana kotłów i instalacji OZE w Gminie Jedlnia Letnisko	Gmina Jedlnia Letnisko	brak środków finansowych na realizację zadania
	Remont kotłowni gazowej w PS w Jedlni Letnisko ul. Słoneczna	Gmina Jedlnia Letnisko	brak środków finansowych na realizację zadania
	Budowa drogi gminnej w m. Czarna-Bieliny	Miasto Pionki	brak środków finansowych na realizację zadania
	Przebudowa drogi gminnej w m. Zalesie-Suskowola	Miasto Pionki	brak środków finansowych na realizację zadania
	Budowa drogi gminnej w m. Sałki	Miasto Pionki	brak środków finansowych na realizację zadania
	Modernizacja budynków przy Urzędzie Gminy – dokumentacja projektowa i rozpoczęcie modernizacji	Miasto Pionki	brak środków finansowych na realizację zadania
	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej	Gmina Pionki	brak środków finansowych na realizację zadania
	Modernizacja/przebudowa dróg gminnych	Gmina Pionki	brak środków finansowych na realizację zadania
	Efektywne zarządzanie energią w Gminie Przytyk, poprzez budowę instalacji odnawialnych źródeł energii w budynkach mieszkańców gminy	Gmina Przytyk	brak środków finansowych na realizację zadania
	Budowa budynku Domu Ludowego wraz z infrastrukturą techniczną w Goszczewicach	Gmina Przytyk	brak środków finansowych na realizację zadania
	Termomodernizacja budynku Sali gimnastycznej Publicznej Szkoły Podstawowej w Przytyku	Gmina Przytyk	brak środków finansowych na realizację zadania

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Radomskiego na lata 2018–2021 z perspektywą
do roku 2025

Obszar interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
Ochrona klimatu i jakości powietrza	Przebudowa drogi gminnej w miejscowości Studzienice	Gmina Przytyk	brak środków finansowych na realizację zadania
	Przebudowa drogi gminnej nr 350907W Sewerynów-Kaszewska Wola	Gmina Przytyk	brak środków finansowych na realizację zadania
	Przebudowa drogi gminnej w miejscowości Domaniów	Gmina Przytyk	brak środków finansowych na realizację zadania
	Przebudowa drogi gminnej, ulicy Stefana Żeromskiego w miejscowości Przytyk	Gmina Przytyk	brak środków finansowych na realizację zadania
	Przebudowa drogi gminnej nr 350912W w miejscowości Suków	Gmina Przytyk	brak środków finansowych na realizację zadania
	Budowa dojazdu do działek w miejscowości Suków	Gmina Przytyk	brak środków finansowych na realizację zadania
	Publiczna Szkoła Podstawowa Wrzos - termomodernizacja	Gmina Przytyk	brak środków finansowych na realizację zadania
	OSP Dęba - termomodernizacja	Gmina Przytyk	brak środków finansowych na realizację zadania
	Przebudowa drogi gminnej w miejscowości Studzienice	Gmina Przytyk	brak środków finansowych na realizację zadania
	Przebudowa drogi gminnej nr 350907W Sewerynów-Kaszewska Wola	Gmina Przytyk	brak środków finansowych na realizację zadania
	Przebudowa drogi gminnej w miejscowości Domaniów	Gmina Przytyk	brak środków finansowych na realizację zadania
	Przebudowa drogi gminnej, ulicy Stefana Żeromskiego w miejscowości Przytyk	Gmina Przytyk	brak środków finansowych na realizację zadania
	Przebudowa drogi gminnej nr 350912W w miejscowości Suków	Gmina Przytyk	brak środków finansowych na realizację zadania
	Budowa dojazdu do działek w miejscowości Suków	Gmina Przytyk	brak środków finansowych na realizację zadania
	Publiczna Szkoła Podstawowa Wrzos - termomodernizacja	Gmina Przytyk	brak środków finansowych na realizację zadania
	OSP Dęba - termomodernizacja	Gmina Przytyk	brak środków finansowych na realizację zadania
	Przebudowa drogi gminnej w miejscowości Wola Wrzeszczowska	Gmina Przytyk	brak środków finansowych na realizację zadania

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Radomskiego na lata 2018–2021 z perspektywą
do roku 2025

Obszar interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
Ochrona klimatu i jakości powietrza	Budowa drogi wewnętrznej w miejscowości Stefanów	Gmina Przytyk	brak środków finansowych na realizację zadania
	Budowa drogi wewnętrznej w miejscowości Goszczewice	Gmina Przytyk	brak środków finansowych na realizację zadania
	Urząd Gminy - termomodernizacja	Gmina Przytyk	brak środków finansowych na realizację zadania
	Budowa drogi gminnej nr 350901 Wrzos-Wygnanów	Gmina Przytyk	brak środków finansowych na realizację zadania
	Budowa drogi wewnętrznej Potkanna - Feliksów	Gmina Przytyk	brak środków finansowych na realizację zadania
	Budowa drogi gminnej nr 350905W Wrzeszczów - Czarnocin	Gmina Przytyk	brak środków finansowych na realizację zadania
	Budowa drogi wewnętrznej Domaniów- Duży Las	Gmina Przytyk	brak środków finansowych na realizację zadania
	Budowa drogi wewnętrznej Wola Wrzeszczowska	Gmina Przytyk	brak środków finansowych na realizację zadania
	Publiczna Szkoła Podstawowa we Wrzeszczowie - termomodernizacja	Gmina Przytyk	brak środków finansowych na realizację zadania
	Publiczna Szkoła Podstawowa Przytyk- termomodernizacja	Gmina Przytyk	brak środków finansowych na realizację zadania
	Termomodernizacja	Gmina Wierzbica	brak środków finansowych na realizację zadania
	Termomodernizacja budynku szkoły podstawowej w Wolanowie	Gmina Wolanów	brak środków finansowych na realizację zadania
	Remonty i bieżące utrzymanie dróg	Gmina Wolanów	brak środków finansowych na realizację zadania
Gospodarka wodno-ściekowa	Budowa ujęć i uzdatniania wody w m. Grzmucin	Gmina Gózd	brak środków finansowych na realizację zadania
	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie gminy Gózd	Gmina Gózd	brak środków finansowych na realizację zadania
	Budowa kanalizacji w m. Drożanki	Gmina Gózd	brak środków finansowych na realizację zadania
	Budowa sieci wodociągowej	Gmina Iłża	brak środków finansowych na realizację zadania

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Radomskiego na lata 2018–2021 z perspektywą
do roku 2025

Obszar interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
Gospodarka wodno-ściekowa	Budowa sieci kanalizacyjnej	Gmina Iłża	brak środków finansowych na realizację zadania
	Przebudowa sieci wodociągowej w miejscowości Wola Goryńska	Gmina Jastrzębia	brak środków finansowych na realizację zadania
	Budowa i rozbudowa SUW Wierzchowiny	Gmina Jedlińsk	brak środków finansowych na realizację zadania
	Budowa sieci wodociągowej rozdzielczej w miejscowości Klwaty	Gmina Jedlińsk	brak środków finansowych na realizację zadania
	Budowa sieci wodociągowej rozdzielczej w miejscowości Narty	Gmina Jedlińsk	brak środków finansowych na realizację zadania
	Budowa wodociągu w miejscowości Kruszyna	Gmina Jedlińsk	brak środków finansowych na realizację zadania
	Odwodnienie SUW Jedlińsk	Gmina Jedlińsk	brak środków finansowych na realizację zadania
	Rozbudowa sieci wodociągowych na terenie gminy	Gmina Jedlińsk	brak środków finansowych na realizację zadania
	Wymiana/remont /modernizacja sieci wodociągowej na terenie gminy Jedlińsk	Gmina Jedlińsk	brak środków finansowych na realizację zadania
	Wymiana/remont/ modernizacja sieci kanalizacyjnej na terenie gminy Jedlińsk	Gmina Jedlińsk	brak środków finansowych na realizację zadania
	Budowa/rozbudowa oczyszczalni ścieków na terenie gminy Jedlińsk	Gmina Jedlińsk	brak środków finansowych na realizację zadania
	Budowa kanalizacji sanitarnej Wsola – Wielogóra	Gmina Jedlińsk	brak środków finansowych na realizację zadania
	Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Lisów	Gmina Jedlińsk	brak środków finansowych na realizację zadania
	Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Płasków	Gmina Jedlińsk	brak środków finansowych na realizację zadania
	Przebudowa przepompowni ścieków, Jedlińsk ulica Warecka	Gmina Jedlińsk	brak środków finansowych na realizację zadania
	Budowa kanalizacji deszczowej w miejscowości Jedlińsk	Gmina Jedlińsk	brak środków finansowych na realizację zadania
	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach nie objętych siecią kanalizacyjną	Gmina Jedlińsk	brak środków finansowych na realizację zadania

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Radomskiego na lata 2018–2021 z perspektywą
do roku 2025

Obszar interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
Gospodarka wodno-ściekowa	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Antoniówka, Dawidów, Groszowice, Siczki, Wrzosów, Jedlina-Letnisko oraz m. Kieszek gm. Pionki etap I	Gmina Jedlnia Letnisko	brak środków finansowych na realizację zadania
	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Antoniówka, Dawidów, Groszowice, Siczki, Wrzosów, Jedlina-Letnisko oraz m. Kieszek gm. Pionki etap II	Gmina Jedlnia Letnisko	brak środków finansowych na realizację zadania
	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Myśliszewice	Gmina Jedlnia Letnisko	brak środków finansowych na realizację zadania
	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Rajec Poduchowny, Rajec Szlachecki	Gmina Jedlnia Letnisko	brak środków finansowych na realizację zadania
	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Cudnów, Maryno, Słupica, Gzowice, Gzowice Kolonia, Gzowice Folwark, Piotrowice	Gmina Jedlnia Letnisko	brak środków finansowych na realizację zadania
	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w Jedlni Letnisko etap V	Gmina Jedlnia Letnisko	brak środków finansowych na realizację zadania
	Dokumentacja projektowa budowy kanalizacji w m. Bieliny	Miasto Pionki	brak środków finansowych na realizację zadania, brak wykwalifikowanej kadry
	Dokumentacja projektowa budowy kanalizacji w m. Januszno	Miasto Pionki	brak środków finansowych na realizację zadania, brak wykwalifikowanej kadry
	Dokumentacja projektowa budowy kanalizacji w m. Krasna Dąbrowa	Miasto Pionki	brak środków finansowych na realizację zadania, brak wykwalifikowanej kadry
	Dokumentacja projektowa budowy kanalizacji w m. Stoki-Jaroszki	Miasto Pionki	brak środków finansowych na realizację zadania, brak wykwalifikowanej kadry
	Budowa kanalizacji sanitarnej	Gmina Pionki	brak środków finansowych na realizację zadania
	Rozbudowa sieci kanalizacyjnej w Skaryszewie	Gmina Skaryszew	brak środków finansowych na realizację zadania
	Rozbudowa sieci kanalizacyjnej w miejscowości Maków	Gmina Skaryszew	brak środków finansowych na realizację zadania
	Rozbudowa sieci wodociągowej na terenie gminy Skaryszew	Gmina Skaryszew	brak środków finansowych na realizację zadania

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Radomskiego na lata 2018–2021 z perspektywą
do roku 2025

Obszar interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Usuwanie wyrobów zawierających azbest	Gmina Gózd	brak środków finansowych na realizację zadania
	Budowa punktu selektywnego zbierania odpadów	Gmina Gózd	brak środków finansowych na realizację zadania
	Usuwanie wyrobów zawierających azbest	Gmina Iłża	brak środków finansowych na realizację zadania
	Modernizacja Punktu Sелеktywnego Zbierania Odpadów Komunalnych w Jastrzębi	Gmina Jastrzębia	brak środków finansowych na realizację zadania
	Usuwanie wyrobów zawierających azbest	Gmina Jastrzębia	brak środków finansowych na realizację zadania
	Rozbudowa i modernizacja PSZOK	Gmina Jedlińsk	brak środków finansowych na realizację zadania
	Kontynuacja systemu zbiórki odpadów zmieszanych i segregowanych na terenie gminy	Gmina Jedlińsk	brak środków finansowych na realizację zadania
	Kontynuacja programu usuwania azbestu	Gmina Jedlińsk	brak środków finansowych na realizację zadania, brak przedsiębiorstw zajmujących się odbiorem azbestu
	Usuwanie i unieszkodliwianie azbestu z terenu gminy Jedlnia-Letnisko	gmina Jedlnia Letnisko	brak środków finansowych na realizację zadania, brak przedsiębiorstw zajmujących się odbiorem azbestu
	Usuwanie wyrobów azbestowych	Miasto Pionki	brak środków finansowych na realizację zadania, brak przedsiębiorstw zajmujących się odbiorem azbestu
	Budowa PSZOK Jedlnia- dokumentacja projektowa i rozpoczęcie modernizacji	Miasto Pionki	brak środków finansowych na realizację zadania
	Usuwanie wyrobów azbestowych /aktualizacja programu usuwania wyrobów azbestowych	Gmina Pionki	brak środków finansowych na realizację zadania, brak wykwalifikowanej kadry, brak przedsiębiorstw zajmujących się odbiorem azbestu
	Przebudowa Punktu Sелеktywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych	Gmina Pionki	brak środków finansowych na realizację zadania

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Radomskiego na lata 2018–2021 z perspektywą
do roku 2025

Obszar interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Odbiór, transport oraz zagospodarowanie odpadów zawierających azbest z terenu gminy Przytyk	Gmina Przytyk	brak środków finansowych na realizację zadania, brak przedsiębiorstw zajmujących się odbiorem azbestu

Tabela 23. Harmonogram zadań własnych powiatu radomskiego wraz z ich finansowaniem

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródło finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
			rok 2018	rok 2019	rok 2020	rok 2021	razem		
Ochrona klimatu i jakości powietrza	Przebudowa drogi nr 3336W Wieniawa – Przytyk – Jedlińsk (II etap) Od km 24+660 do km 28+600 odcinek dł. 3940 m	Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych	-	-	-	100	100	Powiat Radomski, Program Rozwoju Gminnej i Powiatowej Infrastruktury Drogowej	-
	Przebudowa drogi nr 3509W Gulin – Wsola – Wojciechów (I etap) od km 12+989 do km 13+830 odcinek dł. 841.0 m wraz z przebudową obiektu mostowego na rzece Mlecznej	Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych	-	-	800		800	Powiat Radomski	-
	Przebudowa drogi nr 3515W Jedlińsk – Bartodzieje – Łukawa - Głowaczów(IV etap) od km 10+530 do km 10+750 odcinek dł. 220.0 m	Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych	-		500		500	Powiat Radomski	-
	Przebudowa drogi nr 3524W Jedlnia Letnisko - Czarna (I i II etap) od km 6+340 do km 9+241 odcinek dł. 2901 m	Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych	-		550	-	550	Powiat Radomski, Subwencja Ogólna	-
	Przebudowa drogi nr 3531W Kuczki – Kazimierówka - Skaryszew (I etap) od km 0+628 do km 1+883 odcinek dł. 1255 m	Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych	-	800	-	-	800	Powiat Radomski, UG Gózd	-
	Rozbudowa drogi nr 3539W Radom - Gębarzów – Polany (I etap) od km 1+500 do km 2+417 odcinek dł. 917 m	Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych	1800	-	-	-	1800	Powiat Radomski	-
	Przebudowa drogi nr 3564W Radom – Augustów (I etap) od km 0+000 do km 0+795,30 odcinek dł. 795,30 m	Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych	1477	-	-	-	1477	Powiat Radomski, UMiG Iłża	-

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Radomskiego na lata 2018–2021 z perspektywą do roku 2025

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródło finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
			rok 2018	rok 2019	rok 2020	rok 2021	razem		
Ochrona klimatu i jakości powietrza	Przebudowa drogi nr 3566W Konary – Mniszek (II etap) od km 0+000 do km 1+600 odcinek dł. 1600 m	Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych	2594	-	-	-	2594	Powiat Radomski	-
	Przebudowa drogi nr 3566W Konary – Mniszek (II etap) od km 0+000 do km 1+600 odcinek dł. 1600 m	Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych	2594	-	-	-	2594	Powiat Radomski, UG Wolanów, Mazowiecki Instrument Wsparcia Dróg Lokalnych	-
	Przebudowa drogi nr 3559W Młodocin - Kowala (III etap) od km 2+760 do km 3+514,2 odcinek dł. 754,20 m	Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych	1138	-	-	-	1138	Powiat Radomski	-
	Przebudowa drogi nr 3336W Wieniawa – Przytyk - Jedlińsk	Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych	-	1800			1800	Powiat Radomski	-
	Przebudowa drogi nr 3505W Jaszowice – Wacławów - Sławno	Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych	-	1200			1200	Powiat Radomski	-
	Rozbudowa drogi nr 3506W Jankowice – Gulin - Zakrzew	Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych	-	-	400		400	Powiat Radomski	-
	Rozbudowa drogi nr 3509W Gulin – Wsola - Wojciechów	Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych	-	1000	-	-	1000	Powiat Radomski	-
	Przebudowa drogi nr 3514W Wierzchowiny - Lisów	Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych	-	-	-	100	100	Powiat Radomski	-
	Przebudowa drogi nr 3515W Jedlińsk – Bartodzieje – Łukawa - Głowaczów	Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych	-	-	800		800	Powiat Radomski	-

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Radomskiego na lata 2018–2021 z perspektywą do roku 2025

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródło finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
			rok 2018	rok 2019	rok 2020	rok 2021	razem		
Ochrona klimatu i jakości powietrza	Rozbudowa drogi nr 3517W Wojciechów – Kozłów – Rajec Szlachecki	Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych	-	-	500		500	Powiat Radomski	-
	Przebudowa drogi nr 3518W Wola Goryńska – Stare Mąkosy - Jedlnia	Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych	-	-	550		550	Powiat Radomski	-
	Przebudowa drogi nr 3519W Lewaszówka – Poświętne	Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych	-	800	-	-	800	Powiat Radomski	-
	Przebudowa drogi nr 3522W Pionki - Podgóra	Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych	-	-	-	100	100	Powiat Radomski	-
	Rozbudowa drogi nr 3523W Jedlnia - Sokoły - Pionki	Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych	-	-	400	-	400	Powiat Radomski	-
	Przebudowa drogi nr 3524W Jedlnia Letnisko - Czarna	Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych	-	-	-	600	600	Powiat Radomski	-
	Przebudowa drogi nr 3527W Antoniówka – Groszowice - Piotrowice	Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych	-		700		700	Powiat Radomski	-
	Przebudowa drogi nr 3529W Kiedrzyń – Małęczyn – do drogi krajowej nr 9	Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych	-	800	-	-	800	Powiat Radomski	-
	Przebudowa drogi nr 3531W Kuczki - Kazimierówka - Skaryszew	Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych	-	-	-	400	400	Powiat Radomski	-
	Przebudowa drogi nr 3536W Odechów – Kowalków – Sienno	Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych	-	-	-	100	100	Powiat Radomski	-

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Radomskiego na lata 2018–2021 z perspektywą do roku 2025

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródło finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
			rok 2018	rok 2019	rok 2020	rok 2021	razem		
Ochrona klimatu i jakości powietrza	Rozbudowa drogi nr 3538W Gaj – Tomaszów	Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych-	-	-	-	100	100	Powiat Radomski	-
	Rozbudowa drogi nr 3539W Radom – Gębarzów – Polany	Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych	-	-	800		800	Powiat Radomski	-
	Rozbudowa drogi nr 3540W Parznice – Skaryszew	Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych	-	-	300	-	300	Powiat Radomski	-
	Rozbudowa drogi nr 3542W Wierzbica – Modrzejowice	Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych	-	-	500	-	500	Powiat Radomski	-
	Rozbudowa drogi nr 3543W Bujak - Dzierzków	Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych	-	-	600		600	Powiat Radomski	-
	Przebudowa drogi nr 3544W Walentynów - Tomaszów	Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych	-	-	300	-	300	Powiat Radomski	-
	Rozbudowa drogi nr 3547W Iłża - Antoniów	Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych	-	-	500	-	500	Powiat Radomski	-
	Przebudowa drogi nr 3554W gr. Województwa – Sieradzice - Iłża	Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych	-	-	600		600	Powiat Radomski	-
	Rozbudowa drogi nr 3560W Ruda Wielka – Dąbrówka Warszawska	Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych	-	-	-	100	100	Powiat Radomski	-
	Przebudowa drogi nr 3561W Mniszek – Omięcin – Szydłowiec	Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych	-	-	600		600	Powiat Radomski	-

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Radomskiego na lata 2018–2021 z perspektywą do roku 2025

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródło finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
			rok 2018	rok 2019	rok 2020	rok 2021	razem		
Ochrona klimatu i jakości powietrza	Przebudowa drogi nr 3564W Radom - Augustów	Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych	-	-	800		800	Powiat Radomski	-
	Remont drogi powiatowej nr 3529 Kiedrzyń – Małęczyn do dr. nr 9 na odc. dł. 1120m	Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych	712	-	-	-	712	Powiat Radomski, Program Rozwoju Gminnej i Powiatowej Infrastruktury Drogowej	-
	Remont drogi powiatowej nr 3501W Wrzeszczów-Wrzos- Domaniów na odc 1800m	Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych	1139	-	-	-	1139	Powiat Radomski	-
	Remont drogi powiatowej nr 3539W Radom Gębarzów- Polany na odc. dł. 2435m	Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych	2406,87				2406,87	Powiat Radomski	-
	Remont drogi powiatowej nr 3334W Wir-Goszczewice- Przytyk od dł. 636	Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych	478	-	-	-	478	Powiat Radomski, Subwencja Ogólna	-
	Remont drogi powiatowej nr 3552W Jasieniec-Iłż. Górna- Maziarze- Jasieniec Iłż Dolny- Jasieniec Iłż Górny	Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych	50,8	-	-	-	50,8	Powiat Radomski, UG Gózd	-
	Remont drogi powiatowej nr 3506W Jankowice-Gulin-Zakrzew na odc. dł. 2200m	Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych	402,8	-	-	-	402,8	Powiat Radomski	-
	Remont drogi powiatowej nr 3506W Klwatka Bogusławiec-Skaryszew odc. dł. 35600	Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych	1690	-	-	-	1690	Powiat Radomski, UMiG Iłża	-

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Radomskiego na lata 2018–2021 z perspektywą do roku 2025

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródło finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
			rok 2018	rok 2019	rok 2020	rok 2021	razem		
Ochrona klimatu i jakości powietrza	Remont drogi powiatowej nr 5545W Wierzbica- Polany-Krzyżanowice odc. dł. 1030	Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych	b.d.	-	-	-	b.d.	Powiat Radomski	-
	Remont drogi powiatowej nr 3505W Jaszkowice-Wacławów- Sławno odc. dł. 1600 m	Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych	b.d.	-	-	-	b.d.	Powiat Radomski, UG Wolanów, Mazowiecki Instrument Wsparcia Dróg Lokalnych	-
	Działania termomodernizacyjne w budynku Poradni Ginekologicznej i Pralni	Powiat Radomski	-	283	-	-	283	Środki UE, budżet Państwa, budżet Starostwa Powiatowego	-
	Działania termomodernizacyjne w budynku ZOL i Kotłowni Szpitalnej	Powiat Radomski	-	537	-	-	537	Środki UE, budżet Państwa, budżet Starostwa Powiatowego	-
	Działania termomodernizacyjne w budynku NPL i Poradni Dermatologicznej	Powiat Radomski	-	153	-	-	153	Środki UE, budżet Państwa, budżet Starostwa Powiatowego	-
	Działania termomodernizacyjne w budynku Pogotowia Ratunkowego	Powiat Radomski	-	205	-	-	205	Środki UE, budżet Państwa, budżet	-

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Radomskiego na lata 2018–2021 z perspektywą do roku 2025

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródło finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
			rok 2018	rok 2019	rok 2020	rok 2021	razem		
								Starostwa Powiatowego	
Ochrona klimatu i jakości powietrza	Działania termomodernizacyjne w budynku warsztatowo - magazynowym	Powiat Radomski	-	489	-	-	489	Środki UE, budżet Państwa, budżet Starostwa Powiatowego	-
	Wymiana pokrycia dachowego (papa) wraz ze zużytym dociepleniem na wszystkich budynkach Szpitala.	Powiat Radomski	-	300	-	-	300	Środki UE, budżet Państwa, budżet Starostwa Powiatowego	-
	Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 744 na odcinku od km 12+060 do km 13+240 w m. Wierzbica, gm. Wierzbica	Mazowiecki Zarząd Dróg Wojewódzkich w Warszawie	3 849	-	-	-	3 849	budżet województwa mazowieckiego	-
	Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 749 na odcinku od km 24 +250 do km 25+696 w m. Przysucha	Mazowiecki Zarząd Dróg Wojewódzkich w Warszawie	2704	-	-	-	2704	budżet województwa mazowieckiego	-
	Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 738 na odcinku od km 14+120 do km 15+972 na terenie gm. Gniewoszków	Mazowiecki Zarząd Dróg Wojewódzkich w Warszawie	-	4500		-	4500	budżet województwa mazowieckiego	-
	Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 691 od km 11+147,82 do 11+710 wraz z budową kanalizacji deszczowej w m. Garbatka Letnisko	Mazowiecki Zarząd Dróg Wojewódzkich w Warszawie	-	5000		-	5000	budżet województwa mazowieckiego	-

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Radomskiego na lata 2018–2021 z perspektywą do roku 2025

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródło finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
			rok 2018	rok 2019	rok 2020	rok 2021	razem		
Ochrona klimatu i jakości powietrza	Budowa chodników w ciągu drogi wojewódzkiej nr 740 od km 14+650 do km 15+530 wraz ze wzmocnieniem jezdni w m. Obłas, gm. Przytyk	Mazowiecki Zarząd Dróg Wojewódzkich w Warszawie	1500	-	-	-	1500	budżet województwa mazowieckiego	-
	Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 727 od km 40+345 do km 41+317 w m. Solec na Wiślą	Mazowiecki Zarząd Dróg Wojewódzkich w Warszawie	3000	-	-	-	3000	budżet województwa mazowieckiego	-
	Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 737 od km 14 +066 do km 15+064 w m. Siczki, gm. Jedlnia -Letnisko	Mazowiecki Zarząd Dróg Wojewódzkich w Warszawie	-	5000		-	5000	budżet województwa mazowieckiego	-
	Budowa chodnika i ścieżki rowerowej w ciągu drogi wojewódzkiej nr 737 od km 34+720 do km 36+612 na terenie gm. Kozienice	Mazowiecki Zarząd Dróg Wojewódzkich w Warszawie	-	1500		-	1500	budżet województwa mazowieckiego	-
	Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 740 od km 22+799 do km 23+708 w m. Wrzeszczów , gm. Przytyk	Mazowiecki Zarząd Dróg Wojewódzkich w Warszawie	2500		-	-	2500	budżet województwa mazowieckiego	-
	Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 787 od km 1+488 do km 3+309 – ul. Kozienicka i Mickiewicza, gm. Pionki	Mazowiecki Zarząd Dróg Wojewódzkich w Warszawie	-	-	5000		5000	budżet województwa mazowieckiego	-
	Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 787 od km 6+357 do km 8+737 w m. Suskowola, gm. Pionki	Mazowiecki Zarząd Dróg Wojewódzkich w Warszawie	-	6000			6000	budżet województwa mazowieckiego	-
	Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 699 od km 6+350 do 7+030 w m. Jedlnia Letnisko	Mazowiecki Zarząd Dróg Wojewódzkich w Warszawie	-	2000		-	2000	budżet województwa mazowieckiego	-

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Radomskiego na lata 2018–2021 z perspektywą do roku 2025

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródło finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
			rok 2018	rok 2019	rok 2020	rok 2021	razem		
Ochrona klimatu i jakości powietrza	Przebudowa skrzyżowania drogi wojewódzkiej nr 733 od km 2+880 z drogą powiatową nr 3503W w m. Gołędzin, gm. Zakrzew	Mazowiecki Zarząd Dróg Wojewódzkich w Warszawie	-	1000		-	1000	budżet województwa mazowieckiego	-
	Budowa drogi wojewódzkiej nr 747 na odcinku od skrzyżowania z drogą krajową nr 9 w m. Iłża do skrzyżowania z drogą krajową nr 79 w m. Lipsko	Mazowiecki Zarząd Dróg Wojewódzkich w Warszawie	-	310			310	RPO WM 2014-2020	-

Tabela 24. Harmonogram zadań monitorowanych powiatu radomskiego wraz z ich finansowaniem

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródło finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
			rok 2018	rok 2019	rok 2020	lata 2021-2025	razem		
Ochrona klimatu i jakości powietrza	Przebudowa drogi gminnej w miejscowości Małęczyn (ul. Szkolna)	Gmina Gózd	703, 645		-	-	703, 645	budżet gminy, środki zewnętrzne	-
	Przebudowa drogi gminnej Kłonów - Kuczki	Gmina Gózd	100	-	-	-	100	budżet gminy, środki zewnętrzne	-
	Przebudowa drogi gminnej Budy Niemianowskie	Gmina Gózd	1798,9	-	-	-	1798,9	budżet gminy, środki zewnętrzne	-
	Remont drogi nr 350107 W w m. Niemianowice, 350113W w miejscowości Kuczki-Budki, 350103W w m. Klwatka	Gmina Gózd	958	-	-	-	958	budżet gminy, środki zewnętrzne	-
	Przebudowa drogi gminnej nr 350105W w m. Kuczki Kolonia-Gózd - Karszówka	Gmina Gózd	1986,4	-	-	-	1986,4	budżet gminy, środki zewnętrzne	-
	Przebudowa drogi gminnej nr 350129W m. Wojstawice	Gmina Gózd	320,6	-	-	-	320,6	budżet gminy, środki zewnętrzne	-
	Modernizacja dróg	Gmina Iłża	12000				1200	budżet gminy	-
	Termomodernizacja PGG w Iłży	Gmina Iłża		1100			1100	budżet gminy, UM województwa mazowieckiego	-

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródło finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
			rok 2018	rok 2019	rok 2020	lata 2021-2025	razem		
Ochrona klimatu i jakości powietrza	Przebudowa drogi gminnej Bartodzieje – Olszowa -Wola Goryńska od skrzyżowania z DP 3518W wraz z obsługą terenów przyległych – etap III	Gmina Jastrzębia	436	-	-	-	436	Budżet gminy	-
	Przebudowa drogi gminnej w miejscowości Bartodzieje (nr ewid. działki 447)	Gmina Jastrzębia	114	-	-	-	114	Budżet gminy	-
	Przebudowa drogi gminnej dz. ewid. nr 39 w miejscowości Wolska Dąbrowa na odcinku od km 0+000 do km 0+283 o długości 0,283 km	Gmina Jastrzębia	287	-	-	-	287	Budżet gminy, MSWiA	-
	Przebudowa drogi gminnej w miejscowości Kolonia Lesiów działka ewid. nr 245 na odcinku od km 0+000 do km 0 +710 oraz na działce 1069 na odcinku od km 0+000 do km 0+143 o łącznej długości 0,853 km	Gmina Jastrzębia	643	-	-	-	643	Budżet gminy, MSWiA	-
	Odnawialne Źródła Energii na terenie Gminy Jastrzębia	Gmina Jastrzębia	4,86	-	-	-	4,86	EFRR, budżet gminy	-
	Termomodernizacja siedziby ZGK w Jedlińsku	Gmina Jedlińsk	-	-	b.d.	-	b.d.	budżet gminy, środki zewnętrzne	-
	Termomodernizacja budynku GOPS i zasobu mieszkaniowego gminy w Jedlińsku	Gmina Jedlińsk	-	-	b.d.	-	b.d.	budżet gminy, środki zewnętrzne	-

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródło finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
			rok 2018	rok 2019	rok 2020	lata 2021-2025	razem		
Ochrona klimatu i jakości powietrza	Termomodernizacja budynku GCKiKF w Jedlińsku	Gmina Jedlińsk	-	-	b.d.	-	b.d.	budżet gminy, środki zewnętrzne	-
	Przebudowa instalacji grzewczych w szkołach ZSP Wsola, ZSP Wierzchowiny, PSP Stare Zawady, PSP Jedlanka	Gmina Jedlińsk	2000			-	2000	budżet gminy, budżet kraju, środki UE	
	Budowa oświetlenia drogowego w gminie Jedlińsk	Gmina Jedlińsk	1100	-	-	-	1100	budżet gminy, budżet kraju, środki UE, WFOŚiGW, WFOŚiGW	-
	Modernizacja oświetlenia drogowego w gminie Jedlińsk	Gmina Jedlińsk	-	4100		-	4100	budżet gminy, budżet kraju, środki UE, WFOŚiGW, WFOŚiGW	-
	Gazyfikacja miejscowości: Jedlanka, Gutów, Bród, Ludwików, Gryzów, Mokrosęk	Gmina Jedlińsk	-	b.d.			-	budżet gminy, budżet spółki gazowej, budżet mieszkańców, środki zewnętrzne	-

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródło finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
			rok 2018	rok 2019	rok 2020	lata 2021-2025	razem		
Ochrona klimatu i jakości powietrza	Gazyfikacja miejscowości: Piastów, Klwaty, Kamińsk	Gmina Jedlińsk	-	b.d.			-	budżet gminy, budżet spółki gazowej, budżet mieszkańców, środki zewnętrzne	-
	Ograniczenie emisji zanieczyszczeń poprzez modernizację kotłowni na terenie gminy Jedlińsk	Gmina Jedlińsk	-	500			500	budżet gminy, budżet kraju, środki UE, WFOŚiGW, WFOŚiGW	-
	Budowa drogi gminnej Bierwce – Obózek - Cmentarz	Gmina Jedlińsk	500	-	-	-	500	budżet gminy, budżet kraju, środki UE	-
	Przebudowa drogi gminnej Wsola – Marcelów – Józefówek	Gmina Jedlińsk	1500	-	-	-	1500	budżet gminy, budżet kraju, środki UE	-
	Przebudowa drogi gminnej Piastów-Poręby II Etap	Gmina Jedlińsk	-	350		-	350	budżet gminy, budżet kraju, środki UE	-
	Przebudowa drogi gminnej w Bierwieckiej Woli	Gmina Jedlińsk	-	450		-	450	budżet gminy, budżet kraju, środki UE	-
	Przebudowa drogi gminnej w Jedlance	Gmina Jedlińsk	-	750		-	750	budżet gminy, budżet kraju, środki UE	-

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródło finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
			rok 2018	rok 2019	rok 2020	lata 2021-2025	razem		
Ochrona klimatu i jakości powietrza	Przebudowa drogi gminnej w Klwatce Szlacheckiej	Gmina Jedlińsk	-	900	-	-	900	budżet gminy, budżet kraju, środki UE	-
	Przebudowa drogi gminnej w Starych Zawadach	Gmina Jedlińsk	-	650	-	-	650	budżet gminy, budżet kraju, środki UE	-
	Przebudowa drogi gminnej Wierzchowiny – Huta	Gmina Jedlińsk	-	400	-	-	400	budżet gminy, budżet kraju, środki UE	-
	Przebudowa ul. Orkana w Wielogórze	Gmina Jedlińsk	-	850	-	-	850	budżet gminy, budżet kraju, środki UE	-
	Budowa drogi gminnej nr 350405W relacji Ludwików - Wola Gutowska w miejscowości Narty	Gmina Jedlińsk	-	1500	-	-	1500	budżet gminy, budżet kraju, środki UE	-
	Przebudowa ul. Jaśminowej w Jedlińsku	Gmina Jedlińsk	-	430	-	-	430	budżet gminy, budżet kraju, środki UE	-
	Przebudowa ul. Topolowej w Wielogórze	Gmina Jedlińsk	-	500	-	-	500	budżet gminy, budżet kraju, środki UE	-
	Przebudowa drogi gminnej od drogi powiatowej 3509W do drogi gminnej Piastów Chmielniak	Gmina Jedlińsk	-	400	-	-	400	budżet gminy, budżet kraju, środki UE	-
	Budowa drogi Klwaty – Wsola (odcinek drogi 350416W)	Gmina Jedlińsk	-	1500	-	-	1500	budżet gminy, budżet kraju, środki UE	-

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródło finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
			rok 2018	rok 2019	rok 2020	lata 2021-2025	razem		
Ochrona klimatu i jakości powietrza	Budowa drogi gminnej Wierzchowiny Zielonka	Gmina Jedlińsk	-	900	-	-	900	budżet gminy, budżet kraju, środki UE	-
	Budowa drogi gminnej Wierzchowiny szkoła - Boża Wola (droga gmina 350409W)	Gmina Jedlińsk	-	1000	-	-	1000	budżet gminy, budżet kraju, środki UE	-
	Budowa ul. Reja w Jedlińsku	Gmina Jedlińsk	-	240	-	-	240	budżet gminy, budżet kraju, środki UE	-
	Budowa ul. Lipowej w Jedlińsku wraz z oświetleniem	Gmina Jedlińsk	-	310	-	-	310	budżet gminy, budżet kraju, środki UE	-
	Przebudowa drogi gminnej Lisów - PKP	Gmina Jedlińsk	-	420	-	-	420	budżet gminy, budżet kraju, środki UE	-
	Przebudowa drogi gminnej w Górnej Woli	Gmina Jedlińsk	-	200	-	-	200	budżet gminy, budżet kraju, środki UE	-
	Przebudowa drogi gminnej Piastów - Młyn	Gmina Jedlińsk	-	320	-	-	320	budżet gminy, budżet kraju, środki UE	-
	Budowa ścieżek rowerowych na terenie Gminy Jedlińsk	Gmina Jedlińsk	-	1000	-	-	1000	budżet gminy, budżet kraju, środki UE	-

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródło finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
			rok 2018	rok 2019	rok 2020	lata 2021-2025	razem		
Ochrona klimatu i jakości powietrza	Montaż paneli fotowoltaicznych o mocy od 20 do 40 kW zlokalizowanych na dachach 16 obiektów użyteczności publicznych znajdujących się na terenie gminy	Gmina Jedlińsk	-		1920		1920	budżet gminy, budżet kraju, środki UE, WFOŚiGW, NFOŚiGW, RPO WM, mieszkańcy	-
	Montaż kolektorów słonecznych	Gmina Jedlińsk	-		175		175	budżet gminy, budżet kraju, środki UE, WFOŚiGW, NFOŚiGW, RPO WM, mieszkańcy	-
	Montaż pomp ciepła	Gmina Jedlińsk	-		600		600	budżet gminy, budżet kraju, środki UE, WFOŚiGW, NFOŚiGW, RPO WM, mieszkańcy	-
	Wymiana kotłów i instalacji OZE w Gminie Jedlnia Letnisko	Gmina Jedlnia Letnisko	-	1454		-	1454	budżet gminy, środki zewnętrzne	-

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródło finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
			rok 2018	rok 2019	rok 2020	lata 2021-2025	razem		
Ochrona klimatu i jakości powietrza	Remont kotłowni gazowej w PS w Jedlni Letnisko ul. Słoneczna	Gmina Jedlnia Letnisko	540	-	-	-	540	budżet gminy, środki zewnętrzne	-
	Budowa drogi gminnej w m. Czarna-Bieliny	Miasto Pionki	-	1652	-	-	1652	budżet gminy, środki zewnętrzne	-
	Przebudowa drogi gminnej w m. Zalesie-Suskowola	Miasto Pionki	-	4,6	-	-	4,6	budżet gminy, środki zewnętrzne	-
	Budowa drogi gminnej w m. Sałki	Miasto Pionki	-	808	-	-	808	budżet gminy, środki zewnętrzne	-
	Modernizacja budynków przy Urzędzie Gminy – dokumentacja projektowa i rozpoczęcie modernizacji	Miasto Pionki	-	1000	-	-	1000	budżet gminy, środki zewnętrzne	-
	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej	Gmina Pionki	250				250	budżet miasta	-

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródło finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
			rok 2018	rok 2019	rok 2020	lata 2021-2025	razem		
Ochrona klimatu i jakości powietrza	Modernizacja/przebudowa dróg gminnych	Gmina Pionki	1000				1000	budżet miasta	-
	Efektywne zarządzanie energią w Gminie Przytyk, poprzez budowę instalacji odnawialnych źródeł energii w budynkach mieszkańców gminy	Gmina Przytyk	2910			-	2910	WFOŚiGW	-
	Budowa budynku Domu Ludowego wraz z infrastrukturą techniczną w Goszczewicach	Gmina Przytyk	-	1000	-	-	1000	PROW 2014-2020	-
	Termomodernizacja budynku Sali gimnastycznej Publicznej Szkoły Podstawowej w Przytyku	Gmina Przytyk	217	-	-	-	217	Sport Mazowia 2018	-
	Przebudowa drogi gminnej w miejscowości Studzienice	Gmina Przytyk	238	-	-	-	238	budżet gminy/środki zewnętrzne	-
	Przebudowa drogi gminnej nr 350907W Sewerynów-Kaszewska Wola	Gmina Przytyk	197	-	-	-	197	budżet gminy/środki zewnętrzne	-

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródło finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
			rok 2018	rok 2019	rok 2020	lata 2021-2025	razem		
Ochrona klimatu i jakości powietrza	Przebudowa drogi gminnej w miejscowości Domaniów	Gmina Przytyk	296	-	-	-	296	budżet gminy/ środki zewnętrzne	-
	Przebudowa drogi gminnej, ulicy Stefana Żeromskiego w miejscowości Przytyk	Gmina Przytyk	301	-	-	-	301	budżet gminy/ środki zewnętrzne	-
	Przebudowa drogi gminnej nr 350912W w miejscowości Suków	Gmina Przytyk	368	-	-	-	368	budżet gminy/ środki zewnętrzne	-
	Budowa dojazdu do działek w miejscowości Suków	Gmina Przytyk	125	-	-	-	125	budżet gminy/ środki zewnętrzne	-
	Publiczna Szkoła Podstawowa Wrzos - termomodernizacja	Gmina Przytyk	1100	-	-	-	1100	budżet gminy/ środki zewnętrzne	-
	OSP Dęba - termomodernizacja	Gmina Przytyk	200	-	-	-	200	budżet gminy/ środki zewnętrzne	-

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródło finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
			rok 2018	rok 2019	rok 2020	lata 2021-2025	razem		
Ochrona klimatu i jakości powietrza	Przebudowa drogi gminnej w miejscowości Wola Wrzeszczowska	Gmina Przytyk	-	400	-	-	400	budżet gminy/ środki zewnętrzne	-
	Budowa drogi wewnętrznej w miejscowości Stefanów	Gmina Przytyk	-	130	-	-	130	budżet gminy/ środki zewnętrzne	-
	Budowa drogi wewnętrznej w miejscowości Goszczewice	Gmina Przytyk	-	500	-	-	500	budżet gminy/ środki zewnętrzne	-
	Urząd Gminy - termomodernizacja	Gmina Przytyk	-		600	-	-	-	-
	Budowa drogi gminnej nr 350901 Wrzos- Wygnanów	Gmina Przytyk	-	-	-	350	350	budżet gminy/ środki zewnętrzne	-
	Budowa drogi wewnętrznej Potkanna - Feliksów	Gmina Przytyk	-	-	-	40	40	budżet gminy/ środki zewnętrzne	-

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródło finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
			rok 2018	rok 2019	rok 2020	lata 2021-2025	razem		
Ochrona klimatu i jakości powietrza	Budowa drogi gminnej nr 350905W Wrzeszczów - Czarnocin	Gmina Przytyk	-	-	-	150	150	budżet gminy/ środki zewnętrzne	-
	Budowa drogi wewnętrznej Wola Wrzeszczowska	Gmina Przytyk	-	-	-	450	450	Budżet Województwa Mazowieckiego	-
	Publiczna Szkoła Podstawowa we Wrzeszczowie - termomodernizacja	Gmina Przytyk	-	-	-	300	300	Budżet Województwa Mazowieckiego	-
	Publiczna Szkoła Podstawowa Przytyk- termomodernizacja	Gmina Przytyk	-	-	-	200	200	Budżet Województwa Mazowieckiego	-
	Termomodernizacja	Gmina Wierzbica	7350	-	-	-	7350		-
	Termomodernizacja budynku szkoły podstawowej w Wolanowie	Gmina Wolanów	445	-	-	-	445	WFOŚiGW	-
	Remonty i bieżące utrzymanie dróg	Gmina Wolanów	432	-	-		432	budżet gminy	-

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródło finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
			rok 2018	rok 2019	rok 2020	lata 2021-2025	razem		
Gospodarka wodno-ściekowa	Budowa ujęć i uzdatniania wody w m. Grzmucin	Gmina Gózd	-	-	-	3000	3000	budżet gminy, środki zewnętrzne	-
	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie gminy Gózd	Gmina Gózd	380	-	-	-	380	budżet gminy, środki zewnętrzne	-
	Budowa kanalizacji w m. Drożanki	Gmina Gózd	-	-	3000	-	3000	budżet gminy, środki zewnętrzne	-
	Budowa sieci wodociągowej	Gmina Iłża	300				300	budżet gminy	
	Budowa sieci kanalizacyjnej	Gmina Iłża	-	-	1000		1000	budżet gminy, środki UE	
	Przebudowa sieci wodociągowej w miejscowości Wola Goryńska	Gmina Jastrzębia	8,2	-	-	-	8,2	budżet gminy, środki UE	-
	Budowa i rozbudowa SUW Wierzchowiny	Gmina Jedlińsk	1500		-	-	1500	budżet gminy, środki UE	
	Budowa sieci wodociągowej rozdzielczej w miejscowości Klwaty	Gmina Jedlińsk	30	-	-	-	30	budżet gminy, środki UE	-
	Budowa sieci wodociągowej rozdzielczej w miejscowości Narty	Gmina Jedlińsk	25	-	-	-	25	budżet gminy, środki UE	-
	Budowa wodociągu w miejscowości Kruszyna	Gmina Jedlińsk	30	-	-	-	30	budżet gminy, środki UE	-
	Odwodnienie SUW Jedlińsk	Gmina Jedlińsk	150	-	-	-	15	budżet gminy, środki UE	-
	Rozbudowa sieci wodociągowych na terenie gminy	Gmina Jedlińsk	500				500	budżet gminy, środki UE	-

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródło finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
			rok 2018	rok 2019	rok 2020	lata 2021-2025	razem		
Gospodarka wodno-ściekowa	Wymiana/remont /modernizacja sieci wodociągowej na terenie gminy Jedlińsk	Gmina Jedlińsk	700				700	budżet gminy, środki UE	-
	Wymiana/remont/ modernizacja sieci kanalizacyjnej na terenie gminy Jedlińsk	Gmina Jedlińsk	400				400	budżet gminy, środki UE	-
	Budowa/rozbudowa oczyszczalni ścieków na terenie gminy Jedlińsk	Gmina Jedlińsk	8000				8000	budżet gminy, środki UE	-
	Budowa kanalizacji sanitarnej Wsola – Wielogóra	Gmina Jedlińsk	50				50	budżet gminy, środki UE	-
	Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Lisów	Gmina Jedlińsk	4500				4500		-
	Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Płasków	Gmina Jedlińsk	3500				3500		-
	Przebudowa przepompowni ścieków, Jedlińsk ulica Warecka	Gmina Jedlińsk	40	-	-	-	40	budżet gminy, środki UE	-
	Budowa kanalizacji deszczowej w miejscowości Jedlińsk	Gmina Jedlińsk	-	3000		-	3000	budżet gminy, środki UE	-
	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach nie objętych siecią kanalizacyjną	Gmina Jedlińsk	250				250	budżet gminy, środki UE	-
	Budowa zbiornika retencyjnego na rzece Radomce	Gmina Jedlińsk	-	4000		-	4000	budżet gminy, budżet kraju, środki UE, WFOŚiGW, NFOŚiGW, RPO WM, mieszkańcy	-

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródło finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
			rok 2018	rok 2019	rok 2020	lata 2021-2025	razem		
Gospodarka wodno-ściekowa	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Antoniówka, Dawidów, Groszowice, Siczki, Wrzosów, Jedlina-Letnisko oraz m. Kieszek gm. Pionki etap I	Gmina Jedlnia Letnisko	4800	-	-	-	4800	WFOŚiGW	-
	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Antoniówka, Dawidów, Groszowice, Siczki, Wrzosów, Jedlina-Letnisko oraz m. Kieszek gm. Pionki etap II	Gmina Jedlnia Letnisko	23 202			-	23 202	NFOŚiGW	-
	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Myśliszewice	Gmina Jedlnia Letnisko	-	-	6780	-	9780	NFOŚiGW	-
	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Rajec Poduchowny, Rajec Szlachecki	Gmina Jedlnia Letnisko	-	16 760		-	-	NFOŚiGW, WFOŚiGW	-
	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Cudnów, Maryno, Słupica, Gzowice, Gzowice Kolonia, Gzowice Folwark, Piotrowice	Gmina Jedlnia Letnisko	-	-	27 613	-	27613	NFOŚiGW, WFOŚiGW	-
	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w Jedlni Letnisko etap V	Gmina Jedlnia Letnisko	2100			-	2100	-	-
	Dokumentacja projektowa budowy kanalizacji w m. Bieliny	Gmina Jedlnia Letnisko	-	21	-	-	21	budżet miasta	-

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródło finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
			rok 2018	rok 2019	rok 2020	lata 2021-2025	razem		
Gospodarka wodno-ściekowa	Dokumentacja projektowa budowy kanalizacji w m. Januszno	Gmina Jedlnia Letnisko	-	40	-	-	40	budżet miasta	-
	Dokumentacja projektowa budowy kanalizacji w m. Krasna Dąbrowa	Gmina Jedlnia Letnisko	-	29	-	-	29	budżet miasta	-
	Dokumentacja projektowa budowy kanalizacji w m. Stoki-Jaroszki	Gmina Jedlnia Letnisko	-	37,7	-	-	37,7	budżet miasta	-
	Budowa kanalizacji sanitarnej	Gmina Pionki	300				300	budżet gminy	-
	Rozbudowa sieci kanalizacyjnej w Skaryszewie	Gmina Skaryszew	200			-	200	budżet gminy	-
	Rozbudowa sieci kanalizacyjnej w miejscowości Maków	Gmina Skaryszew	50			-	50	budżet gminy	-
	Rozbudowa sieci wodociągowej na terenie gminy Skaryszew	Gmina Skaryszew	400				400	budżet gminy	-
Gospodarowanie odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Usuwanie wyrobów zawierających azbest	Gmina Gózd	32,98	-	-	-	32,98	budżet gminy, WFOŚiGW	-
	Budowa punktu selektywnego zbierania odpadów	Gmina Gózd	300			-	300	budżet gminy, WFOŚiGW	-
	Usuwanie wyrobów zawierających azbest	Gmina Iłża	-	200			200	budżet gminy, WFOŚiGW	-

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródło finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
			rok 2018	rok 2019	rok 2020	lata 2021-2025	razem		
Gospodarowanie odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Modernizacja Punktu Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych w Jastrzębi	Gmina Jastrzębia	560	-	-	-	560	EFRR, budżet gminy	-
	Usuwanie wyrobów zawierających azbest	Gmina Jastrzębia	54,7	-	-	-	54,7	WFOŚiGW	-
	Rozbudowa i modernizacja PSZOK	Gmina Jedlińsk	-	b.d.		-	b.d.	budżet gminy, środki UE, NFOŚiGW	-
	Kontynuacja systemu zbiórki odpadów zmieszanych i segregowanych na terenie gminy	Gmina Jedlińsk	b.d.				b.d.	budżet gminy, budżet kraju	-
	Kontynuacja programu usuwania azbestu	Gmina Jedlińsk	b.d.				b.d.	budżet gminy, środki UE, WFOŚiGW	-
	Usuwanie i unieszkodliwianie azbestu z terenu gminy Jedlnia-Letnisko	Gmina Jedlnia-Letnisko	60	-	-	-	60	WFOŚiGW	-
	Usuwanie wyrobów azbestowych	Miasto Pionki	35	-	-	-	35	budżet miasta	-
	Usuwania wyrobów azbestowych /aktualizacja programu usuwania wyrobów azbestowych	Gmina Pionki	150				150	budżet miasta	-

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródło finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
			rok 2018	rok 2019	rok 2020	lata 2021-2025	razem		
Gospodarowanie odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Przebudowa Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych	Gmina Pionki	570				570	budżet miasta	-
	Odbiór, transport oraz zagospodarowanie odpadów zawierających azbest z terenu gminy Przytyk	Gmina Przytyk	50	-	-	-	50	WFOŚiGW	-

Tabela 25. Wskaźniki realizacji programu w odniesieniu do obszarów interwencji i celów

Obszar interwencji	Wskaźnik		
	Nazwa (Źródło)	Wartość bazowa	Wartość docelowa
Ochrona klimatu i jakości powietrza	Liczba budynków poddanych termomodernizacji oraz o zwiększonej efektywności energetycznej (Urzędy Gmin)	0	>19
	Liczba i moc instalacji wytwarzających energię elektryczną z OZE (URE)	18 instalacji moc: ok. 65 MW	>18 instalacji moc: > 65 MW
	Liczba nowych instalacji wytwarzających energię z OZE	0	> 443
	Długość dróg gminnych o nawierzchni twardej ulepszonej (GUS)	788 km	>788
	Długość dróg powiatowych o nawierzchni twardej ulepszonej (GUS)	708,4 km	708,4 km
	Liczba osób biorąca udział w kampaniach edukacyjnych (Urzędy Gmin)	b.d	>50
Gospodarka wodno-ściekowa	Długość sieci wodociągowej (GUS)	1909,3 km	1909,3 km
	Długość sieci kanalizacyjnej (GUS)	637,6 km	637,6 km
	Liczba przydomowych oczyszczalni ścieków (GUS)	1801	> 1801
	Liczba wybudowanych/zmodernizowanych SUW (Urzędy Gmin)	b.d	2
Zasoby przyrodnicze	Lesistość (GUS)	26,8%	≥26,8%
	Udział obszarów prawnie chronionych w powierzchni powiatu (GUS)	21,6 %	≥21,6 %
Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Liczba Punktów Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych	12	≥12
	Masa usuniętych wyrobów azbestowych (Urzędy Gmin)	3033,215 Mg	>3033,215 Mg

8 Monitoring, ewaluacja i sprawozdawczość z realizacji Programu Ochrony Środowiska

Aby realizacja zadań zawartych w Programie Ochrony Środowiska przebiegała zgodnie z założonym harmonogramem, niezbędne jest prowadzenie monitoringu oraz ewaluacji ich wykonania.

Celem monitoringu jest ocena realizacji wskazanych w *Programie* zadań, w tym:

- określenie stopnia realizacji przyjętych celów,
- ocenę rozbieżności pomiędzy przyjętymi celami i działaniami, a ich wykonaniem,

- analizę przyczyn rozbieżności.

Monitoring realizacji zadań własnych będzie prowadzony w oparciu o wskaźniki obrazujące zmianę stanu środowiska na terenie powiatu (tabela nr 25) oraz dane dotyczące stanu realizacji zadań ujętych w *POŚ*. Jeżeli w wyniku analizy okaże się, że istnieją rozbieżności pomiędzy stopniem realizacji *Planu*, a jego założeniami, zostaną podjęte czynności mające na celu wyjaśnienie przyczyn rozbieżności oraz określenie działań korygujących.

Monitoring zadań monitorowanych realizowanych przez powiat będzie prowadzony na podstawie raportów z wykonania gminnych programów ochrony środowiska, które organy wykonawcze gminy mają obowiązek co 2 lata przekazywać organowi wykonawczemu powiatu.

9 Spis rysunków

Rysunek 1. Położenie powiatu radomskiego na terenie województwa mazowieckiego oraz sąsiadujących gmin.....	15
Rysunek 2. Gminy powiatu radomskiego.....	18
Rysunek 3. Położenie powiatu radomskiego na tle mezoregionów	20
Rysunek 4 Podział województwa mazowieckiego na strefy	38
Rysunek 5. Stacje bazowe telefonii komórkowej na terenie powiatu radomskiego	50
Rysunek 6. Region Radomski gospodarki odpadami	74
Rysunek 7. Nadleśnictwa na terenie powiatu radomskiego.....	79
Rysunek 8. Obszarowe formy ochrony przyrody na terenie powiatu radomskiego (Obszary chronionego krajobrazu oraz Natura 2000)	80
Rysunek 9. Obszarowe formy ochrony przyrody na terenie powiatu radomskiego (rezerваты oraz park krajobrazowy).....	84

Spis tabel

Tabela 1. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON wg sekcji PKD	24
Tabela 2. Szlaki turystyczne przebiegające przez teren powiatu radomskiego.....	25
Tabela 3. Zakłady przemysłowe na terenie powiatu radomskiego posiadające pozwolenie na wprowadzanie gazów i pyłów do atmosfery.....	39
Tabela 4. Klasyfikacja strefy z uwzględnieniem kryteriów określanych w celu ochrony zdrowia	41
Tabela 5. Klasyfikacja strefy mazowieckiej z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony roślin.....	41
Tabela 6. Wyniki modelowania matematycznego imisji dla gmin powiatu radomskiego – wybrane zanieczyszczenia	42
Tabela 7. Elektrownie wodne na terenie powiatu radomskiego	43
Tabela 8. Liczba lokali mieszkalnych oraz liczba osób narażonych na hałas oceniany wskaźnikami L_{DWN} i L_N	46

Tabela 9. Jednolite Części Wód na terenie powiatu radomskiego	52
Tabela 10. Ocena JCW na terenie powiatu radomskiego	54
Tabela 11. Ewidencja wód i melioracji wodnych na terenie powiatu radomskiego.....	55
Tabela 12. Długość sieci kanalizacyjnej i wodociągowej na terenie powiatu radomskiego	60
Tabela 13. Mieszkańcy powiatu radomskiego korzystający ze zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków	63
Tabela 14. Oczyszczalnie ścieków na terenie powiatu radomskiego.....	64
Tabela 15. Wykaz złóż na których wydobyte wydana została koncesja Starosty lub Marszałka Województwa na terenie powiatu radomskiego	69
Tabela 16. Powierzchnia gruntów leśnych oraz lesistości poszczególnych gmin [%] powiatu radomskiego.....	77
Tabela 17. Charakterystyka obszarowych form ochrony przyrody na terenie powiatu radomskiego.....	81
Tabela 18. Zakłady o zagrożeniu pożarowym na terenie powiatu radomskiego.....	87
Tabela 19. Zmiana wartości wskaźników monitorowania ujętych w POŚ	90
Tabela 20. Cele i kierunki interwencji	93
Tabela 21. Obszary interwencji oraz zadania własne powiatu radomskiego	94
Tabela 22. Obszary interwencji oraz zadania monitorowane powiatu radomskiego.....	99
Tabela 23. Harmonogram zadań własnych powiatu radomskiego wraz z ich finansowaniem	109
Tabela 24. Harmonogram zadań monitorowanych powiatu radomskiego wraz z ich finansowaniem.....	118
Tabela 25. Wskaźniki realizacji programu w odniesieniu do obszarów interwencji i celów .	136

Spis wykresów

Wykres. 1 Struktura wieku mieszkańców powiatu radomskiego	21
Wykres. 2. Liczba mieszkańców poszczególnych gmin powiatu radomskiego	22
Wykres. 3. Struktura użytkowania gruntów na terenie powiatu radomskiego	23
Wykres. 4. Procentowy udział sieci kanalizacyjnej i wodociągowej w ogólnej długości sieci w podziale na poszczególne gminy powiatu radomskiego	61

Wykres. 5. Liczba przyłączy do sieci kanalizacyjnej oraz procentowy udział korzystających z tych sieci na terenie powiatu radomskiego z podziałem na gminy	62
Wykres. 6. Liczba przyłączy do sieci kanalizacyjnej oraz procentowy udział korzystających z tych sieci na terenie powiatu radomskiego z podziałem na gminy	62
Wykres. 7. Procent mieszkańców deklarujących selektywną zbiórkę odpadów komunalnych w 2017 roku.....	75
Wykres. 8. Masa wyrobów azbestowych usuniętych z terenu gmin w latach 2015-2017	75

Załącznik nr 1

Zbiorcza analiza stanu środowiska na terenie powiatu radomskiego

Mocne strony	Słabe strony
• Brak przekroczeń dopuszczalnych norm immisji na terenie gmin powiatu radomskiego. • Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii – wody, wiatru, słońca. • Istniejące na terenie powiatu elektrownie wodne. • Prowadzenie monitoringu hałasu w obrębie powiatu przez GDDKiA. • Prowadzenie monitoringu wód powierzchniowych i podziemnych • Brak zagrożenia promieniowaniem elektromagnetycznym. • Dobrze rozwinięta sieć wodociągowa. • Rozbudowa sieci kanalizacyjnej. • Oczyszczalnie ścieków zapewniające odpowiednią przepustowość. • Wzrost masy odpadów zebranych w sposób selektywny dzięki działającym na terenie powiatu PSZOK. • Występowanie na terenie powiatu obszarowych form ochrony przyrody. • Duża lesistość powiatu.	• Przekroczenie dopuszczalnych wartości zanieczyszczeń w powiecie (PM10, PM2,5 benzo(a)piranu i O₃) • Niewystarczający stopień wykorzystania źródeł energii odnawialnej, które ograniczyłyby emisję zanieczyszczeń do powietrza. • Niska emisja • Zanieczyszczenia ze źródeł liniowych. • Zagrożenie hałasem pochodzącego z obiektów liniowych oraz przemysłowych. • Zły stan JCWP. • Duże rozproszenie zabudowy uniemożliwiającej rozbudowę sieci kanalizacyjnej. • Niewłaściwa konserwacja przydomowych oczyszczalni ścieków. • Gleby o niskiej bonitacji na terenie powiatu. • Palenie odpadów w gospodarstwach domowych lub wywóz odpadów na dzikie wysypisko śmieci. • Rozwój nowych inwestycji stanowi zagrożenie dla bioróżnorodności na terenie powiatu.
Szanse	Zagrożenia
• Rozwój OZE • Termomodernizacja budynków oraz przebudowa systemów ogrzewania • Budowa i modernizacja dróg na terenie powiatu. • Rozbudowa i modernizacja infrastruktury wodno-kanalizacyjnej • Eliminacja dzikich składowisk odpadów. • Wzrost masy odpadów zbieranych selektywnie. • Utrzymanie terenów leśnych i obszarów chronionych w optymalnym stanie.	• Wzrost udziału paliw kopalnych jako źródeł energii • Wzrost poboru wody na cele rolnicze, przemysłowe oraz związane z utrzymaniem sieci osadniczej. • Możliwość trwałego zanieczyszczenia gleb, wód powierzchniowych i podziemnych w przypadku niepodjęcia szeroko zakrojonych działań inwestycyjnych. • Duża ingerencja w środowisko spowodowana wydobywaniem kopalin. • Erozja wodna i wietrzna. • Nielegalne pozbywanie się odpadów. • Negatywne antropogeniczne oddziaływanie na obszary cenne przyrodniczo. • Znajdujące się na terenie powiatu zakłady o dużym lub zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnych awarii.